

Miljöredovisning 2017

Ansvarig tjänsteman: Miljöstrateg

Beslutad av Kommunfullmäktige 2018-04-23

Innehåll

Innehåll	2
Förord.....	3
Sammanfattning	4
Uppföljning av Miljöprogrammet	12
Övrigt miljöarbete.....	110

Förord

Att arbeta för en framtida hållbar miljö är ett ansvar som vi alla har gemensamt. Alla verksamheter inom Vaggeryds kommun har en viktig roll att fylla för en hållbar framtid. Vaggeryds kommun har också en roll i att som samhällsbyggare gå före, sprida kunskap och skapa samarbete för ett effektivt miljöarbete.

Vi har flera verktyg, att jobba med miljöprogrammet är ett och har haft en stor effekt. 50 % av åtgärderna i miljöprogrammet är genomförda och 42 % är mer än till hälften genomförda eller påbörjade.

Miljöprogrammet är också under politisk revidering och ska upp för nytt beslut inom närtid.

Under 2017 så tog Vaggeryds kommun ett nytt strategiskt grepp inom avfallshanteringen. Andelen återanvänt och återvunnet material måste öka för att vi ska kunna hushålla med våra framtida resurser. I och med bildandet av SÅM (Samverkan Återvinning Miljö) som är ett kommunalförbund inom GGVV-kommunerna skapade vi förutsättningar för fastighetsnära insamling av material. Inom SÅM kan vi också samla och utveckla kunskap och teknik inom avfallsområdet. Extra bonus är också att sätet för Kommunalförbundet SÅM är i vår kommun.

Förnyelsebar energi genom solcellsatsning var också ett utvecklingsområde under 2017. På Skillingaryds Arena, Vaggeryds sim- och sporthall samt Hjortsjöskolans matsalsbyggnader installerades det solcellsanläggningar. Anläggningarna ingår i solkraftsutmaningen ”Solmatchen” som anordnas av Länsstyrelsen.

Ett annat område som också samordnas från Länsstyrelsen genom Klimatrådet är arbetet med ett minskat matsvinn. Vi ska mäta, utvärdera och se hur vi ska producera bra mat och också rätt mängd mat. Att slänga mat är inte ett hållbart framtida sätt att hushålla med våra resurser.

Vi har också under 2017 aktivt arbetat med en Vindbruksplan som är på väg upp för antagande och vi startade även upp arbetet med en grönstrukturplan som ska omfatta hela kommunen.

Under 2017 i budgetarbetet framkom det önskemål om ett mera samlat grepp i förnyelse av vår kommunala fordonsflotta. Elbilarna är på stark frammarsch och här är det socialförvaltningen som går främst inom bilarna för hemsjukvård och hemtjänst. De andra förvaltningarna hakar på och kommunledningskontoret samordnar utbytesplanerna.

Energi- och klimatrådgivningen är under utveckling och kommer succesivt övergå från en fast utställning på A6 till mer besök i kommunerna och mer material via webben för att kunna hinna med att presentera utvecklingen som går snabbt inom området.

Det finns mycket mer att nämna om året 2017 i miljöredovisningen men ytterligare ett smultron att plocka är Trafikverkets Nationella plan för 2018-2029. Där finns det så kallade Y:et med elektrifiering med och det innebär väldigt stora framtida nyttor både för miljövänligt resande och miljövänliga godstransporter.

Dessutom gör det att vår kommun blir ännu mera till en fantastisk plats att bo, verka och leva i.

Gert Jonsson

Kommunstyrelsens ordförande

Sammanfattning

Miljöredovisning för året 2017 redovisar och följer upp det miljöarbete som skett i nämnder och kommunala bolag under 2017. Redovisningen innehåller uppföljning och redovisning av Miljöprogrammet, ett styrdokument som antogs 2014-09-29 av kommunfullmäktige. Miljöfrågorna är en del av alla nämnders och kommunala bolags ordinarie arbete och inget som kan ligga vid sidan av. Målet är att miljö blir en naturlig del i alla verksamheter till nytta både för det interna miljöarbetet och den strategiska samhällsutvecklingen.

Hänt under 2017

Under 2017 har genomförandet av miljöprogrammet fortsatt och steg har tagits. Ett urval av det som hänt är:

1. Under delåret har varje förvaltning och bolag tagit fram utbytesplaner för sina fordonsflottor som ett steg mot att uppnå målen 75% miljöbilar och 50% bilar med förnyelsebart bränsle. I några förvaltningar har arbetet påbörjats.
2. På Skillingaryds Arena, Vaggeryds sim- och sporthall och Hjortsjöskolans matsalsbyggnad har det installerats 3 styckens solcellsanläggningar. Anläggningarna ingår i Solkraftsutmaningen som anordnas av Länsstyrelsen.
3. Kommunen har valt att delta i projektet Hela RESAN som samordnas av Energikontoret Norra Småland. Projektet pågår 2017-2020 och ska bl. a ge förutsättningar för ett hållbart regionalt resande
4. Under delåret har det skett en del röjningsarbetet längs med Natur- och kulturleden längs med Lagan (LONA-leden). Fler informationsskyltar har satts upp. En vårvandring med guide hölls i maj med ca 40 deltagare, det har anordnats en tävling under sommaren och en svampexkursion hölls under hösten.
5. En kartläggning av solskydd på kommunens förskolegårdar har utförts och under 2017 har solskydd satts upp på ett flertal förskolegårdar i kommunen.
6. Arbetet med giftfri förskola fortsätter tillsammans med alla förskolecheferna. En handlingsplan för hur förskolorna ska minska mängder farliga kemikalier är påbörjad. Utbytet av leksaker fortsätter.
7. Miljöhörnorna har under året har 5 teman; Branden vid ÅVC med en föreläsning för allmänheten, Låg grundvattennivå, Levande hav där elever från Fenix deltog i en utställning, Vem vill bli miljonär som handlar om återbruk samt ett tema om Matsvinn.
8. En handlingsplan för boendeutvecklingsprogrammets har antagits av fullmäktige 2017-05-30. I handlingsplanen finns bl. a åtgärder som stärker ett hållbart byggande genom att livscykelperspektivet förs in i projekteringen och förnyelsebara material och energi ska prioriteras.
9. Vaggeryds kommun har i samarbete med Region Jönköping förordad en elektrifiering och höjd hastighet av järnvägssträckan Värnamo-Jönköping/Nässjö. I den åtgärdsvalsstudie som utförts ingår nu denna sträcka som en namngiven investering i Trafikverkets förslag till Nationell plan för perioden 2018-2029. Investeringen kommer att ge kortare restider och möjlighet till en ökad godshantering på järnväg.
10. I mars anordnades Earth Hour på Fenix med bland annat en matmarknad med lokala producenter, sorteringsstafett, work shops, utställningar och besök från tre deltagare i Sveriges Mästerkock som lagade och bjöd på vegetarisk mat. Det kom många besökare och eventet uppmärksammades i media.
11. Under delåret har arbetet med att ta fram en vindbruksplan fortsatt och handlingarna har varit ute på samråd. Det har även påbörjats ett arbete med att ta fram en grönstrukturplan.

Åtgärdsuppföljning för miljöprogrammet

Kommunen har åtagit sig 105 åtgärder i miljöprogrammet från 2014 som är indelade i olika målområden baserat på Sveriges nationella miljömål. Kommunen har även valt att lägga till ytterligare två målområden, verksamhetsutveckling samt kommunikation och beteendeförändring. Varje åtgärds genomförandegrad bedöms med måtten *Genomförd* (G), *Mer än till hälften genomförd* (H), *Påbörjad* (P) eller *Ej påbörjad* (E).

Genomförandegraden har ökat under 2017 och det är glädjande. Det nuvarande miljöprogrammet gäller för perioden 2014 och 2017 och alla åtgärderna skulle i år ha varit genomförda. Under 2018 kommer en revidering av både mål och åtgärder att genomföras. De åtgärder som inte genomförts i denna programperiod kan komma att följa med in i nästa programperiod, eventuellt efter lite bearbetning.

Andelen genomförda åtgärder 2017 uppgick 50 % (53 st) och 42 % (46 st) av åtgärderna är bedömda som påbörjade eller till hälften genomförda och 8 % (8 st) som är ännu inte påbörjade, se tabell 1 och 2. Det finns olika anledningar till att alla åtgärder inte har kunnat genomföras och flera av de åtgärderna som ännu inte är genomförda kommer att följa med in i det reviderade miljöprogrammet för perioden 2018-2022. De målområden där vi har mest jobb kvar att göra är markerade med orange i tabell 3.

För löpande arbete är det många gånger svårt att bedöma genomförandegraden. Bedömningen baseras då på hur länge arbetet varit igång och hur pass förankrat och naturligt arbetet är i verksamheten.

Tabell 1: Åtgärdernas genomförandegrad (antal).

Status (antal)	2015	2016	2017
Genomförda	31	38	53
Mer än till hälften genomförda	20	19	18
Påbörjade	43	40	26
Ej påbörjade	11	8	8

Tabell 2: Åtgärdernas genomförandegrad (%).

Status (%)	2015	2016	2017
Genomförda	31	36	50
Mer än till hälften genomförda	19	18	17
Påbörjade	41	38	25
Ej påbörjade	10	8	8

Tabell 3: Målområdenas totala status baserat på ingående åtgärder.

Målområde	Antal åtgärder	Total status
1. Begränsad klimatpåverkan	13	P
2. Frisk luft	2	H
3. Bara naturlig försurning	2	G
4. Giftfri miljö	13	H
5. Skyddande ozonskikt	2	G
6. Säker strålmiljö	3	H
7. Ingen övergödning	4	P
8. Levande sjöar och vattendrag	6	H
9. Grundvatten av god kvalitet	4	P
11. Myllrande våtmarker	2	G
12. Levande skogar	1	G
13. Ett rikt odlingslandskap	1	G
15. God bebyggd miljö	32	H
16. Ett rikt växt- och djurliv	2	G
17. Verksamhetsutveckling	7	H
18. Kommunikation och beteendeförändring	11	H

Länsstyrelsens åtgärdsprogram – tillägg till miljöprogrammet

Länsstyrelsen tar fram regionala åtgärdsprogram med åtgärder som kommunerna själva kan välja om de vill åta sig att genomföra eller inte. Många av åtgärderna i miljöprogrammet kommer från de regionala åtgärdsprogrammen. I december 2016 gjordes ett tillägg till miljöprogrammet där 27 stycken åtgärder från 3 olika åtgärdsprogram lades till de redan 105 befintliga åtgärderna i miljöprogrammet. Nedan redovisas genomförandegraden för åtgärderna i tillägget till miljöprogrammet, se tabell 4.

Åtgärderna i tillägget till miljöprogrammet ska vara utförda mellan 2019-2021 och kommer således att följa med in i det reviderade miljöprogrammet. Åtgärderna från Länsstyrelsens åtgärdsprogram, som finns i tillägget till miljöprogrammet, ska genomföras i samma utsträckning som de åtgärder som finns i vårt miljöprogram.

Tabell 4. Genomförandegrad (antal) för åtgärderna i miljöprogrammet

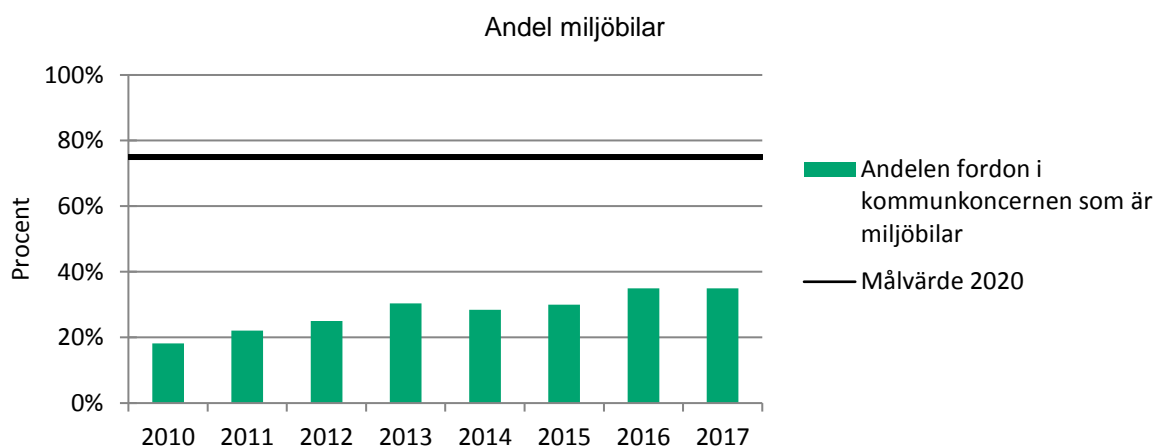
Status (antal)	2017
Genomförda	6
Mer än till hälften genomförda	2
Påbörjade	12
Ej påbörjade	7

Trender 2017

Nedan följer ett statistikurval som ska ge en övergripande bild över positiva och negativa trender som kan ses inom kommunens miljöarbete under det gångna året.

Andel miljöbilar har ökat, men utvecklingen går sakta

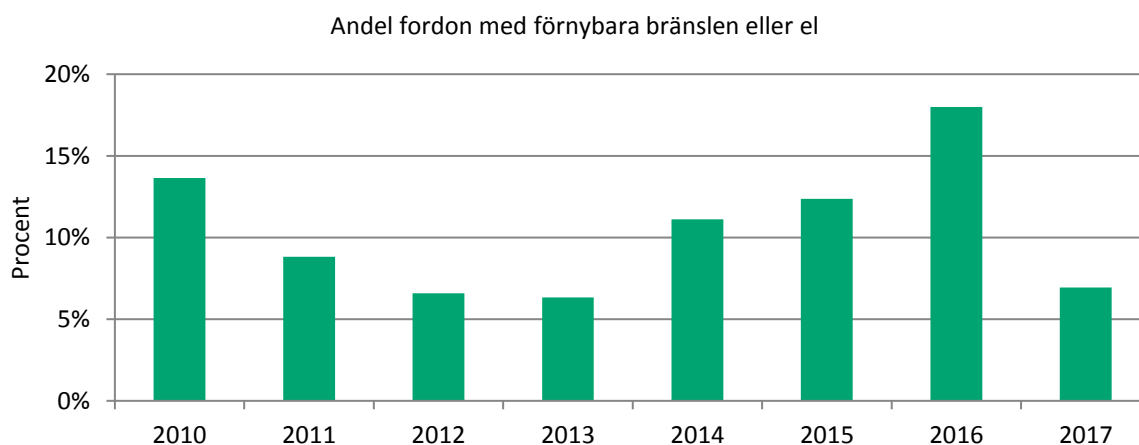
Av de 101 fordon som använts under 2017 var 35 % miljöbilar, se figur 1. Trenden är stigande och mellan 2010 och 2017 har det skett en ökning från 18 % till 35 %. Kommunen har 2 år kvar tills målet 75 % miljöbilar ska vara uppfyllt, vilket innebär att målet kräver ett tydligt fokus de närmaste tre åren.

Figur 1. Andelen miljöbilar (%) i de kommunala verksamheterna under 2010-2017.

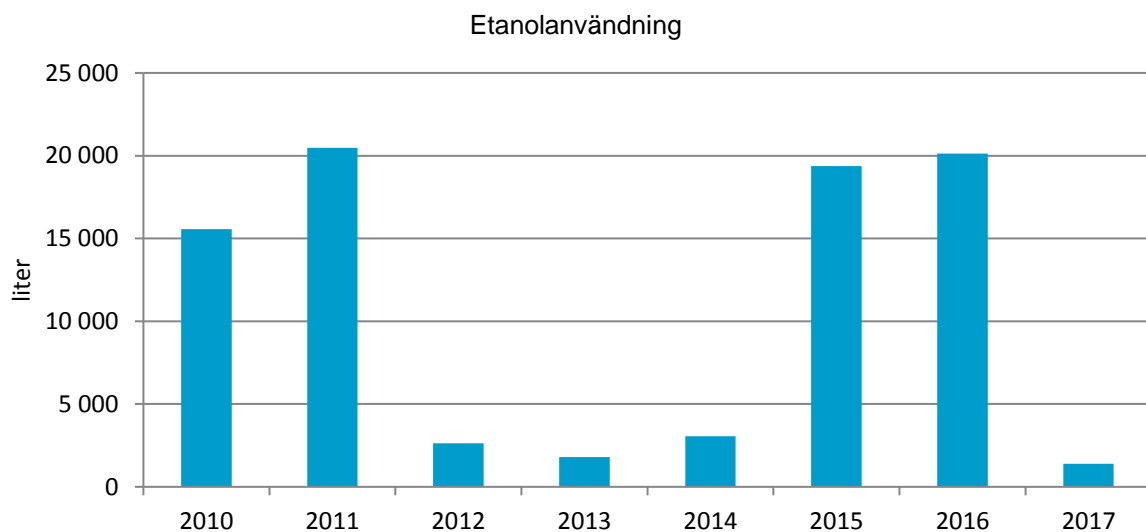
Antal fordon med förnyelsebara bränslen har minskat, trots att frågan uppmärksammats

Andelen fordon som drivs med förnybara bränslen eller el har ökat från 6 % till 18 % mellan 2013 och 2016. Under 2017 minskade andelen fordon med förnybara bränslen till 7 %, vilket beror på att etanolbilarna som tidigare räknats som fossilfria bilar till stor del eller enbart har tankats med bensin. Detta gör att vi år 2017 inte räknar dessa som fossilfria bilar, se figur 2. Fordonsflottan består av 101 fordon varav 8 utgörs av elbilar. För att målet på 50 % fordon med förnyelsebara bränslen krävs ett tydligt fokus de närmaste åren.

Figur 2. Andelen miljöbilar (%) i de kommunala verksamheterna under 2010-2017.

Etanolinköpen har ökade under 2015-2016 för att sedan minska stort under 2017, se figur 3. Flertalet av vård- och omsorgs etanolbilar tankas med bensin istället för etanol eftersom verksamheten upplevt stora problem med etanolen. Under 2018 kommer dessa etanolbilar att bytas ut mot elbilar.

Figur 3. Inköpt volym etanol till etanolbilarna i kommunkoncernens fordonsflotta (lätta lastbilar och personbilar som leasas, hyrs eller ägs). Källa: Förvaltningar och kommunala bolag

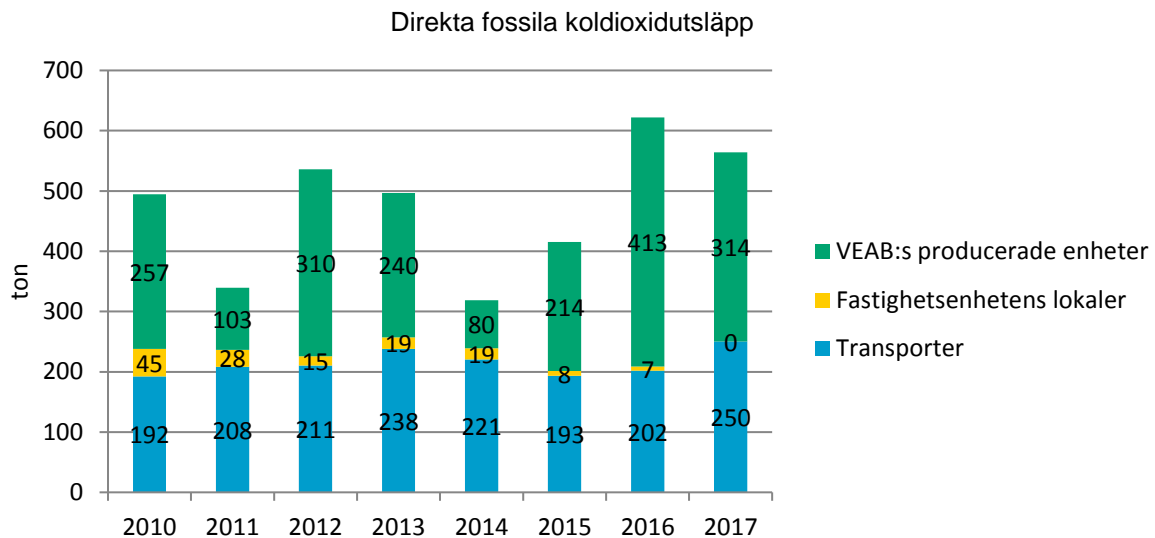
Frågan om miljöbilar och fossilfria bilar har varit mycket uppmärksammat under ca 1,5 år och under hösten 2017 anställdes en projektresurs för att stödja förvaltningarna i utbytet av fordon. Förhoppningen är att det kan ge resultat under 2018 så att vi kan ta rejäla kliv i arbetet mot fler miljöbilar och fossilfria bilar. Ansvaret ligger dock på varje nämnd och bolag att säkerställa genomförandet och i vissa fall krävs en attitydförändring.

Kommunens direkta koldioxidutsläpp har ökat

De största utsläppen 2017 kom från Vaggeryds Energi AB:s värmeverk, se figur 4. I fjärrvärmeverken används olja som spetslast och beroende på temperatur varierar mängden olja som behöver användas. Under vintern 2015/2016 var oljeanvändningen ovanligt hög. Detta kan jämföras med oljeanvändningen under den ovanligt varma vintern 2013/2014. Andelen olja i bränslemixen var 1,48 % år 2017.

Under mer normala vinterförhållanden är transporter de som bidrar mest till koldioxidutsläppen och där kommunen har stora möjligheter att minska utsläppen. Koldioxidutsläppen från kommunens transporter ökade under 2017. Fastighetsenheten har inte presenterat någon statistik för direkta fossila koldioxidutsläpp under 2017, men deras bidrag utgör en mycket liten del sett till det totala utsläppet.

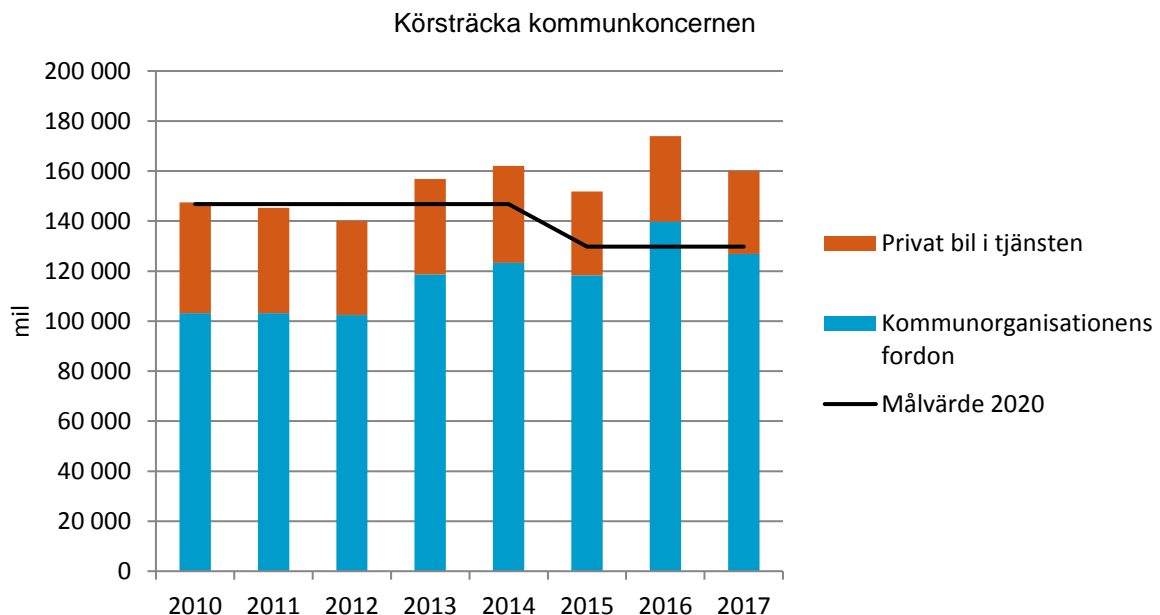

Figur 4. Direkta fossila koldioxidutsläpp under perioden 2010-2017 för VEAB:s producerade enheter, fastighetsenhetens lokaler, transporter.

Kommunens körsträcka har ökat

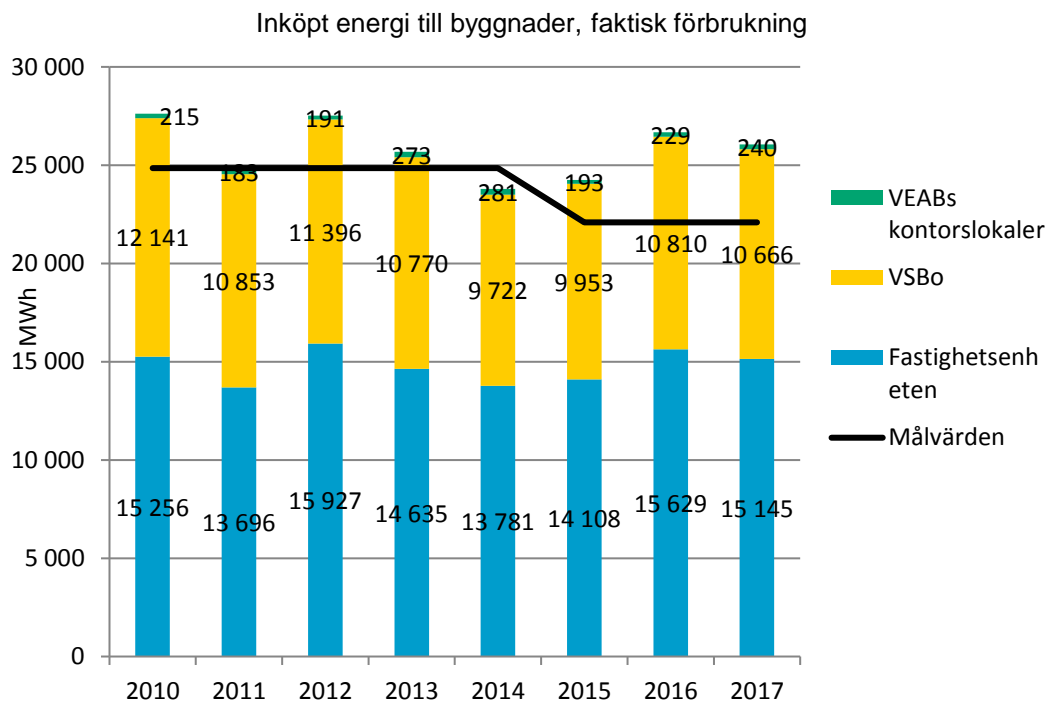
Körsträckan har ökat tydligt inom kommunens verksamhet från 2010. Körsträckan för 2017 har minskat med 8,7 % jämfört med 2016, se figur 5. Det är dock långt kvar till målet om att till 2020 minska körsträckan med 20 % sett från 2010. Att enbart mäta körsträckan är framöver kanske inte ett bra sätt att mäta eftersom vi blir fler anställda, vilket per automatik betyder fler som kör bil. Det har bl a lyfts förslag på att mäta körsträckan per anställd eller att börja mäta andelen fossila/fossilfria mil för att ytterligare öka fokus mot fossilbränslefrihet. Detta är något som vi får ta ställning till i det reviderade miljöprogrammet.

Figur 5. Körsträcka för kommunkoncernens egna fordon samt för privat bil i tjänsten.

Utveckling för energieffektivisering av byggnader står still

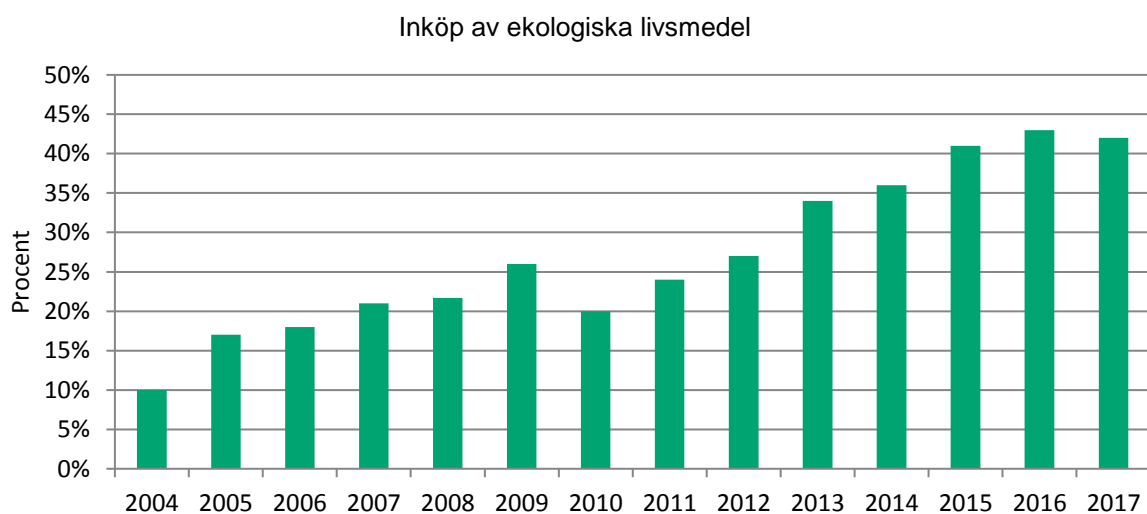
Till år 2020 ska kommunkoncernen energieffektivisera och minska energianvändningen i byggnader med 20 %. Mellan 2010 och 2017 minskade den faktiska energianvändningen med endast ca 6 %, se figur 6.

Figur 6. Inköpt energi till byggnader, faktisk förbrukning för VEAB:s kontorslokaler, VSBo och fastighetsenheten.

Andel ekologiskt ökar

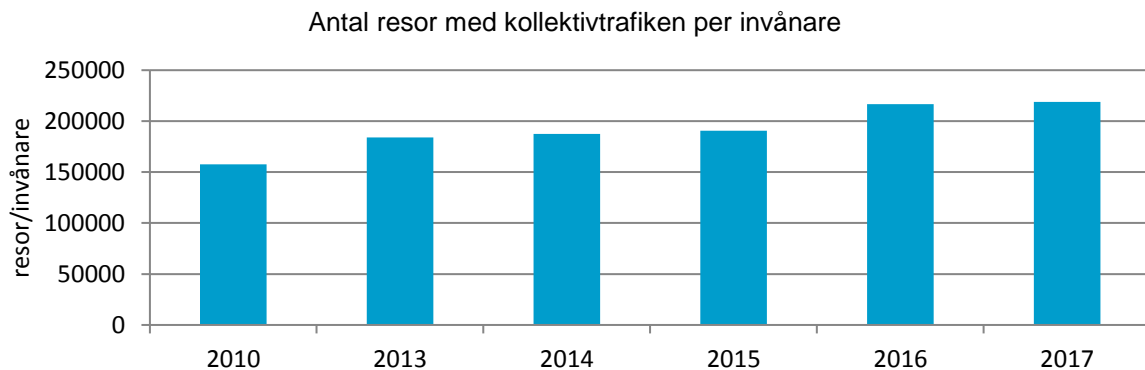
Inköp av ekologiska livsmedel av kostorganisationens livsmedelsbudget ligger fortsatt på en hög nivå och är 2017 uppe i 42 %, se figur 7.

Figur 7. Andelen ekologisk mat i kostorganisationen (%).

Resor med kollektivtrafik ökar

Antalet resor med kollektivtrafiken i kommunen har en positiv trend. Mellan 2005 och 2017 ökade resandet per invånare med 28 % och resandet ökar sakta men säkert från år till år, se figur 8.

Figur 8. Antal resor med kollektivtrafiken i Vaggeryds kommun, redovisat per invånare.

Det fortsatta arbetet

Det händer många bra saker i miljöarbetet och under 2017 har en revidering av miljöprogrammet påbörjats. Under 2018 kommer nya mål att antas och det innebär ett stort arbete med att revidera, ta bort och lägga till åtgärder som hjälper oss att uppnå både nya och befintliga mål. I det reviderade miljöprogrammet kommer även ett nytt kapitel ”Grön handlingsplan” att tas in som berör bl a grön infrastruktur, ekosystemtjänster och friluftslivet.

Fortsatt fokus kommer att vara på att **förankra och genomföra miljöprogrammet i hela organisationen**. En digital miljöutbildning kommer att tas fram och det finns fyra stycken miljöfilmer med tillhörande diskussionsunderlag som varje arbetsplats ska använda under sina APT-möten. Detta är en hjälp i arbetet att **miljö ska vara en naturlig del i alla verksamheter**.

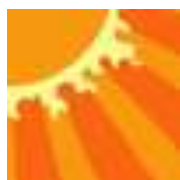
Ett stort fokus behövs på att **miljöanpassa transporterna** i våra verksamheter. De fossila koldioxidutsläppen kommer till stora delar från transportsektorn och för att ta steg mot en fossiloberoende fordonsflotta behöver målen brytas ner och utbytesplaner för fordonsparken genomföras. Vi behöver tydligt kommunicera och använda oss av resetrappan som innebär att vi i första hand ska se över om vi behöver åka på ett möte eller om det går att ha digitalt. I andra hand ska vi välja t ex, cykel, buss eller tåg. I tredje hand ska vi välja en bil från bilpoolen och tänka på att samåka. Först som sista alternativ ska vi välja att använda vår egen bil i tjänsten.

Uppföljning av Miljöprogrammet

Miljöarbetet redovisas med utgångspunkt från det nya miljöprogrammet. Kapitlet har delats in i två delar. Den första delen innehåller redovisning av statistik och diagram för de 16 målområdena och den andra innehåller lägesrapportering av åtgärderna. Flera av de miljömål som arbetar efter stödjer de globala målen i Agenda 2030-arbetet. För varje redovisat miljömål nedan visas även de Agenda 2030 mål som berörs.

Statistik

Resultat, statistik och trender för ett stort antal av de nyckeltal och statistikuppgifter som ska följa upp miljöprogrammet redovisas de följande sidorna, t o m sidan 53.

Miljömålet Begränsad klimatpåverkan

Utsläpp av växthusgaser skall minska så att halten i atmosfären kan stabiliseras på en nivå där människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. För uppnå detta är det viktigt att vi övergår från fossila bränslen till förnybara samt att vi väljer el som har ett förnybart ursprung.

Mål för det geografiska området

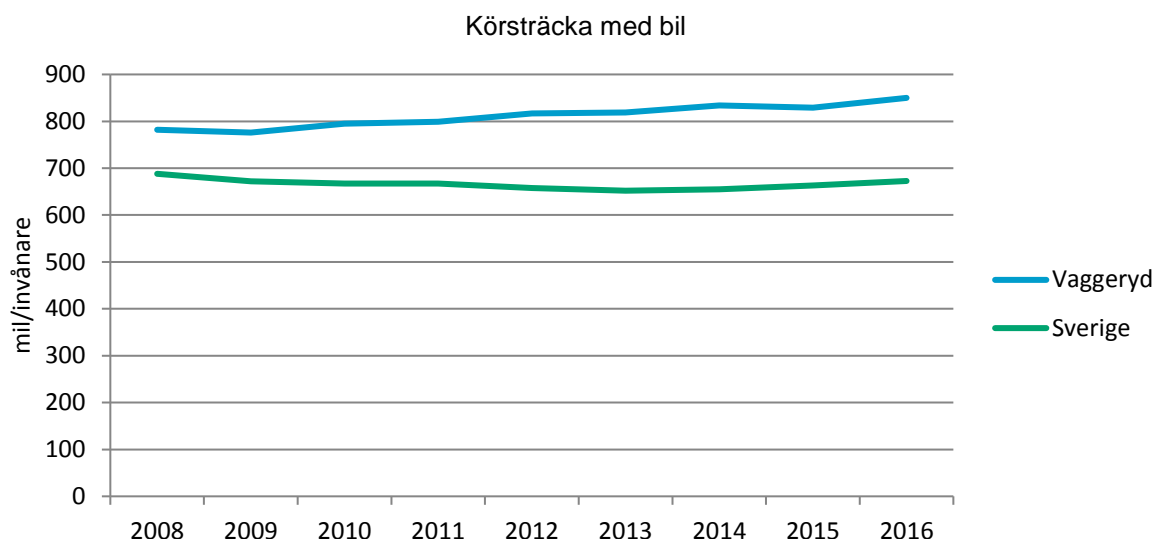
Fossil och förnybar energi

Länets målsättning är att både energieffektivisera energisystemet och att öka tillförseln av förnybar energi. Visionen för 2050 är att den förnybara produktionen ska överstiga den totala energianvändningen. Visionen går under benämningen plusenergilän.

Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun

1. Målet är att öka andelen förnybar energi som produceras och används samt att bli fossilbränsle fria.

Invånarna i Vaggeryds kommun kör längre än vad genomsnittsinvånaren i Sverige gör och körsträckan har också ökat mellan 2008 och 2016 med 68 mil/invånare, en ökning med 8 %, se figur 9. 2016 var körsträckan 850 mil per invånare (figur 4). Snittkörsträckan per bil i landet har däremot minskat med 15 mil/invånare, vilket är en minskning med 2,2 %. Det finns inga uppgifter på om den fossila körsträckan har ökat, men det hänger troligen ihop med att körsträckan totalt ökar. Statistik för 2017 publiceras i maj.

Figur 9. Körsträcka med bil per invånare för Vaggeryds kommun respektive Sverige. Källa: Regional utveckling & samverkan i miljömålssystemet

Detaljerade mål för det geografiska området Vaggeryds kommun

2. Målet är att bidra till etappmålet i länets klimat- och energistrategi att det år 2020 finns solcells- och vindkraftsanläggningar som, tillsammans med el från kraftvärme, gör att Jönköpings län till minst 50 % är självförsörjande på el.

Produktionen av förnybar el är låg i kommunen. Det finns inga större vindkraftverk i drift i kommunen. Ett mindre verk (8 m) finns i Skillingaryds samhälle och ett gårdsverk (45 m) uppfördes senhösten 2014. Under 2017 har kommunen påbörjat arbete med att ta fram en vindbruksplan, som kommer att beslutas under 2018. VEAB producerar också el från vattenkraft liksom andra vattenkraftsägare. För mer information om solcellsel och vattenkraft se sidan 19-20.

Inom kommunkoncernen finns 7 stycken anläggningar för produktion av solenergi som är godkända för elcertifikat. Dessa är Skillingehus, VEAB, Reningsverket i Skillingaryd, Familjecentralen, Hjortsjöskolan, Vaggeryds sim- och sporthall samt Skillingaryds arena.

Detaljerade mål för det geografiska området Vaggeryds kommun

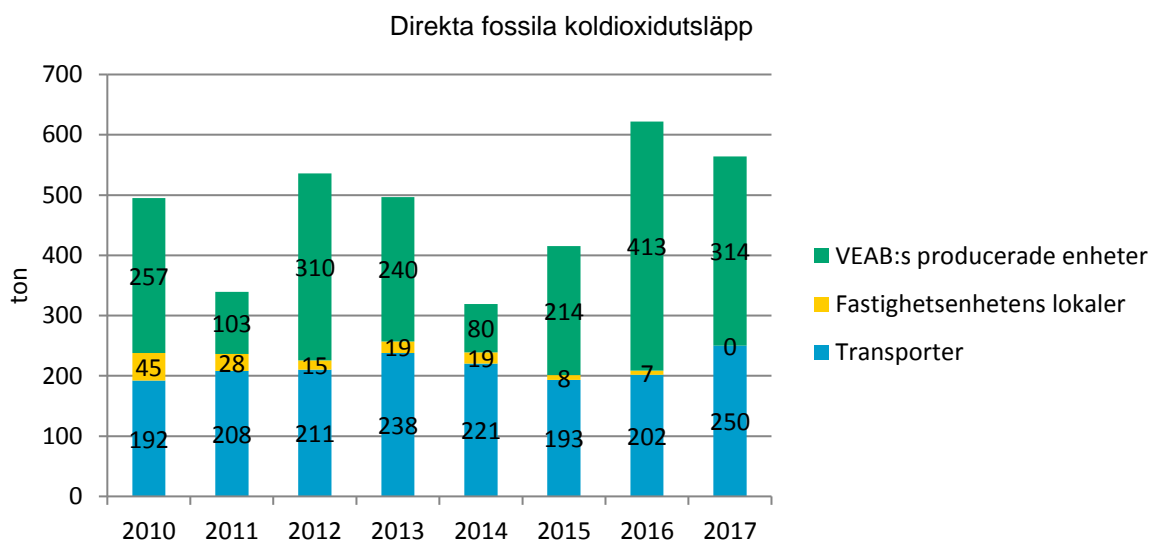
3. Målet är att bidra till etappmålet i länets klimat- och energistrategi att år 2020 är all energi för uppvärmning av bostäder och lokaler fossilbränslefri.

Utsläppen av fossil koldioxid för det geografiska området minskar. Oljeanvändning för uppvärmning förekommer fortfarande i lokaler och bostäder även om det numera är klart mindre mängder än förr.

Mål för kommunkoncernen

De största fossila koldioxidutsläppen 2017 kom från Vaggeryds Energi AB:s värmeverk, se figur 10. I fjärrvärmeverken används olja som spetslast och beroende på temperatur varierar mängden olja som behöver användas. Under vintern 2015/2016 var oljeanvändningen ovanligt hög. Detta kan jämföras med oljeanvändningen under den ovanligt varma vintern 2013/2014. Andelen olja i bränstemixen var 1,48 % år 2017.

Under mer normala vinterförhållanden är transporter de som bidrar mest till koldioxidutsläppen och där kommunen har stora möjligheter att minska utsläppen. Koldioxidutsläppen från kommunens transporter ökade under 2017. Under tidigare år har fastighetsenhetens lokalbestånd (skolorna i Svenarum och Hok) använt mindre mängder olja som ger fossila koldioxidutsläpp. Pellets är huvudbränsle men det kompletteras vid behov med olja. Båramo gård har också använt olja men 2014 är oljepannan utbytt mot värmepump. Det tidigare elverksförrådet värmdes med olja. Fastighetsenheten har inte använt någon olja under 2017.

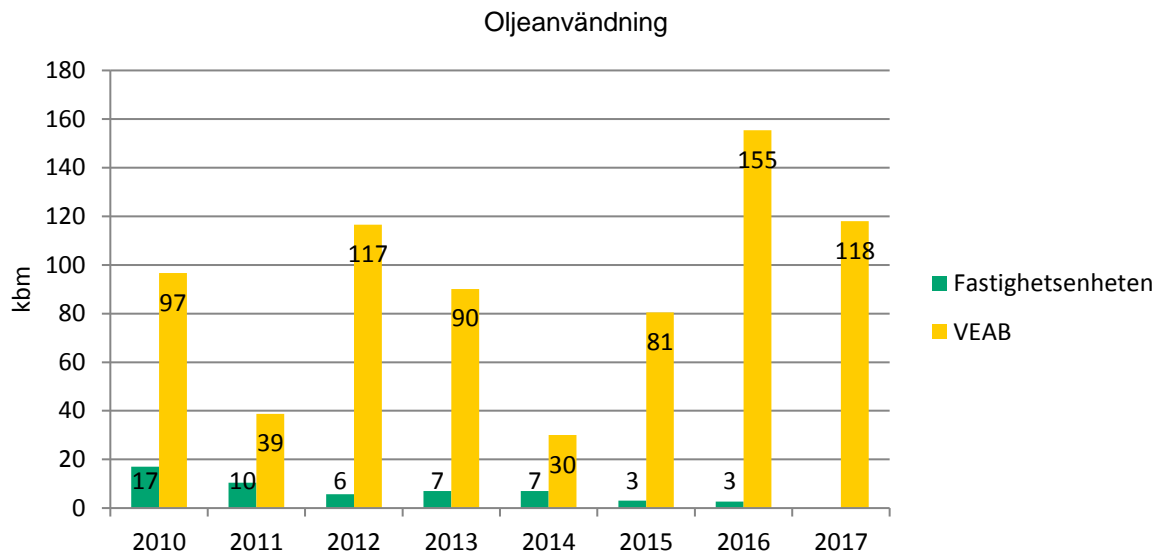

Figur 10. Fossila koldioxidutsläpp (direkta) från Vaggeryds Energi AB:s värmeverk, fastighetens lokalbestånd samt verksamheternas fordon (personbilar och lätta lastbilar exklusive privat bil i tjänsten). Källa: Förvaltningar och kommunala bolag.

Elproduktion kan ske på olika sätt och därmed ge upphov till varierande grad av fossila koldioxidutsläpp. Vid tecknande av elabonnemang kan man sluta avtal om ursprungsmärkt förnybar el. Målet för kommunkoncernen är att köpa ursprungsmärkt förnybar el för att på så sätt driva på den förnyelsebara elproduktionen och minska de indirekta utsläppen.

Olja används som komplement till andra bränsleslag. Mängden beror bl. a. på hur kall vintern varit och därmed hur mycket olja som VEAB behövt använda som spetslast. Andelen olja för fjärrvärmeproduktion var 1,97 % 2016. Detta beror till största delen på att det var tre veckor med ovanligt kalla medeltemperaturer under vintern 2016 som understeg -20 grader ($^{\circ}\text{C}$).

Fastighetsenheten använder numera endast olja som komplement vid Svenarums och Hoks skolor, huvudlasten pellets. Under 2017 användes ingen olja, se figur 11.

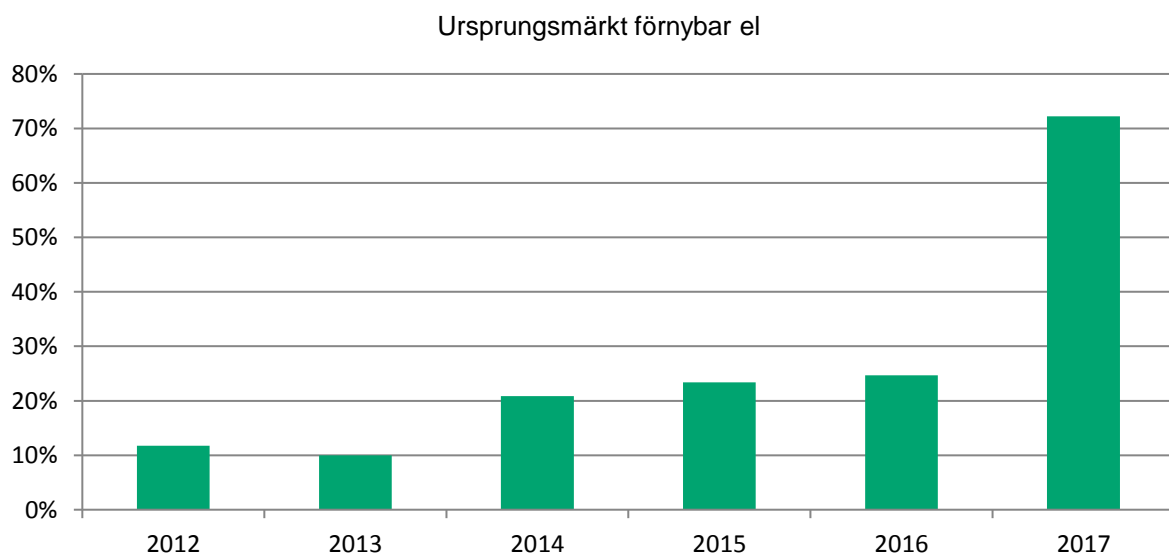

Figur 11. Oljeanvändning för uppvärmning och fjärrvärmeproduktion. Källa: Fastighetsenheten och VEAB

Detaljerade mål för kommunkoncernen

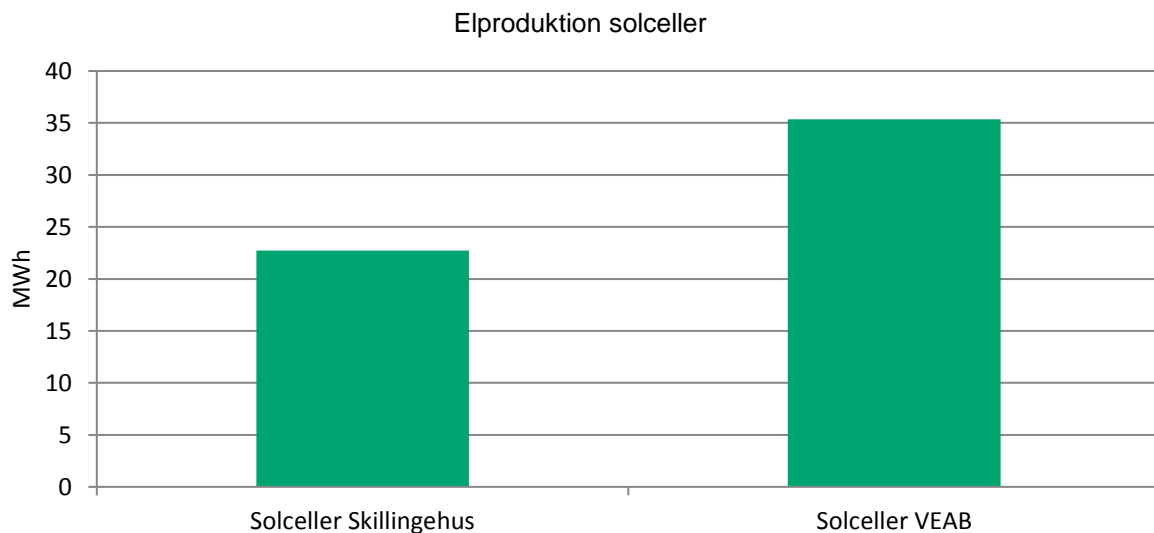
5. Vi ska till år 2016 öka andelen ursprungsmärkt förnybar el till 100 %.

Inköpen av ursprungsmärkt förnybar el ökar och är 2017 uppe i 72 %, se figur 12. Fr.o.m. år 2012 är VEAB:s elförsörjning helt ursprungsmärkt förnybar. Fr.o.m. 2014 köper också VSBo ursprungsmärkt förnybar el.

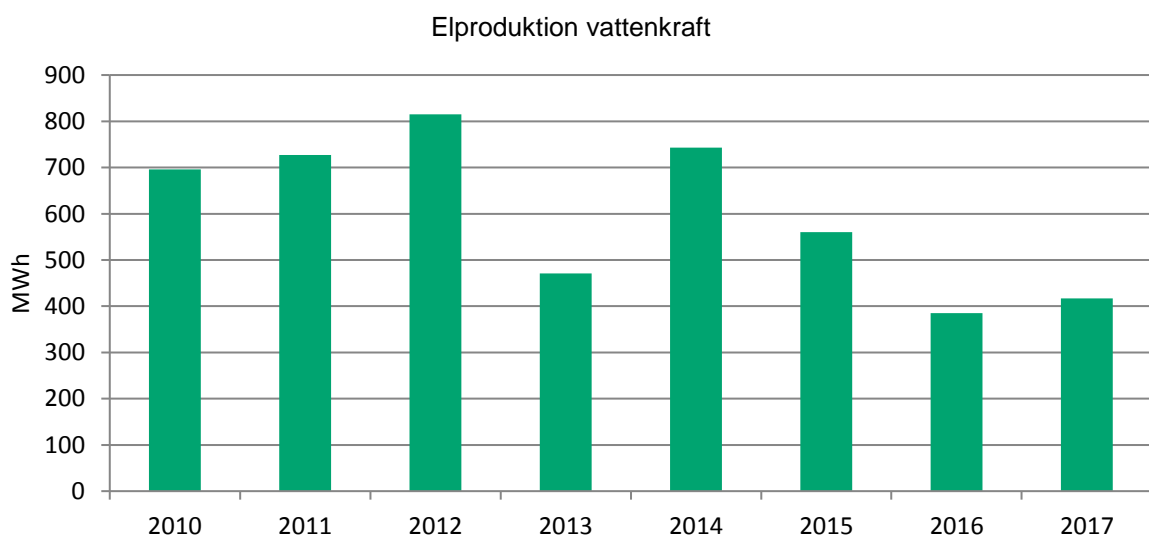
Figur 12. Andel ursprungsmärkt förnybar el i kommunkoncernen av den totalt inköpta elmängden. Inkluderar även inköpt el till producerande enheter på VEAB. Källa: Förvaltningar och kommunala bolag.

Produktionen på Skillingehus har uppgått till 23 MWh under 2017. VEAB:s anläggning har producerat 35 MWh, se figur 13. Under 2016 har hela det södra taket på den nya Familjecentralen (Vita längan) i Vaggeryd har försetts med solceller för produktion av förnyelsebar elenergi och kommer att tas i drift under 2017. Solcellsstöd har även erhållits för anläggningar på Skillingaryds Arena, Sim- och sporthallen i Vaggeryd och Hjortsjöskolan. Reningsverket i Skillingaryd har också satt upp solceller.

Figur 13. Elproduktion från solceller 2017. Källa: Fastighetsenheten, VEAB

Vattenkraftverket i Götafors producerade 417 MWh el 2017, se figur 14.

Figur 14. Elproduktion i VEAB:s vattenkraftverk. Källa: VEAB

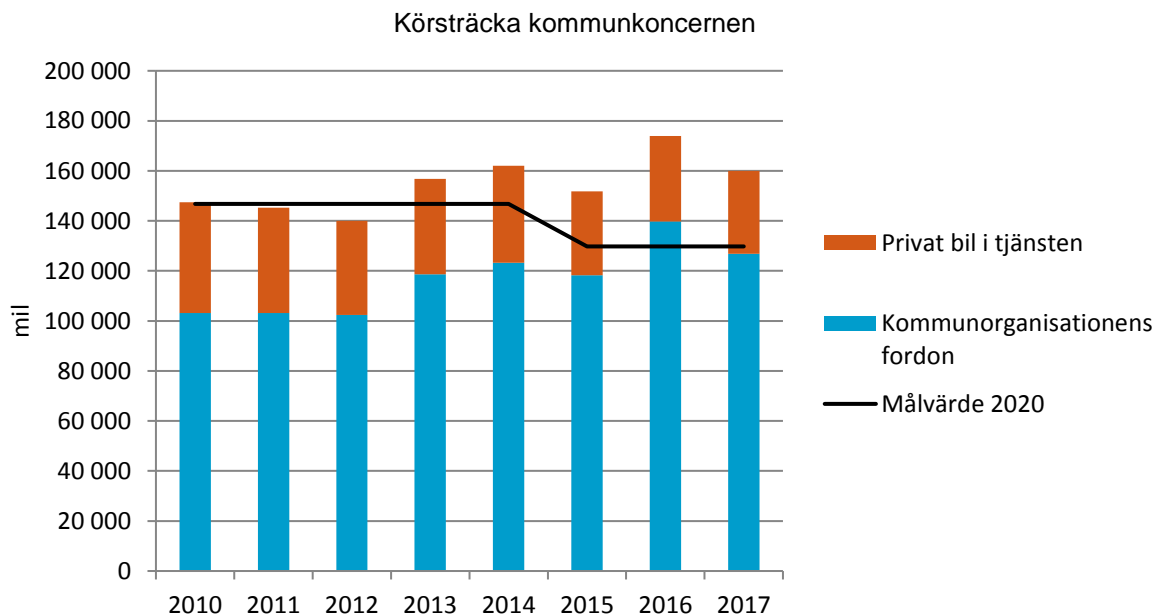
Transporter och fordon

Detaljerade mål för kommunkoncernen

1. Vi ska till år 2020 ha minskat körsträckan¹ med 20 % räknat från 2010. Detta motsvarar 30 600 mil. Till 2014 ska körsträckan minska med 10 %, motsvarande 15 300 mil. 2010 är basår.

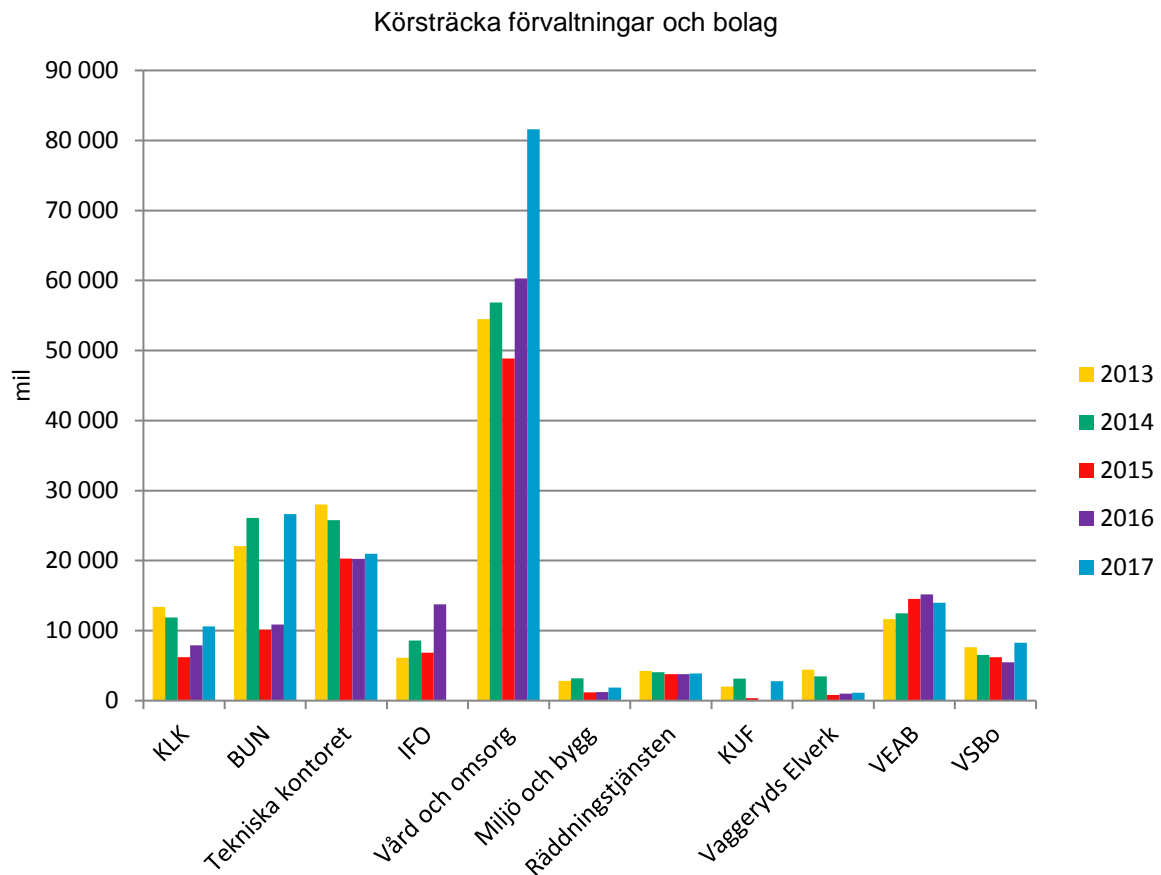
Körsträckan ökar tydligt inom kommunens verksamhet. I kommunkoncernen har körsträckan ökat mellan 2010 och 2017 med 12607 mil motsvarande 8,5 % och är nu uppe i 160 012 mil, se figur 15 och 16. Ökningen beror till viss del på att inrapporteringen har förbättrats under åren samt att sedan 2014 inkluderar statistiken även övriga hyrbilar hyrda hos Hertz (korttidshyror) samt hemsjukvården ingår i verksamheten sedan 2013. Vi har dock lyckats minska körsträckan jämfört med 2016. Värt att notera är att körsträckan med privat bil i tjänsten är den lägsta under hela mätperioden.

Till 2020 har vi som mål att minska körsträckan med 20 % sett från 2010. För att nå det krävs att kommunen under kommande 2 år fokuserar på målet och satsar på projekt som bidrar till en fossilfri fordonsflotta för att minska de fossila utsläppen.

Figur 15. Körsträcka med kommunkoncernens fordon (lätta lastbilar och personbilar som leasas, hyrs eller ägs) och anställdas privata bilar i tjänsten. Data från 2014 och senare är inte helt jämförbara med tidigare år eftersom hemsjukvården fr.o.m. 2013 ingår i verksamheten och i och med att statistiken fr.o.m. 2014 även kompletterats med körsträckan för de extra hyrbilar från Hertz som använts i verksamheterna. Källa: Förvaltningar och kommunala bolag

¹ Personbilar och lätta lastbilar som leasas, hyrs och ägs av kommunkoncernen samt privat bil i tjänsten.

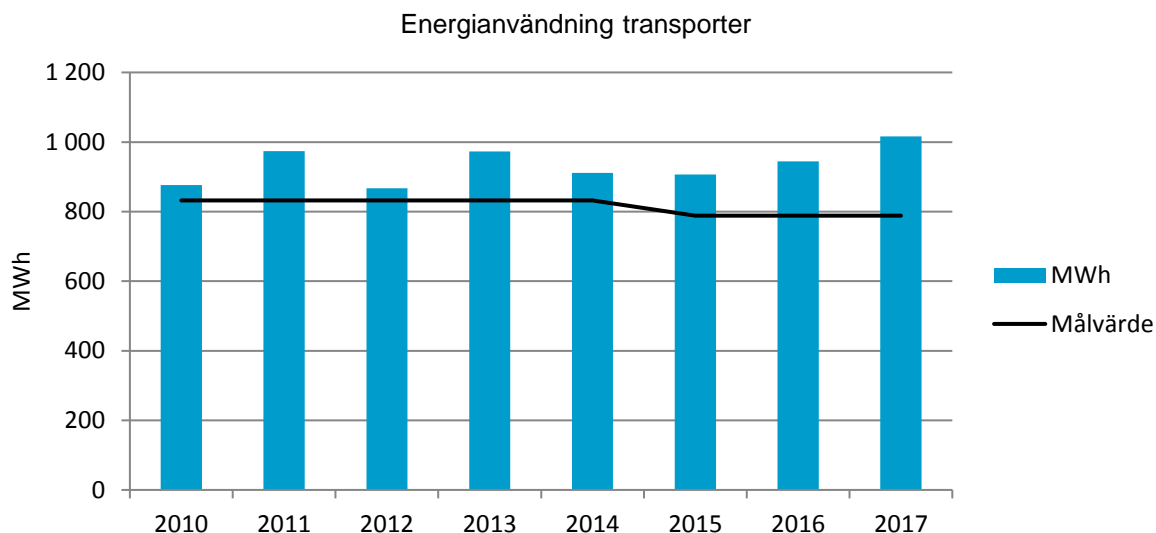
Figur 16. Den totala körsträckan för respektive förvaltning/bolag med tjänstebil, hyrd bil från bilpool samt korttidshyrbilar (exklusive egen bil i tjänsten). Fr.o.m. 2014 har körsträckan för serviceenhetens bilpool fördelats på resp. förvaltning som hyrt istället för att redovisas på KLK. Fr o m 2017 har all statistik för socialförvaltningen redovisats på "vård- och omsorg" istället för att delar redovisas på IFO. Källa: Förvaltningar och kommunala bolag.

Detaljerade mål för kommunkoncernen

- Vi ska till år 2020 ha minskat energianvändningen för transporter² med 10 % räknat från 2010. Detta motsvarar 88 MWh. Till 2014 ska energianvändningen minska med 5 %, motsvarande 43,8 MWh. 2010 är basår.

Den totala energianvändningen för transporter har ökat med 16 % mellan 2010 och 2017, se figur 17. Målet om att minska med 5 % har inte nåtts. Kurs i EcoDrive/sparsam körning genomfördes hösten 2014. Av erfarenhet vet man att ändrat körsätt kan ge drivmedelsbesparing på 10 %. För att långsiktigt hålla kvar det nya körsättet är det viktigt att föraren påminns och att frågan hålls aktuell.

² Personbilar och lätta lastbilar som leasas, hyrs och ägs av kommunkoncernen.

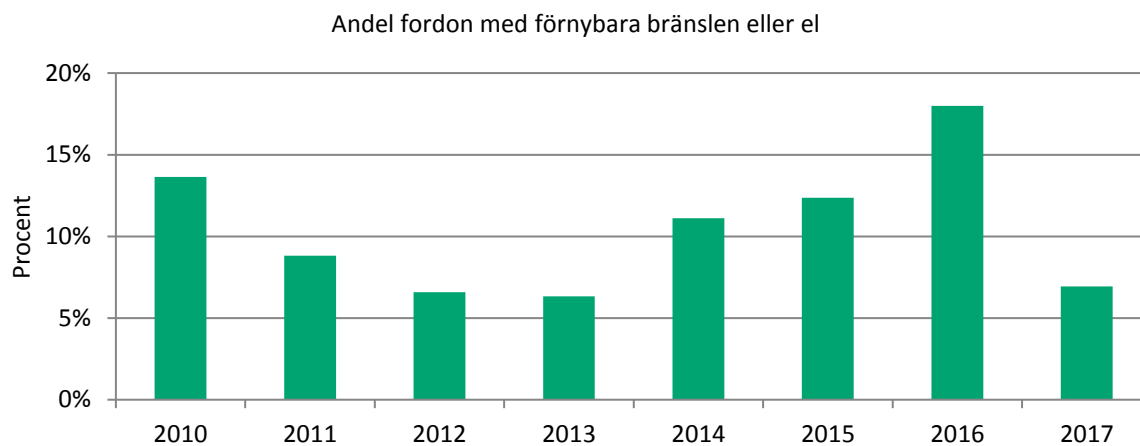
Figur 17. Energianvändning i kommunkoncernens fordon. Källa: Förvaltningar och kommunala bolag

Detaljerade mål för kommunkoncernen

- Vi ska till år 2020 öka andelen fordon³ som drivs med förnybara bränslen eller el till 50 %.

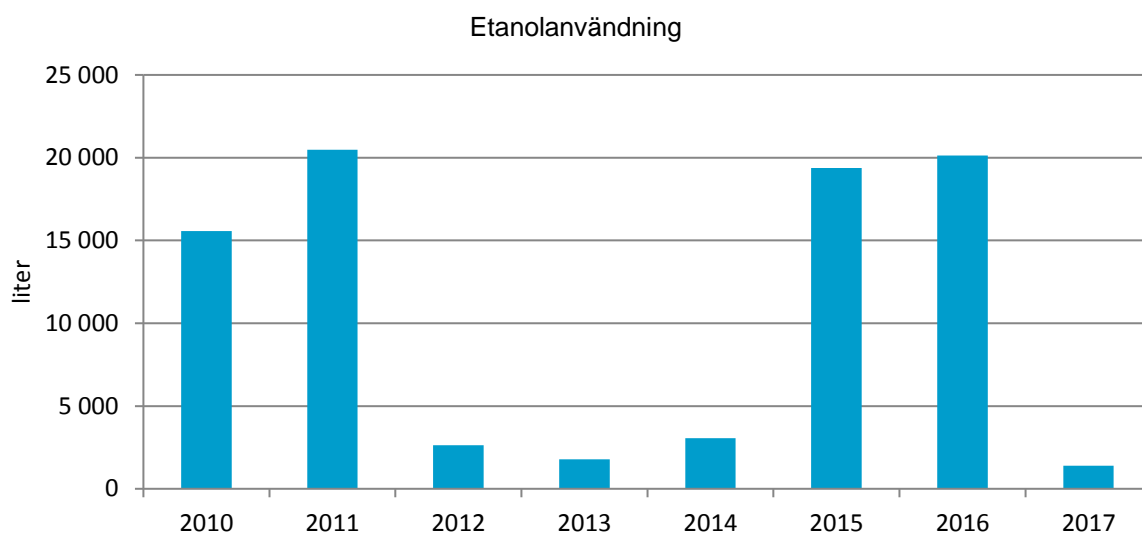
Andelen fordon som drivs med förnybara bränslen eller el har ökat från 6 % till 18 % mellan 2013 och 2016. Under 2017 minskade andelen till 7 %, se figur 18. Detta beror på att de etanolbilar som under 2017 inte tankats med etanol utan enbart med bensin räknas inte med i statistiken som en bil med fossilfritt bränsle. Fordonsflottan består av 101 fordon och de 7 % utgörs av 7 elbilar.

Under 2017 har bl a VSBo skaffat sin första elbil, tekniska har skaffat en elhybrid, miljö- och byggförvaltningen bytte från en miljöbil (diesel) till en elhybrid, VEAB har skaffat en elbil. Socialförvaltningen har under året sett över ett större utbyte av sina fordon som kommer att fortsätta under 2018.

Figur 18. Andelen av kommunkoncernens fordon (lätta lastbilar och personbilar som leasas, hyrs eller ägs) som drivs med förnyelsebara bränslen eller el. Källa: Förvaltningar och kommunala bolag

Etanolinköpen har ökade under 2015-2016 för att sedan minska stort under 2017, se figur 19. Flertalet av vård- och omsorgs etanolbilar tankas med bensin istället för etanol eftersom verksamheten upplevt stora problem med etanolen. Under 2018 kommer dessa etanolbilar att bytas ut mot elbilar.

Figur 19. Inköpt volym etanol till etanolbilarna i kommunkoncernens fordonsflotta (lätta lastbilar och personbilar som leasas, hyrs eller ägs). Källa: Förvaltningar och kommunala bolag

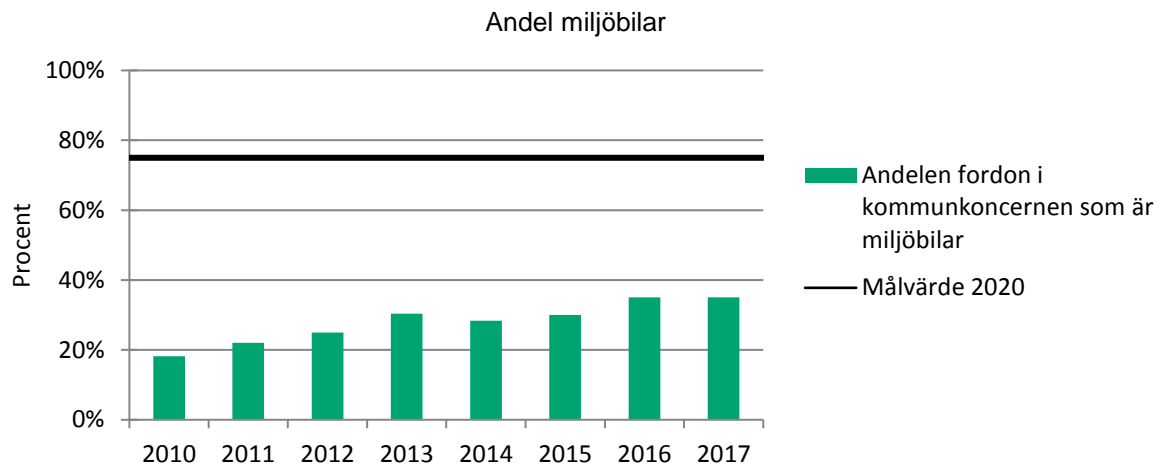
Detaljerade mål för kommunkoncernen

4. Vi ska till år 2020 öka andelen miljöbilar³ till 75 %.

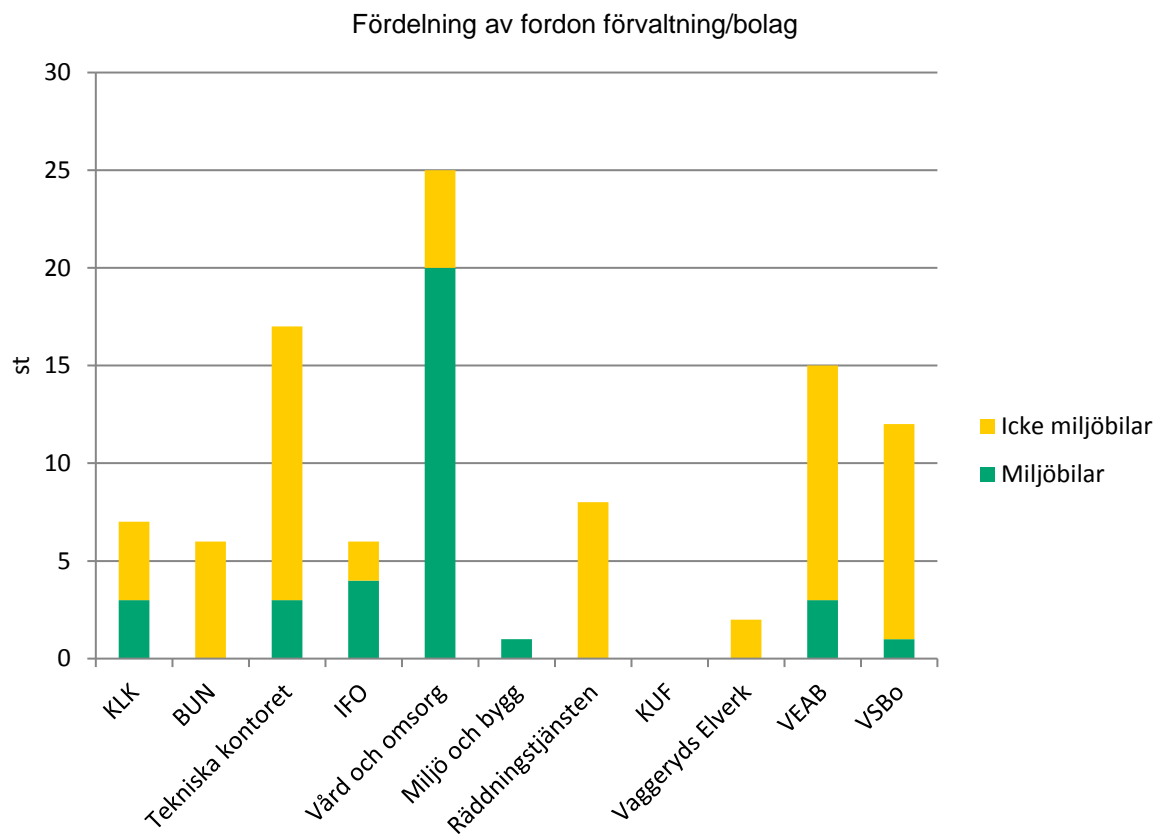
Som miljöbil kan både fordon som drivs med fossila bränslen och de som drivs med alternativa bränslen räknas. Det är bl.a. mängden fossila koldioxidutsläpp som avgör klassningen.

Under 2017 bestod fordonsflottan av 51 lätta lastbilar och 49 personbilar, totalt 101 st. fordon. Av de 101 fordon som använts under 2017 var 35 % miljöbilar, se figur 20 och 21. Trenden är stigande och mellan 2010 och 2017 har det skett en ökning från 18 % till 35 %. Kommunen har 2 år kvar tills målet 75 % miljöbilar ska vara uppfyllt. Nästan alla de lätta lastbilarna är icke-miljöbilar, endast tekniska kontorets elbil klassas som miljöbil.

³ Regeringens definition av miljöbil enligt vägtrafikskattelagen.

Figur 20. Miljöbilar i kommunkoncernens fordonsgflotta under 2017 (lätta lastbilar och personbilar). Miljöbil definieras enligt vägtrafikskattelagen med riktvärdet för fossila koldioxidutsläpp på 95 g/km. Källa: Förvaltningar och kommunala bolag

Figur 21. Fördelningen av fordonsgflottan på miljöbilar och icke miljöbilar för år 2017. Kultur- och fritidsförvaltningen har inga egna hyrda/leasade eller ägda personbilar och lätta lastbilar. Källa: Förvaltningar och kommunala bolag

Miljöanpassa transporterna

I miljöprogrammet finns en riktlinje om att miljöanpassa transporter, se figur 22. Den är uppställd som en checklista i fyra steg:

1. Minimera transporter
2. Välj miljösmarta färdmedel
3. Välj miljösmart fordon
4. Kör sparsamt

Det är långt kvar till målen. Arbetet med miljöanpassningen av transporter behöver således intensifieras. Det kan handla om att köpa in/leasa nya fordon och att få till långsiktiga beteendeförändringar. Här finns det potential i förbättringsarbetet.

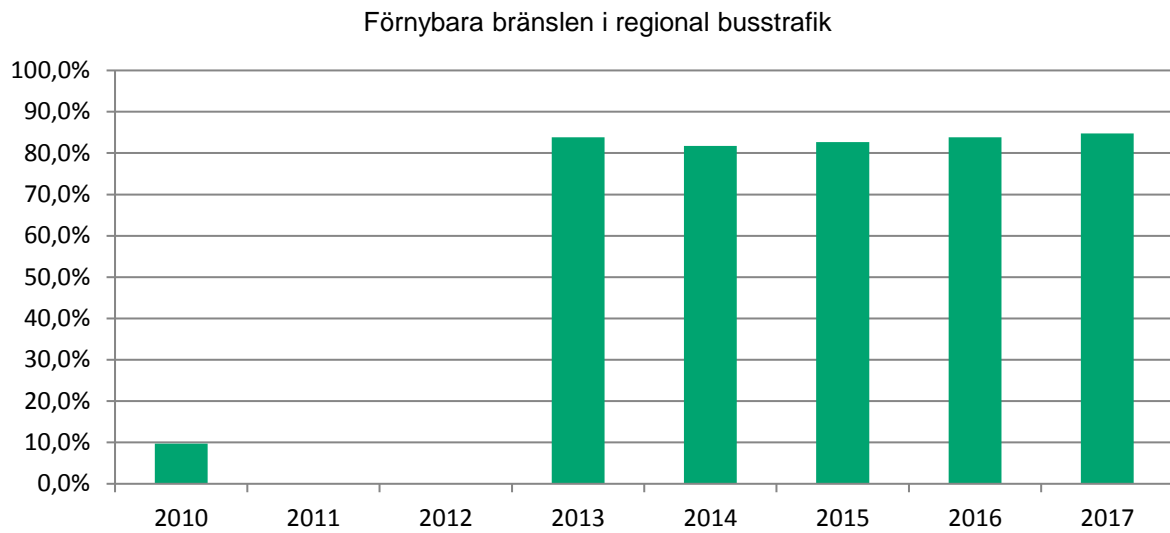

Figur 22. Riktlinjen för att miljöanpassa transporter innehåller fyra steg i en checklista. Källa: Miljöprogram Vaggeryds kommun, beslut kommunfullmäktige 2014-09-29 § 84

Mål för Jönköpings Länstrafik

Länstrafiken ställer miljökrav i trafikupphandlingar för att minska skadliga utsläpp i naturen. Avgaskrav och bränslekrav är standard och för regionbusstrafiken gäller målet max 50 % fossil energi år 2018. För att uppnå miljömålet drivs bussarna idag med biobränslet RME, se figur 23.

Västtågen, Östgotapendeln och Krösatågen körs antingen på förnybar el eller miljöklassat drivmedel.

Figur 23. Andelen förnybar energi i den regionala busstrafiken i Vaggeryds kommun. Det förnybara bränslet är biobränslet RME (biodiesel). Källa: Jönköpings Länstrafik

Miljömålet Frisk luft

Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas. Det är därför viktigt med återkommande kontroller av luften särskilt vid högtrafikerade områden och platser där människor vistas ofta och länge.

Detaljerat mål för kommunkoncernen

1. Vi ska ha en systematisk och återkommande kontroll av miljökvalitetsnormerna och miljökvalitetsmålen för luft.⁴

Resultaten från modellering och mätning av luftkvaliteten för 2017 ska under 2018 sammanställas i en utvärderingsrapport. Samverkansområdet för luftkvalitetskontroll som kommun ingår i ansvarar för detta och resultaten redovisas i Miljöredovisning 2018.

Mätningarna under 2016 visade på att Vaggeryds kommun hamnade under miljömålets precisering för både PM₁₀ och NO₂. För bensen tangerades miljömålets precisering.

⁴ Detta verifieras genom mätning, beräkning eller objektiv bedömning fr.o.m. 2013.

Miljömålet Bara naturlig försurning

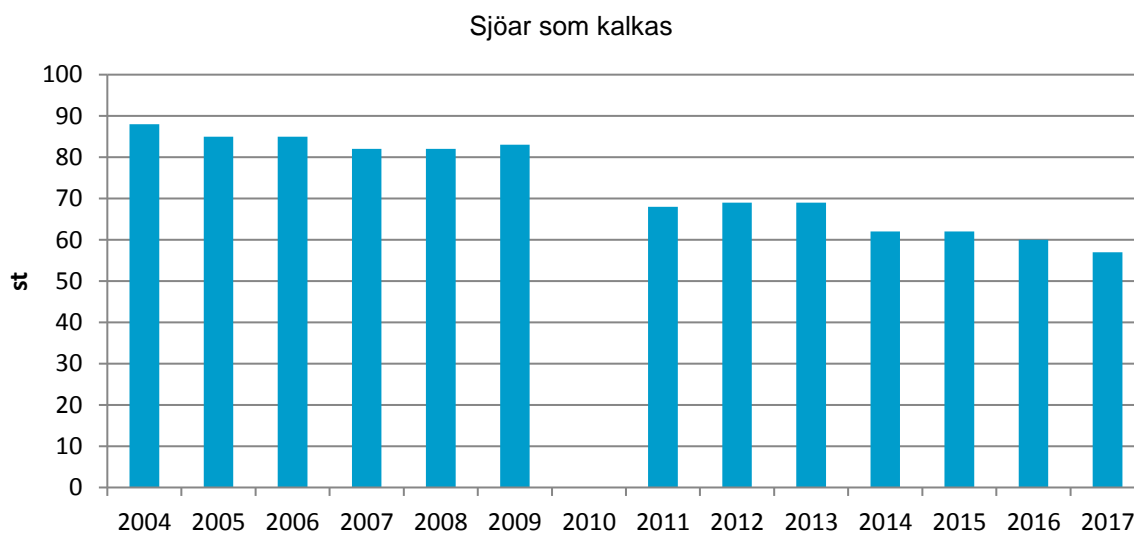
Försurade ämnen skall inte tillkomma mark och vatten genom nedfall eller markanvändning. Försurade marker och sjöar påverkar den biologiska mångfalden negativt och åtgärder så som kalkning utförs för att mildra skadorna.

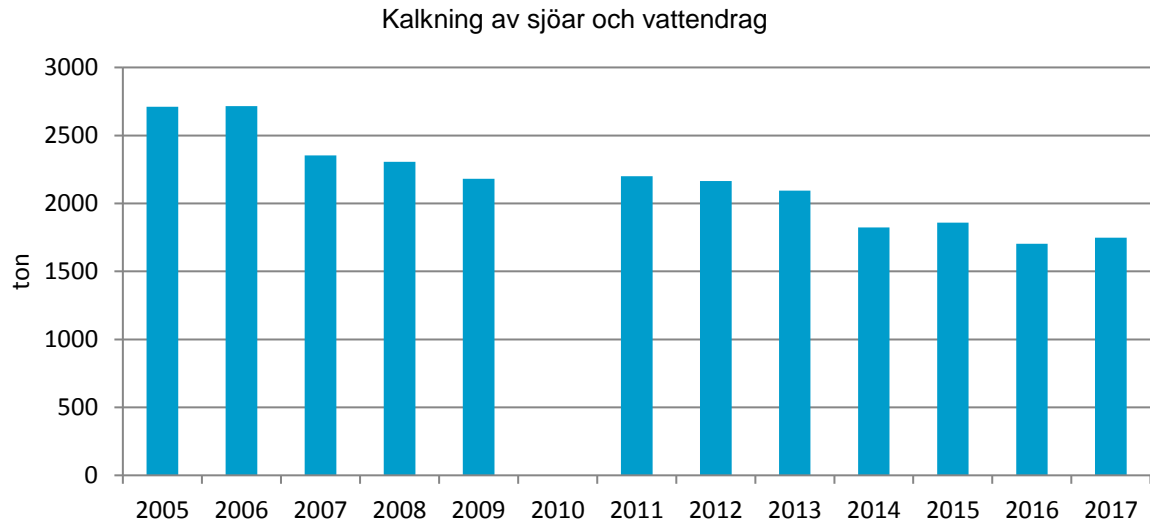
Detaljerade mål för det geografiska området Vaggeryds kommun

1. Målet är att antalet försurningspåverkade sjöar och vattendrag ska minska.

Kommunen är huvudman för kalkningen som har pågått sedan 1983. 2017 spreds 1 747 ton kalkprodukt fördelat på 57 sjöar och 122 våtmarker, se figur 24 och 25. Kalkningen har dock minskat sedan starten 2004 vilket visar på att det gett avsedd effekt. Kalkningen sker på hösten och nästan hela mängden sprids med helikopter, endast två sjöar kalkas med båt. För att kontrollera kalkeffekten ansvarar kommunen för att vattenprover tas i ett 75-tal provpunkter.

Figur 24. Kalkning sker av försurade sjöar i Vaggeryds kommun, år 2017 kalkades 57 stycken sjöar. Källa: Miljö- och byggförvaltningen

Figur 25. Kalkning sker av försurade sjöar i Vaggeryds kommun, år 2017 var mängden kalk 1747 ton. Källa: Miljö- och byggförvaltningen

Miljömålet Giftfri miljö

Ämnen som skapats i eller utvunnits av samhället skall inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden ifall de släpps ut i miljön. Användningen av gifter minskar genom att ekologisk odling då inga bekämpningsmedel används.

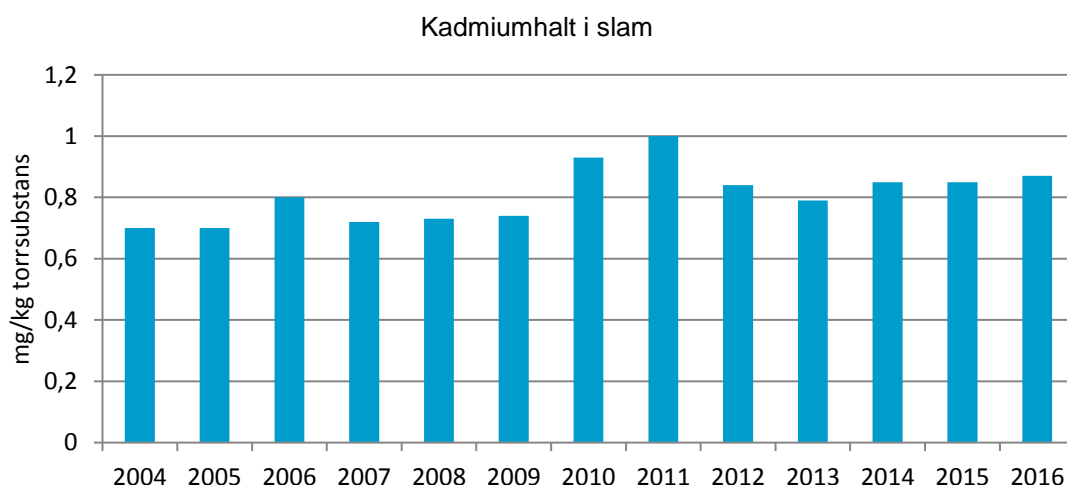

Mål för det geografiska området

Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun

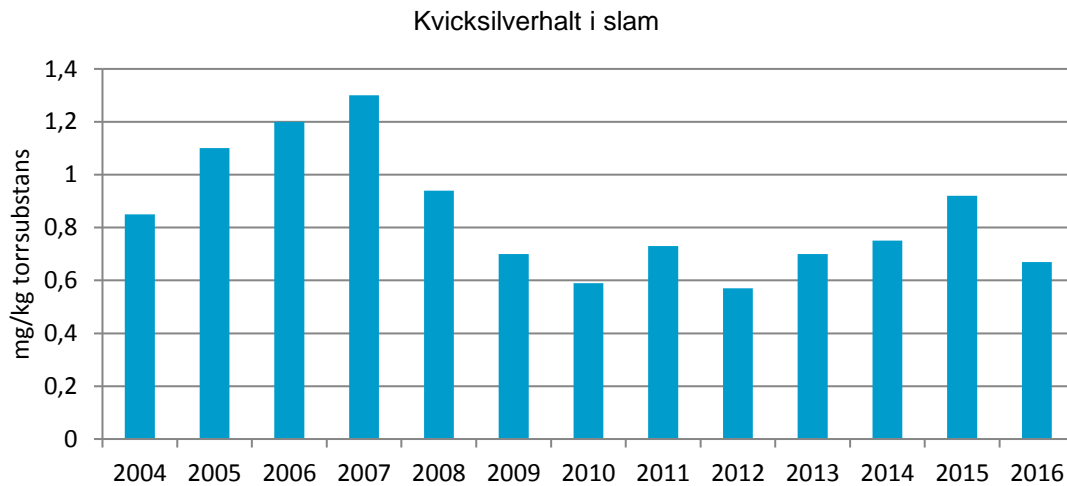
1. Målet är att begränsa påverkan på människors hälsa och miljön.

Den allmänna trenden är att användningen av kadmium i samhället minskar men trots det så sjunker inte halterna nämnvärt. Exempel på källor är livsmedel, uppladdningsbara batterier, konstnärsfärger och fordonstvättar. Data för 2017 gällande halten kadmium, kvicksilver och PAH i slam från Reningsverket saknas. I figur 26, 27 och 28 nedan redovisas data från 2016. Generellt kan nämnas att riktvärde innehålls med god marginal alla tre ämnen som mäts.

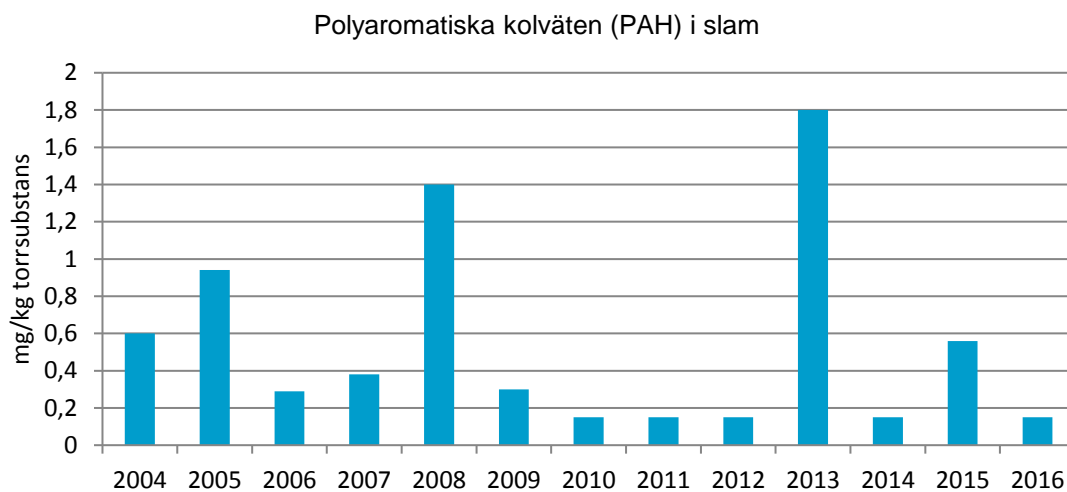
Figur 26. Kadmium i avloppsslam från Skillingarydsverket. Slam från alla reningsverken och enskilda brunnar från landsbygden transporteras till Skillingaryds avloppsreningsverk och behandlas där. Gränsvärdet är 2 mg/kg torrsubstans. Källa: Tekniska kontoret

Gamla utsläpp av amalgam och annat som innehåller kvicksilver har lagrats i avloppssystemen. Detta bidrar än idag till förhöjda halter av kvicksilver i slam vid reningsverken. Även det amalgam som finns i våra tänder hamnar genom dagligt slitage i reningsverkens slam.

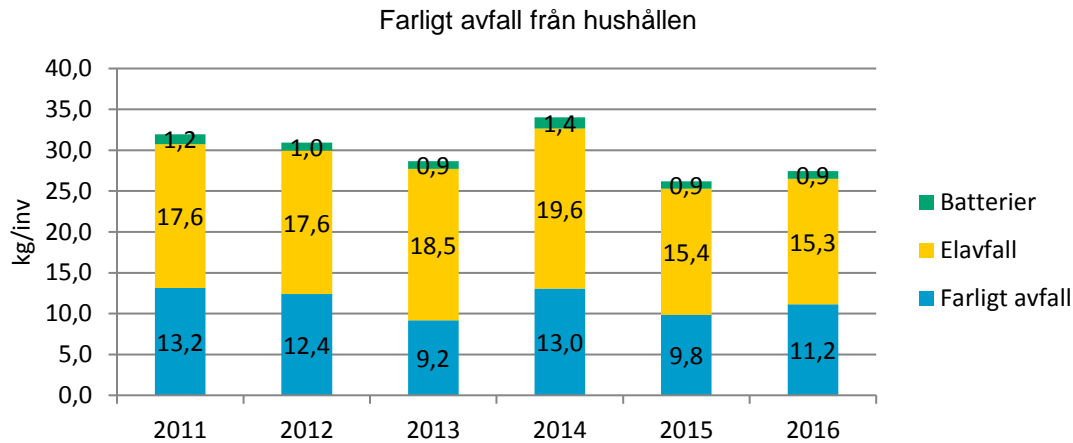
Figur 27. Kvicksilver i slam från Skillingarydsverket. Slam från alla reningsverken och enskilda brunnar från landsbygden transporteras till, och behandlas på Skillingaryds avloppsreningsverk. Gränsvärdet är 2,5 mg/kg torrsubstans. Källa: Tekniska kontoret

Polyaromatiska kolväten finns i bildäck, asfalt och bilavgaser.

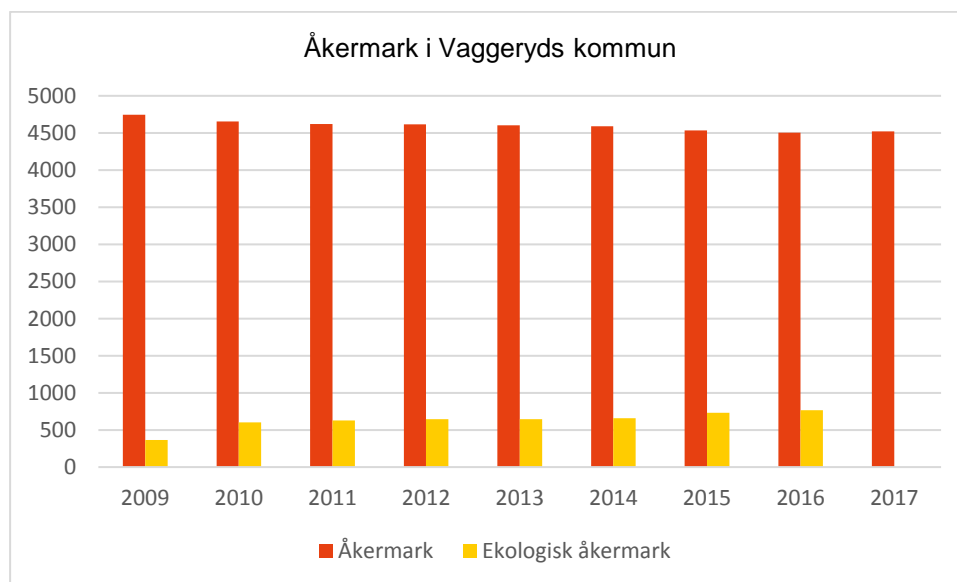
Figur 28. Polyaromatiska kolväten (PAH) i slam från Skillingarydsverket. Slam från alla reningsverken och enskilda brunnar från landsbygden transporteras till, och behandlas på Skillingaryds avloppsreningsverk. Riktvärdet är 3 mg/kg torrsubstans. Källa: Tekniska kontoret

Efter en nedåtgående trend mellan 2011-2013 ökade mängden farligt avfall från hushållen under 2014 för att under 2015 sjunka till den lägsta nivån sedan mätningen påbörjades. Under 2016 har avfallsmängden ökat en aning igen till 27,4 kg/invånare, där det är farligt avfall som står för ökningen. Elavfall och batterier är relativt oförändrat jämfört med 2015. Tekniska kontoret har inte kunna leverera data för avfallsmängder till miljöredovisningen för 2017. I figur 29 redovisas data från 2016.

Figur 29. Insamlad mängd farligt avfall från hushållen vid återvinningscentralen. Källa: Tekniska kontoret

Arealen åkermark i kommunen har minskat med 4,9 % sedan 2009. Andelen ekologisk åkermark har dock ökat från 364 ha till 768 ha, se figur 30. Data för ekologisk åkermark för 2017 saknas.

Figur 30. Andelen ekologiskt odlad åker i kommunen som geografiskt område. Källa: Jordbruksverket

Arealen betesmark i kommunen har ökat med 6 % sedan 2009. Andelen ekologisk betesmark har dock ökat från 206 ha till 353 ha, se figur 31. Data för ekologisk betesmark för 2017 saknas.

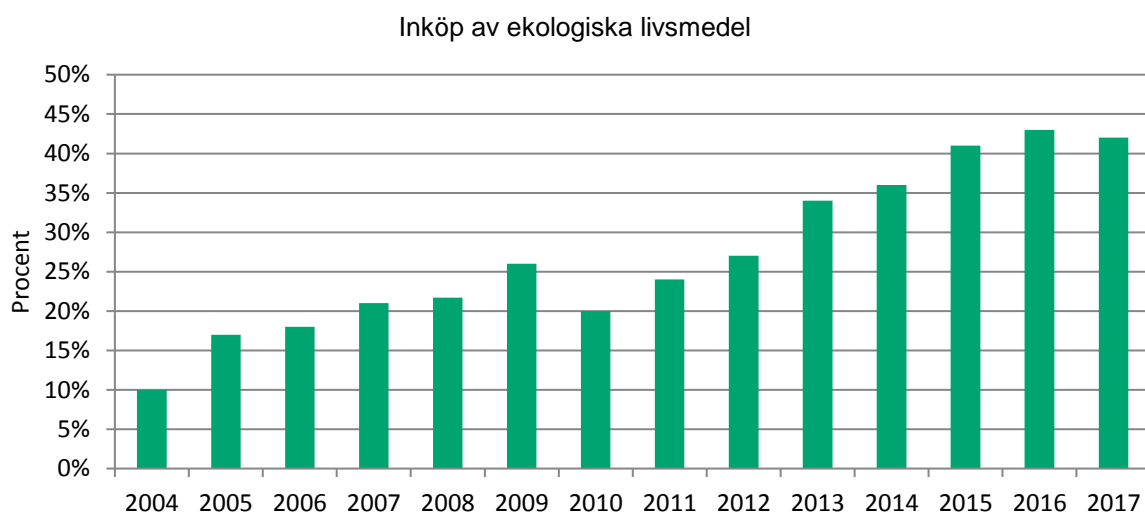
Figur 31. Andelen ekologiskt odlad åker i kommunen som geografiskt område. Källa: Jordbruksverket

Mål för kommunkoncernen

Detaljerade mål för kommunkoncernen

1. Av kostorganisationens livsmedelsbudget ska minst 34 % vara ekologiskt.

År 2017 var den procentuella andelen ekologisk mat 42 % av kostenhetens livsmedelsinköp, se figur 32. 2012 var andelen 27 % och målet om 34 % ekologisk mat är uppnått sedan 2014.

Figur 32. Andelen ekologiska livsmedel av den totala livsmedelsbudgeten, till barn- och utbildningsnämndens och socialnämndens verksamheter. Källa: Barn- och utbildningsförvaltningen.

Miljömålet Skyddande ozonskikt

Ozonskiktet skall utvecklas så att det långsiktigt ger skydd mot skadlig UV-strålning, ett steg i detta har varit utfasningen av ozonpåverkande köldmedier.

Mål för det geografiska området

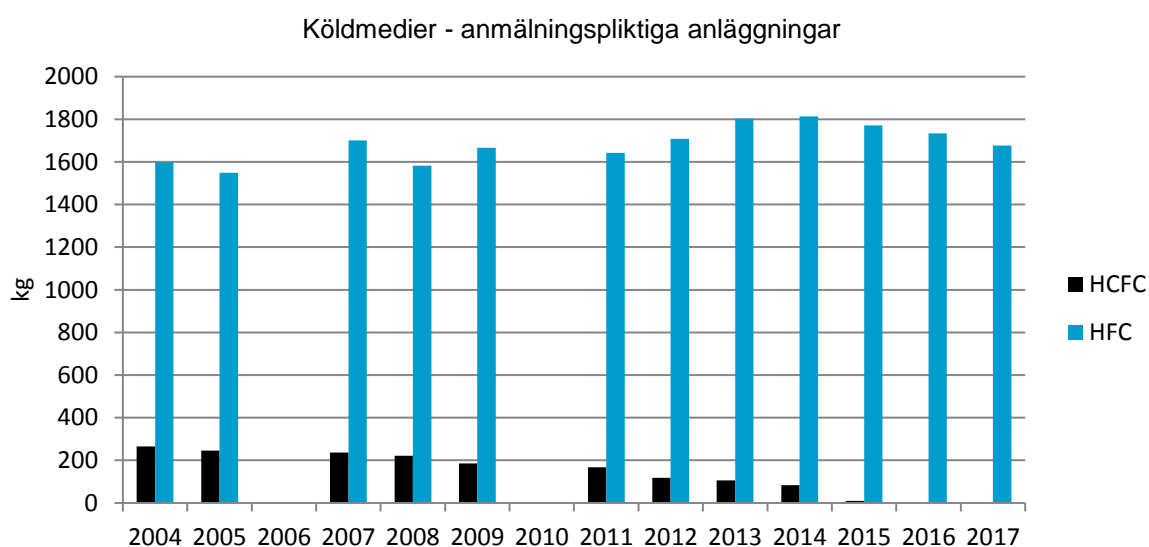
Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun

1. Målet är köldmedier som inte är ozonpåverkande.

Miljö- och byggnämnden har tillsyn på anläggningar med mer än 10 kg installerade köldmedier. Varje år rapporterar verksamhetsutövarna till nämnden hur mycket som finns installerat och hur mycket som fyllts på under året. Ett 40-tal anläggningar rapporterar årligen, senast den 31 mars, till miljö- och byggnämnden.

Mängden köldmedier som är ozonpåverkande har minskat kraftigt men det förekommer fortfarande. Mellan 2010 och 2015 har användningen av HCFC-användningen minskat från 168 kg till 0 kg och antalet anläggningar som har kvar HCFC har minskat från 11 till 0 st, se figur 33. Fr.o.m. 2015 är det förbjudet att använda HCFC i anläggningar större än 3 kg.

De nyare köldmedierna, t ex HFC, som ersätter de äldre ozonpåverkande typerna är tyvärr kraftigt klimatpåverkande.

Figur 33. Köldmedier i anmälningspliktiga anläggningar. Källa: Miljö- och byggförvaltningen.

Mål för kommunkoncernen

Detaljerat mål för kommunkoncernen

1. Vi ska inte använda ozonpåverkande köldmedier fr. o. m 2015.

I den kommunala verksamheten finns köldmedier i bl a kylmaskinerna i tillagningsköket och i simhallarnas aggregat.

Under 2015 fanns det inga anmälningspliktiga anläggningar kvar i Vaggeryds kommun med köldmedlet HCFC. Påfyllnad är numera förbjuden och användningsförbud gäller fr.o.m. 2015 för anläggningar större än 3 kg.

De ämnen som ersatt de ozonpåverkande köldmedierna benämns HFC (fluorkolväten). De är inte ozonpåverkande men klimatpåverkande.

Miljömålet Säker strålmiljö

Strålningens skadliga effekter skall inte påverka människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Detta skall åtgärdas genom kontroller av radon samt tillgång till skugga i offentliga miljöer och skolgårdar.

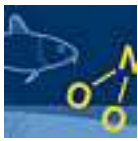
Detaljerade mål för kommunkoncernen

1. Vi ska år 2017 ha kunskap om radonhalten i alla skolor och förskolor och åtgärdat eventuella överskridanden så att halterna är lägre än 200 Bq/m³ luft.

Nyckeltal för uppföljning av målen

- Antal skolor/förskolor där radonhalten mätts och resultaten av mätningarna.

Under 2015 mättes radonhalten i alla kommunala skolor och förskolor i Vaggeryds kommun. Resultat saknas från Södra parks förskola eftersom mätloggen försvann under mätperioden. Åtgärder är utförda vid de förskolor där radonhalten överskred 200 Bq/m³ luft.

Miljömålet Ingen övergödning

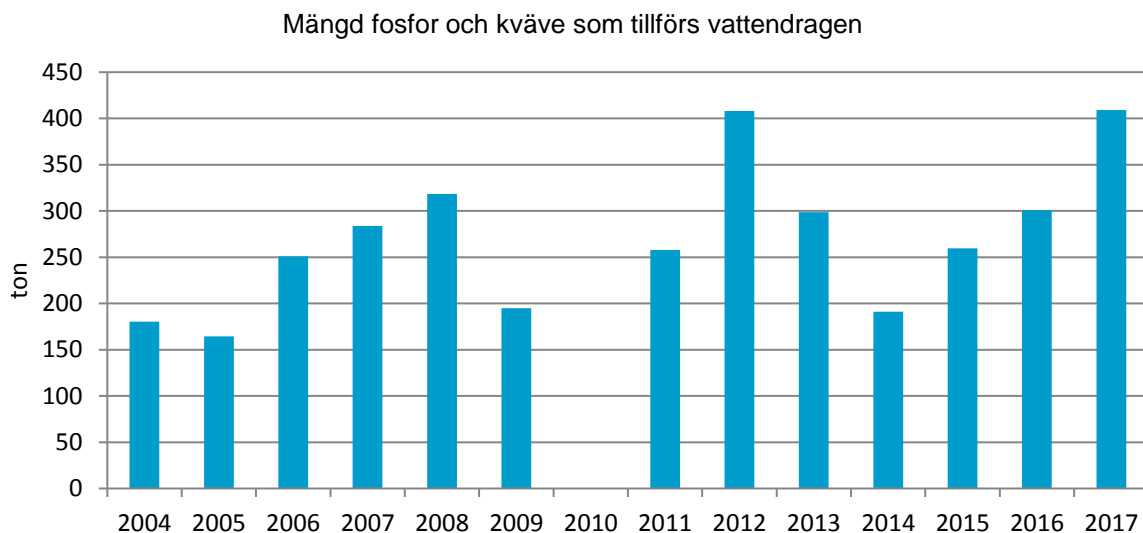
Halterna av de övergödande ämnen som tillförs mark och vatten skall vara så låga så att de inte negativt inverkar på människors hälsa eller förutsättningarna för biologisk mångfald. Mätningar utförs bl.a. på utsläppen från reningsverket.

Mål för det geografiska området

Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun

1. Målet är att minimera utsläppen av övergödande ämnen.

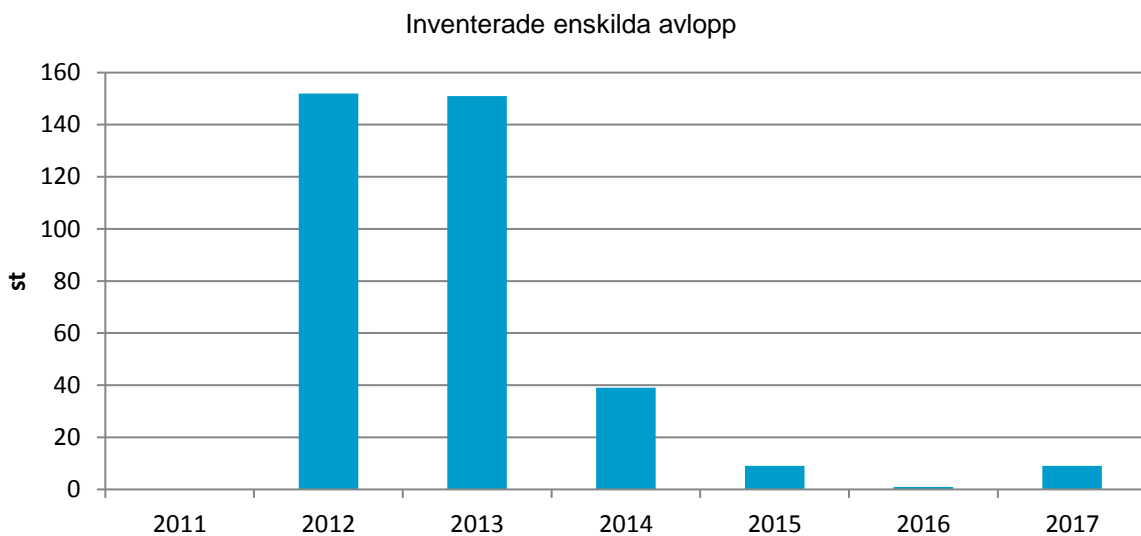
Figur 33. Nettotillförsel av kväve och fosfor till vattendragen från avrinningsområdet. I uppgiften ingår urlakning från omgivande mark till vattendrag samt utsläpp från mänsklig aktivitet t ex jordbruk, avloppsreningsverk, enskilda avlopp och dagvattnen. Mängden är starkt kopplad till om det varit mycket nederbörd. Källa 2004-2014 Miljö- och bygg. Källa 2015-2017 SMHI

Mål för kommunkoncernen

Detaljerade mål för kommunkoncernen

1. Vi ska som ett genomsnitt inventera 20 enskilda avlopp per år (egeninitierade inventeringar).

Under 2011-2012 pågick det externfinansierade avloppsprojektet därav möjligheten att inventera fler avlopp. Under 2017 inventerades 9 avlopp, se figur 34.

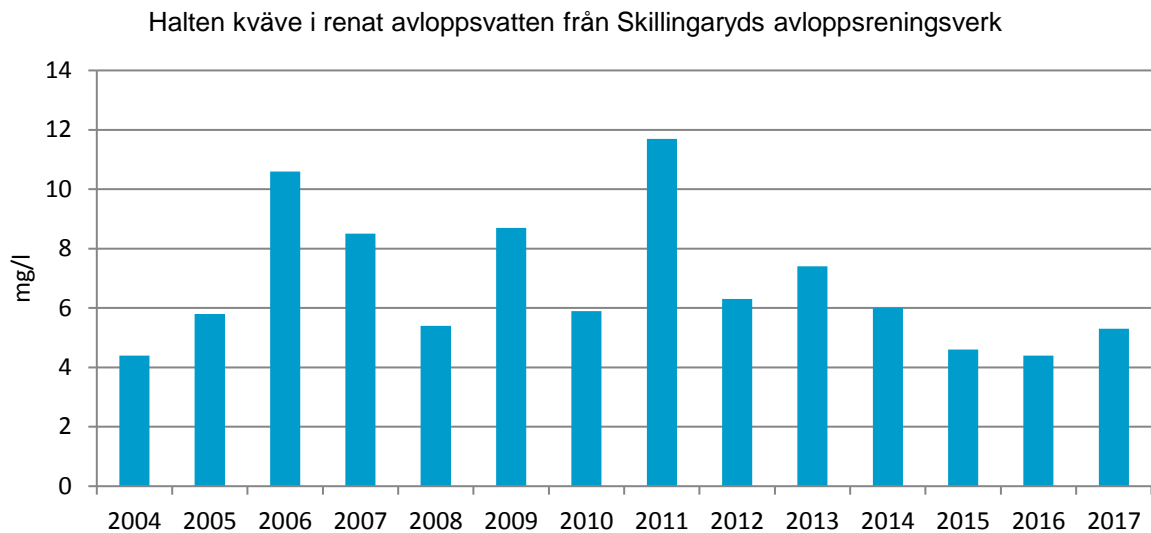

Figur 34. Antal inventeringar som initierats av förvaltningen. Källa: Miljö- och byggförvaltningen

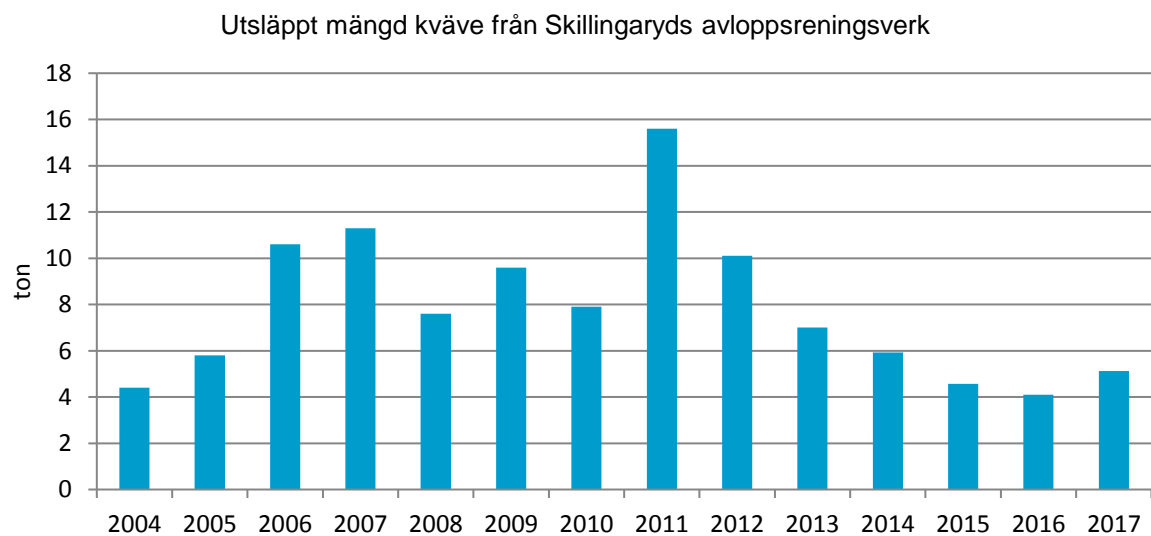
Detaljerade mål för kommunkoncernen

2. Utsläppen från reningsverket i Skillingaryd ska i utsläppspunkten i ledningen till våtmarken (punkt B) inte överstiga följande riktvärden:
  - N_{tot} 15 mg/l
  - P_{tot} 0,8 mg/l
  - BOD_7 10 mg/l

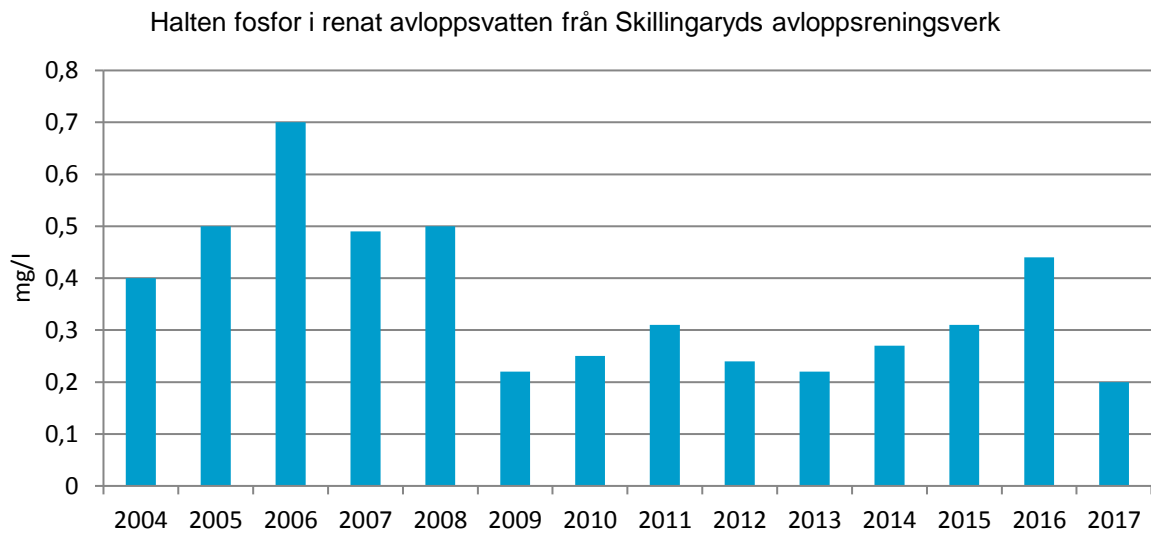
I figur 35 - 39 nedan redovisas innehållet (halt och mängd) av kväve, fosfor och BOD_7 i utgående avloppsvatten i Skillingaryds reningsverk. Tekniska kontoret har inte levererat data för 2017, så data redovisas för 2016. 97 % av avloppsvattnet förs till Skillingaryds reningsverk. I Bondstorp behandlas 2 procent, i Hagafors 0,7 procent och i Svenarum 0,3 procent. Reningsverken i Hagafors och Svenarum planeras att läggas ner inom de närmaste åren och istället kommer avloppsvattnet att pumpas och behandlas på Skillingaryds reningsverk.

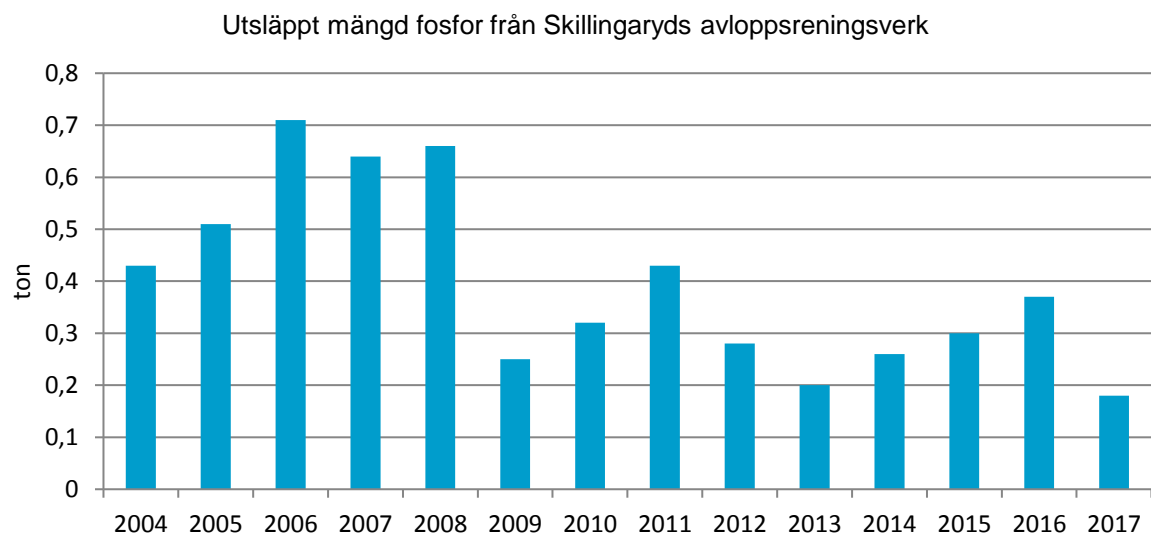
Figur 35. Kvävehalt i renat avloppsvatten i Skillingarydsverket (punkt B, innan våtmarken). Riktvärdet är 15 mg/l. Källa: Tekniska kontoret

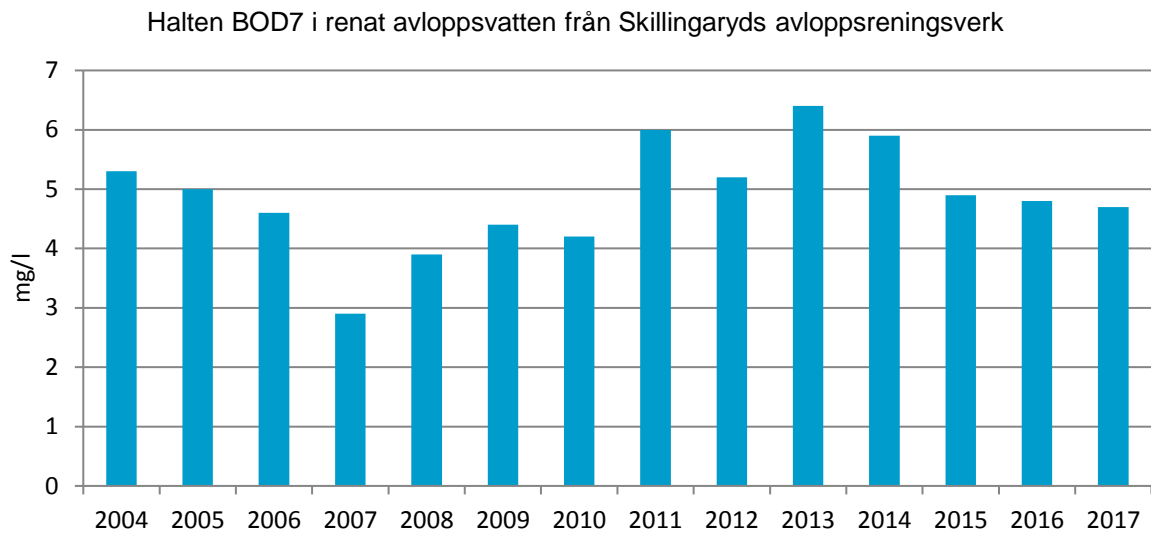
Figur 36. Avloppsreningsverkens utsläpp av kväve. Källa: Tekniska kontoret

Figur 37. Fosforhalt i renat avloppsvatten i Skillingarydsverket (punkt B, innan våtmarken). Riktvärdet är 0,8 mg/l. Källa: Tekniska kontoret

Figur 38. Avloppsreningsverkens utsläpp av fosfor. Källa: Tekniska kontoret

Figur 39. BOD₇ i renat avloppsvatten i Skillingarydsverket (punkt B, innan våtmarken). Riktvärdet är 10 mg/l. 4,46 ton BOD₇ släpptes ut från Skillingaryds avloppsreningsverk år 2016. Källa: Tekniska kontoret

Miljömålet Levande sjöar och vattendrag

Statusen på sjöar och vattendrag skall förbättras så att de är ekologiskt hållbara och att deras variationsrika livsmiljöer bevaras.

Mål för det geografiska området

Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun

1. Målet är att förbättra statusen så att alla sjöar och vattendrag har god vattenstatus.

Sjöarna och vattendragen i Vaggeryds kommun har bedömts av VISS (Vatteninformation Sverige). Bedömningen görs avseende ekologisk samt kemisk status (exklusive kvicksilver). I Vaggeryds kommun finns 10 sjöar och vattendrag med god ekologisk status, 23 stycken med måttlig status och 3 stycken med otillfredsställande status. Avseende den kemiska statusen (exklusive kvicksilver) återfinns 12 sjöar och vattendrag med god status, övriga 24 är ej bedömda. Resultatet för både ekologisk och kemisk status är mycket likt det som var för 2011.

Miljömålet Grundvatten av god kvalitet

Dricksvattenförsörjningen ska vara säker och hållbar samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.

Mål för det geografiska området**Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun**

1. Målet är att förbättra statusen och skydda vattenkvaliteten så att alla grundvattenförekomster har god vattenstatus.

I Vaggeryds kommun finns 18 stycken grundvattenförekomster som alla har god kemisk och kvantitativ status.

Miljömålet Myllrande våtmarker

I syfte att våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion bevaras skall vi inte tillåta torvtäkter för de mossar med höga natur- och/eller kulturvärden.

Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun

1. Målet är att bibehålla ekologisk och vattenhushållande funktion i våtmarkerna.

Fyra torvtäkter i Vaggeryds kommun har tillstånd för torvbrytning och under 2017 har det inte meddelats något nytt tillstånd för torvtäkt. De torvtäkter som finns är på sådana platser där torvbrytning har skett under en längre tid och med klass 3 och 4 i våtmarksinventeringen.

Tabell 5. Våtmarker med tillstånd för torvbrytning. Källa: Miljö- och byggförvaltningen, Länsstyrelsen i Jönköpings län

Anläggningsnamn/mosse	Tillstånd till och med	Tillståndsgiven mängd (ton)
Kvighult	2023-12-31	100000
Kohult och Åkaköp (Komossen)	2023-12-31	200000
Stavamossen	2028-12-31	240000
Horkarlamossen	2032-12-31	500000

Miljömålet Levande skogar

Andelen skyddad natur och certifierat skogsbruk ser till att värna om skogen och skogsmarkens biologiska produktion, biologisk mångfald samt kulturmiljö- och sociala värden.

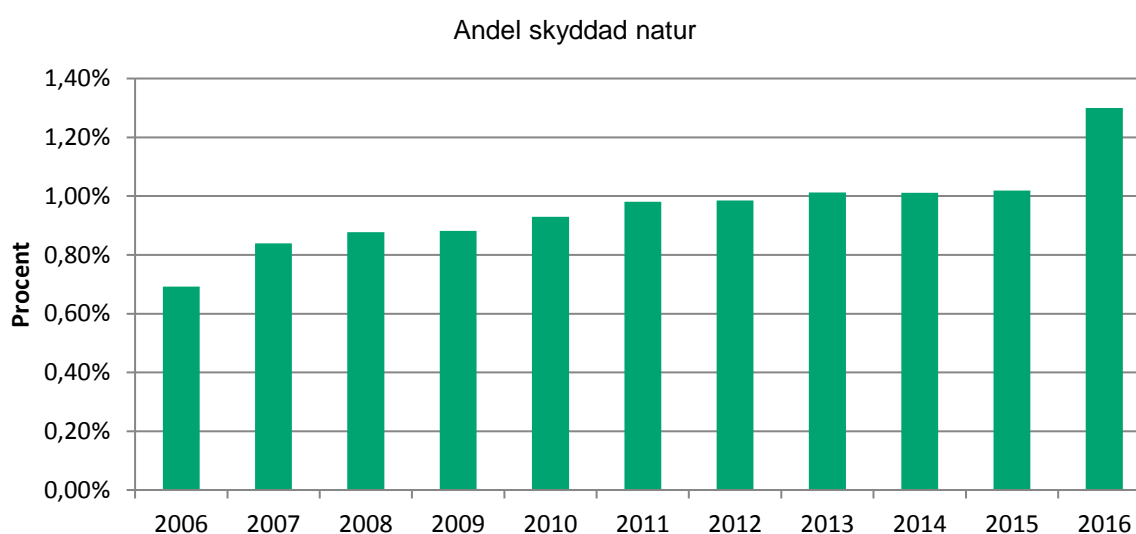

Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun

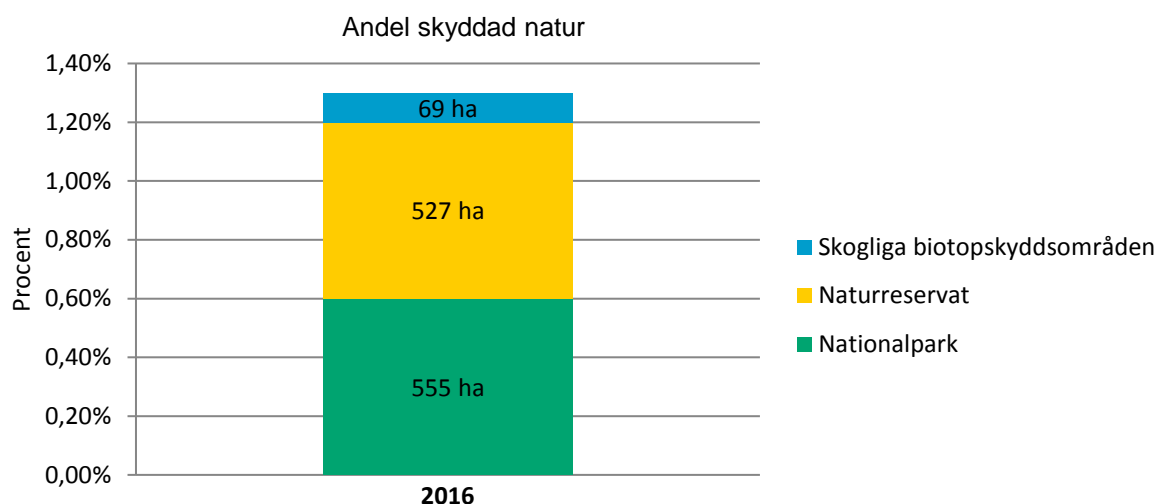
1. Målet är att öka skötseln av skogar så att den biologiska mångfalden bevaras och den biologiska produktionen skyddas.

Statistiken för skyddad natur för år 2017 publiceras i maj 2018.

Under 2016 har andelen skyddad natur, d v s nationalpark, naturreservat eller biotopskyddsområde, ökat från 1,02 % av kommunens areal till 1,3 %, figur 40. Den totala skyddade arealen uppgår nu till 1 151 ha. Detta beror på att det i maj 2016 bildades ett ca 469 ha stort naturreservat i Vaggeryd och Gnosjö kommuner varav ca 286 ha ligger i Vaggeryds kommun. Naturreservatet heter Långö mosse och Svanasjön och angränsar till Store mosse nationalpark. I kommunen finns totalt 9 naturreservat: Brokullen, Gärahovs storäng, Hatten, Lilla Kungsbacken, Lyngemadssjön, Tjurhults mosse, Mässeberg, Långö mosse och Svanasjön samt Östermoskogen som är vårt enda kommunala naturreservat.

Figur 40. Andelen skyddad natur i Vaggeryds kommun har ökat varje år sedan mätstarten 2006.

Figur 41. Skyddad areal 2016 (nationalpark, naturreservat och biotopskyddsområden). Totalt är 1 151 ha skyddad natur vilket motsvarar 1,3 % av kommunens totala areal. Källa: SCB

I Sverige har alla kommuner skyddade områden. Högst andel skyddad mark har Vellinge med 62,8 % och Salem med 53,3 %. I Jönköpings län har Gnosjö mest skyddad natur med 13,1 %. Minst skyddad natur har Aneby med 0,3 %, se tabell 6.

Tabell 6. Andel skyddad areal per kommun 2016. Beräkningen avser skyddad totalareal i nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden och biotopskyddsområden (skogliga och övriga), som andel av kommunens totala areal. Källa: SCB

Kommun	Andel skyddad mark, %
Gnosjö	13,1
Habo	6,7
Gislaved	3,5
Jönköping	3,5
Värnamo	2,6
Tranås	1,9
Mullsjö	1,7
Eksjö	1,5
Vaggeryd	1,3
Vetlanda	0,7
Nässjö	0,6
Sävsjö	0,4
Aneby	0,3

Miljömålet Ett rikt odlingslandskap

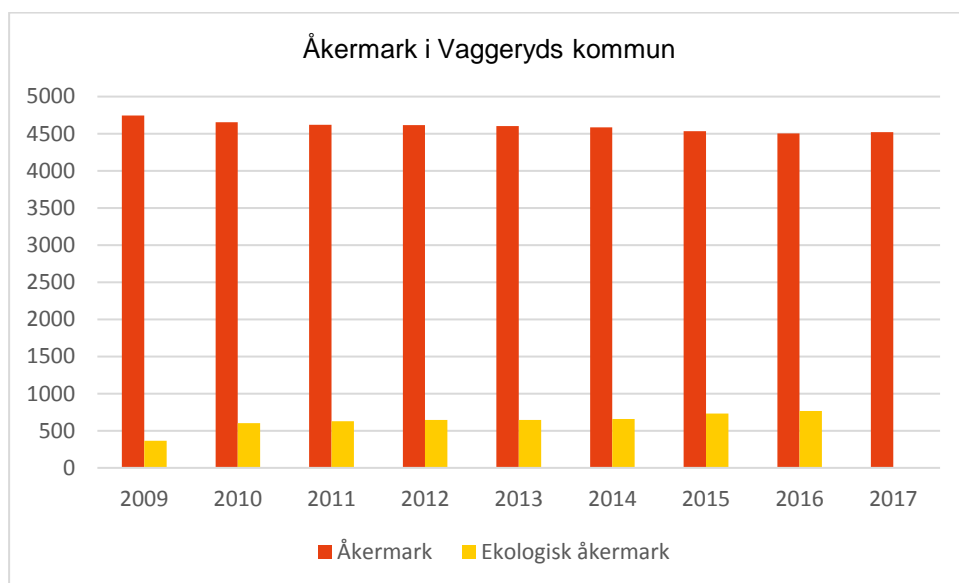
Skötseln av odlings- och betesmarker skall öka i syfte att förbättra deras naturvärden och samtidigt värna om biologisk- och livsmedelsproduktion samt den biologiska mångfalden och kulturmiljövärden.

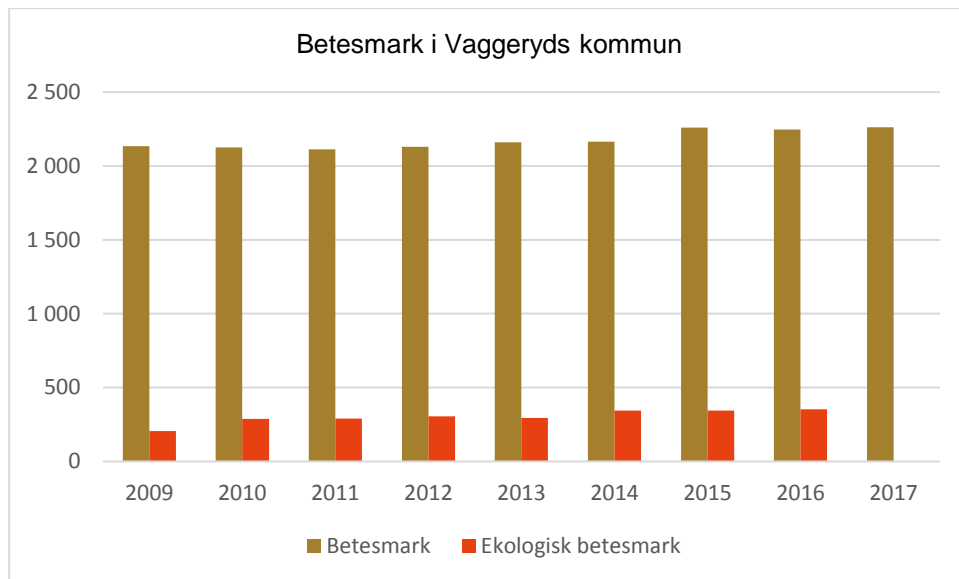
Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun

1. Målet är att öka skötseln av odlings- och betesmark så att naturvärdena ökar.

Åkerarealen har minskat med 5,6 % mellan 2005 och 2017 och är nu 4 521 ha, se figur 42. Betesmarksarealen har minskat med 3,2 % och är 2 262 ha år 2017, se figur 43. Det är dock glädjande att arealen ekologisk betesmark har ökat med ca 116 % och arealen ekologisk åkermark med 71 % under perioden 2009 till 2016, se figur 42. Data för ekologisk åkermark och betesmark saknas för 2017.

Figur 42. Areal åkermark samt ekologisk åkermark i det geografiska området Vaggeryds kommun. Källa: Jordbruksverket

Figur 43. Areal betesmark samt ekologisk betesmark i det geografiska området Vaggeryds kommun. Källa: Jordbruksverket

Miljömålet God bebyggd miljö

Byggnader och anläggningar skall lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt som erbjuder en hälsosam livsmiljö samt medverkar till en god regional och global miljö. En viktig del i arbetet är att vi måste bli mer energieffektivare men också att vi är smarta och väljer energi med ett hållbart och förnybart ursprung.

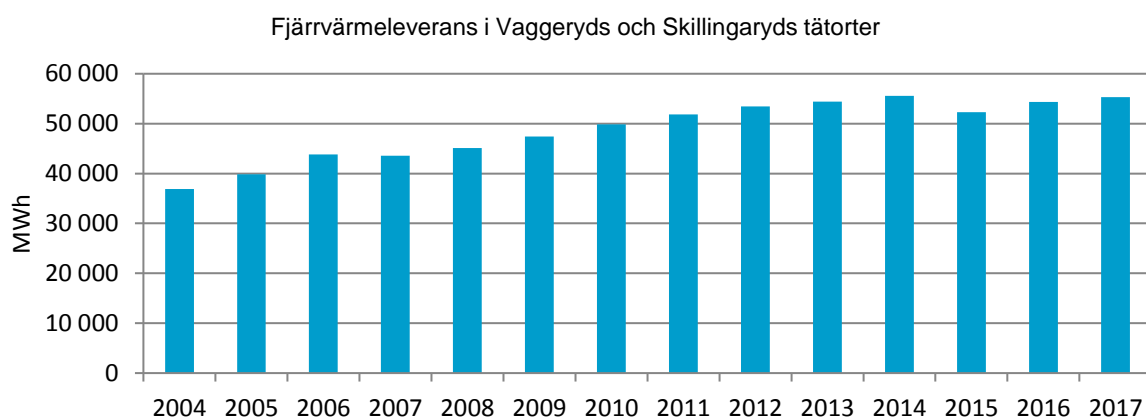
Mål för det geografiska området

Fjärrvärme

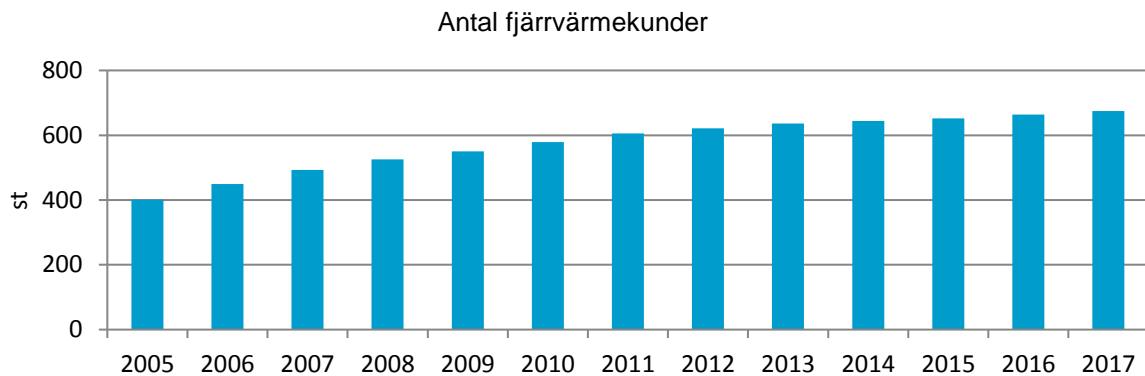
Detaljerat mål för det geografiska området Vaggeryds kommun

1. Målet är att bidra till etappmålet i länets klimat- och energistrategi att år 2020 har nästan alla tätorter utbyggd fjärrvärme eller närvärme med enbart förnybar energi.

Fjärrvärmeleveranserna stiger sakta men säkert och ökningen mellan 2004 och 2017 är 33 %, se figur 44. Elva nya kunder har tillkommit 2017 och totalt anslutna 2016 är 675 st, se figur 45.

Figur 44. Fjärrvärmeleverans (graddagskorrigerade) i Vaggeryds och Skillingaryds tätorter. Källa: VEAB

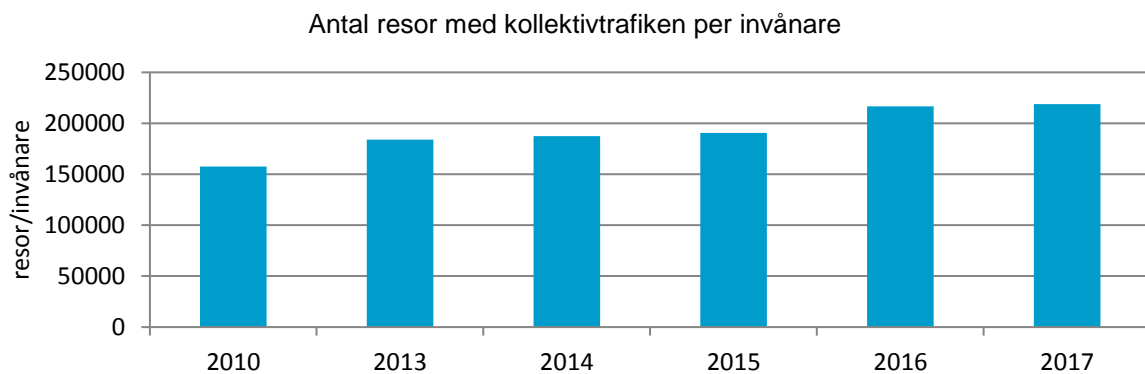
Figur 45. Antal anslutna kunder till fjärrvärmenätet. Källa: VEAB

Kollektivtrafik och cykel

Detaljerat mål för det geografiska området Vaggeryds kommun

- Målet är att bidra till etappmålet i länets klimat- och energistrategi att andelen kollektivtrafik eller cykel ökat med 20% till år 2020 räknat från år 2002.

Antalet resor med kollektivtrafiken i kommunen har en positiv trend. Mellan 2010 och 2017 ökade resandet per invånare med 28 %, se figur 46.

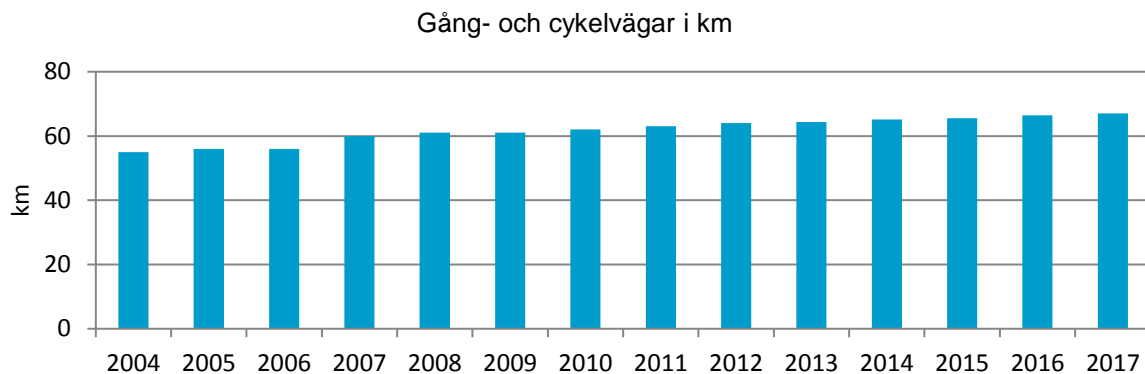

Figur 46. Antal påstigande resenärer för Krösatågen samt regionbussarna i Vaggeryds kommun, vilket inte inkluderar förbiresande resenärer. Källa: Jönköpings Länstrafik

Detaljerade mål för kommunkoncernen

2. Minst en gång- och cykelvägssträcka ska tillkomma per år.

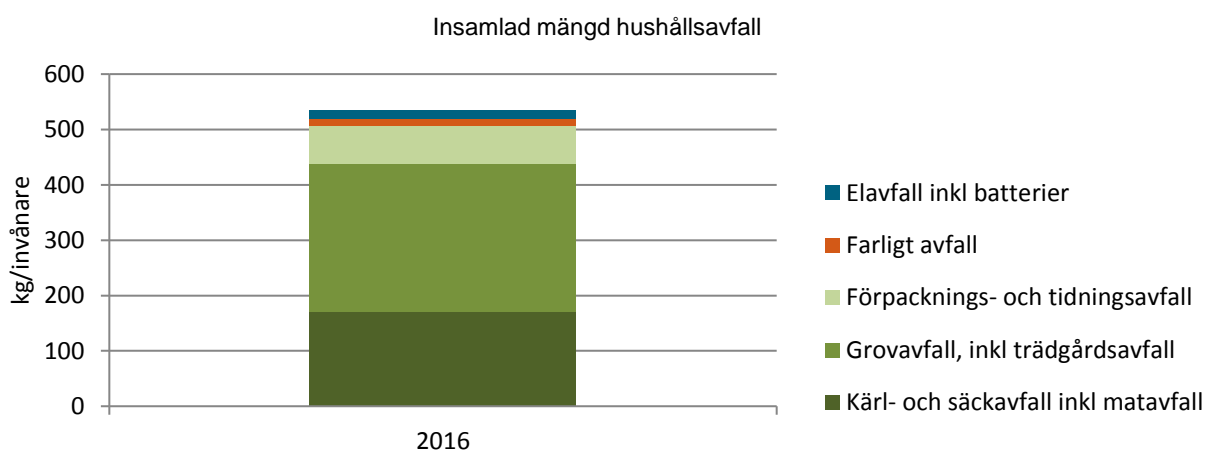
600 m gång- och cykelväg har tillkommit 2017, se figur 47.

Figur 47. Källa: Tekniska kontoret

Hushållsavfall

Data saknas för 2017. 2016 mottogs/samlades 535 kg hushållsavfall in per invånare i Vaggeryds kommun. Genomsnittet i Sverige för mängden hushållsavfall är 478 kg/invånare respektive 479 kg/invånare i Jönköpings län år 2015. Om detta beror på hög servicegrad som gör att mycket kommer till återvinningscentralen eller om det är mycket verksamhetsavfall som ingår är svårt att säga. Att det skulle röra sig om större konsumtion som ger en högre avfallsmängd än riket är inte så troligt. I figur 48 visas insamlad mängd hushållsavfall per invånare per län.

Figur 48. Mängd hushållsavfall per invånare i Vaggeryds kommun. I hushållsavfall ingår följande avfallstyper: elavfall inklusive batterier, farligt avfall, förpacknings- och tidningsavfall (tidningar, glasförpackningar, pappersförpackningar, plastförpackningar och metallförpackningar), grovavfall inklusive trädgårdsavfall samt kärll- och säckavfall inklusive matavfall. Källa: Tekniska kontoret och FTI AB.

I Vaggeryds kommun utgörs hushållsavfallet till största del av grovavfall inklusive trädgårdsavfall (268 kg/invånare) som lämnats på återvinningscentralen eller vid tätortsinsamlingarna vår och höst. 171 kg kärl- och säckavfall samlades in per invånare. Förpacknings- och tidningsavfall för materialåtervinning 69 kg/invånare. Siffran från förpacknings- och tidningsinsamlingen är delvis osäker bland annat beroende på att det kan ingå avfall från verksamheter/företag som lämnat på återvinningsstationerna eller på återvinningscentralen.

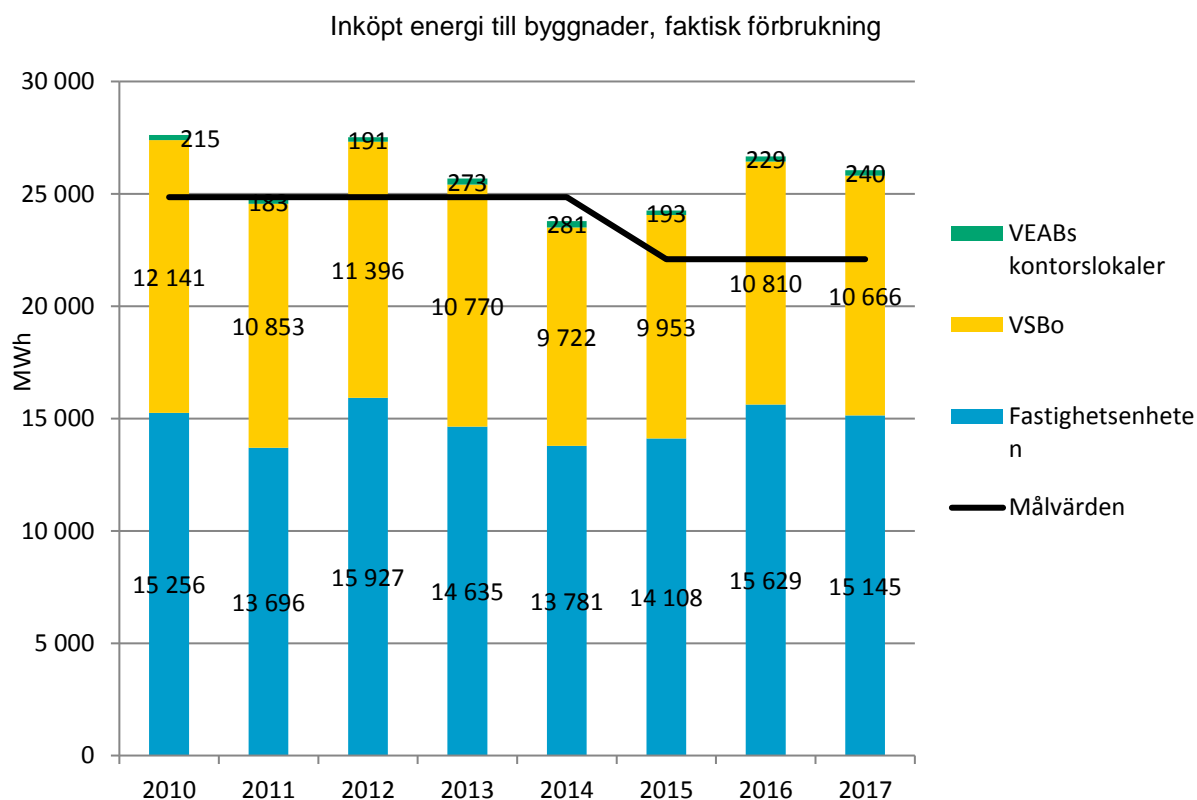
Mål för kommunkoncernen

Energianvändning

Detaljerade mål för kommunkoncernen

- Kommunkoncernen ska till år 2020 energieffektivisera och minska energianvändningen i byggnader med 20 %. Detta motsvarar 5 522 MWh. Till 2014 ska energianvändningen minska med 10 %, motsvarande 2 761 MWh. 2010 är basår.

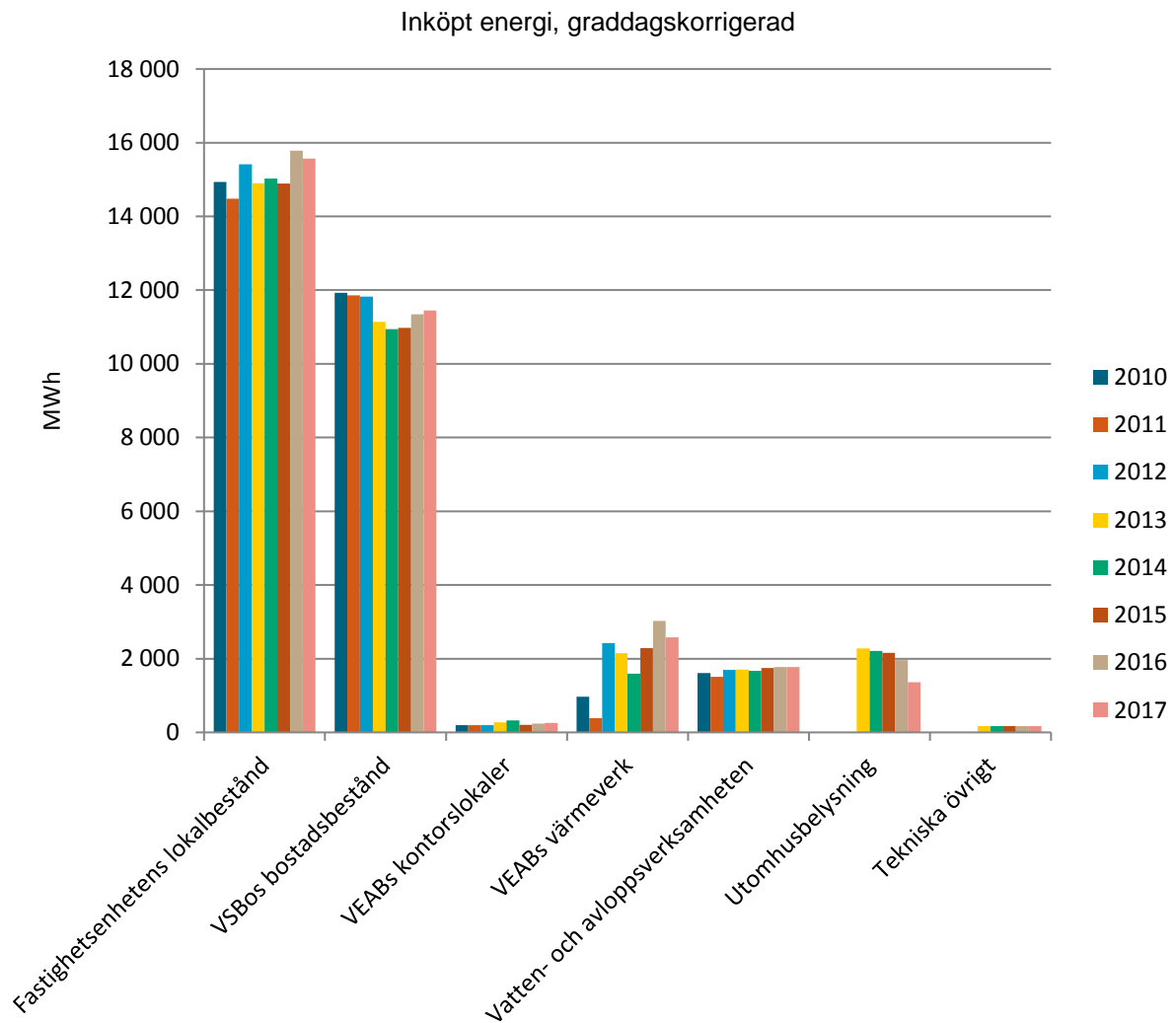
Till år 2020 ska kommunkoncernen energieffektivisera och minska energianvändningen i byggnader med 20 %. Mellan 2010 och 2017 minskade den faktiska energianvändningen med ca 6 %, se figur 49.

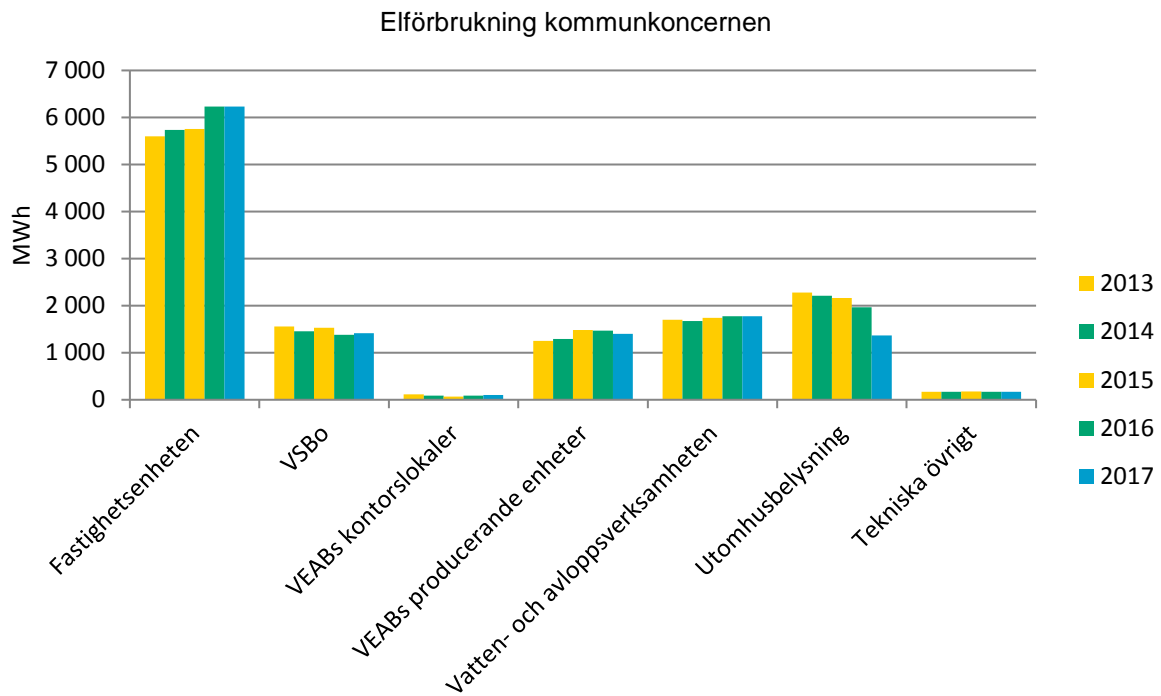
Figur 49. Inköpt energi till byggnader. I uppgifterna ingår faktisk fjärrvärmeförbrukning, elförbrukning, pelletsförbrukning samt oljeförbrukning. Källa: Fastighetsenheten, VSBo och VEAB

2010 var den totala graddagskorrigerad inköpta energin för hela kommunkoncernen 29 632 MWh. År 2016 var den 33 153. Den totala inköpta energin är därmed väldigt snarlik och har inte förändrats sig särskilt mycket (figur 49).

När även energianvändningen för tekniskas verksamheter och VEAB:s producerande enheter finns med framgår det att det är Fastighetsenhetens lokalbestånd och fastighetselen hos VSBo som är de två största förbrukarna (figur 50).

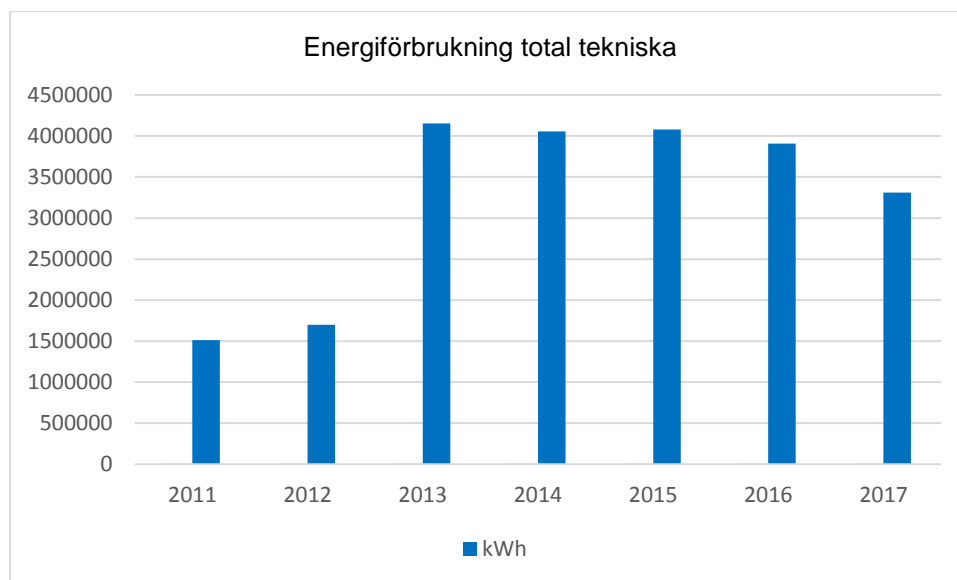
Figur 50. Total inköpt energi inklusive graddagskorrigerad fjärrvärmeförbrukning. Respektive förvaltning och bolag har själva graddagskorrigerat sin fjärrvärmeförbrukning. Källa: Fastighetsenheten, VSBo och VEAB.

Figur 51. Elförbrukningen i kommunkoncernen. VSBo's elförbrukning är fastighetsel. Källa: Fastighetsenheten, VSBo, VEAB och tekniska kontoret

Fastighetsenheten står för den största elförbrukningen i kommunkoncernen.

Energiförbrukningen inom tekniska kontorets verksamhetsområden visar en positiv trend där energiförbrukningen minskat med ca 20 % sedan år 2013, se figur 52.

Figur 52. Den totala energiförbrukningen på tekniska kontorets olika verksamheter, såsom VA, utomhusbelysning, byggnader, dagvattenpumpstation och järnvägsterminal redovisas för perioden 2011-2017.

Miljömålet Ett rikt växt- och djurliv

För att värna om arterna livsmiljöer och ekosystem är det viktigt att träd med miljö- och/eller kulturvärden skyddas och bevaras.

Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun

1. Målet är att säkerställa livskraftiga bestånd och naturmiljöer samt att människor har tillgång till god natur- och kulturmiljö.

Under 2012-2013 gjordes en inventering i Vaggeryds kommun, både på privat och kommunal mark, som resulterade i att 168 träd kartlades och numera finns i vår GIS-databas. I det reviderade miljöprogrammet finns det föreslaget mål och kommande åtgärder som ska ta hänsyn till bl a dessa träd vid exploatering samt i naturvårdsarbetet.

Verksamhetsutveckling

Verksamheterna i kommunen skall utvecklas så att miljö- och hållbarhetsfrågor blir en naturlig del av arbetet.

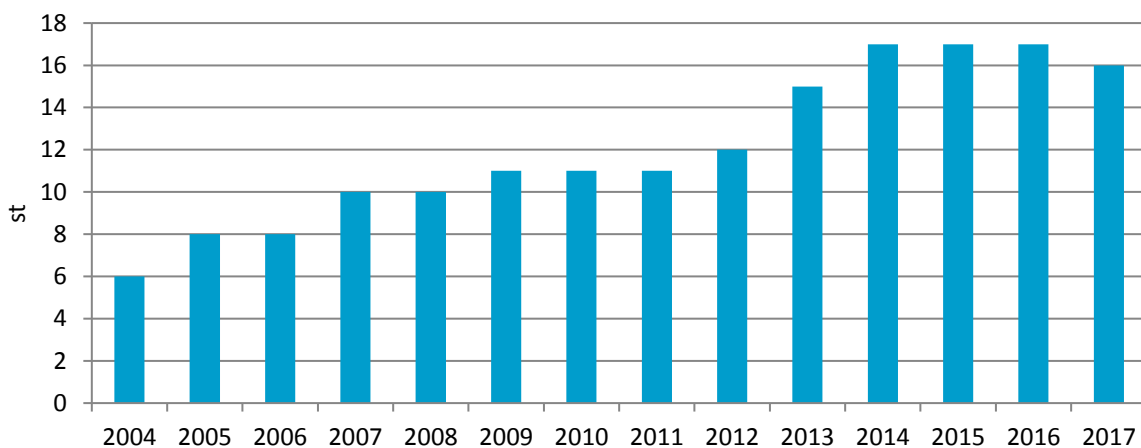

Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun

1. Målet är att utveckla miljö- och hållbarhetsfrågorna till att vara en naturlig del av företagens och organisationers ledning och styrning.

Antal arbetsplatser i kommunen som är certifierade enligt ISO har ökat sedan, 2012, med en liten nedgång vid 2017. Detta är inte en fråga som kommunen eller näringslivsrådet arbetar aktivt med.

Antal arbetsställen som är certifierade enligt ISO 14001:2004 och ISO 14001:2015

Figur 53. Arbetsställen i kommunen som är certifierade enligt ISO 14001:2004 och ISO 14001:2015. Källa: www.certifiering.nu

Miljödiplomering

Tre arbetsställen är miljödiplomerade enligt Svensk miljöbas, Skillingaryds församling, Elbyrån i Vaggeryd AB samt Thomas Kimmehed AB.

Grön Flagg

Tidigare hade barn- och utbildningsnämnden en målsättning om att alla enheter ska ha Grön Flagg. Grön Flagg förändrades dock under 2013 och pedagoger, i framför allt skolan, upplever att Grön Flagg har mer dokumentation än tidigare och att den tar för mycket tid. Detta har medfört att fokus har flyttat från Grön Flagg till att fokusera på perspektivet Hållbar utveckling i undervisningen i enlighet med läroplanerna och kursplanerna för respektive ämne.

Kommunikation och beteendeförändring

Både externa och interna aktiviteter med miljötema anordnas för att lyfta fram specifika ämnen samt påminna om det övergripande miljöarbetet för att så frön och engagera till ett mer hållbart och miljöinriktad levnadssätt.

Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun

1. Målet är att öka både den generella kunskapen om miljö- och hållbarhetsfrågor samt den specifika ämneskompetensen.

Det externa miljöarbetet under 2017 har bl a skett via följande aktiviteter:

- En vårvandring genomfördes den 28 mars med Dan Damberg och Hans Boberg längs med Fågelforsleden (LONA-leden). Ca 40 personer deltog.
- Earth Hour- dagen blev mycket lyckad med uppskattningsvis ca 250 besökare. Aktiviteter som hölls var besök av kockar från Sveriges Mästerkock som lagade vegetariska fajitas, tipspromenad om miljömålen och frågor om kommunen, tipspromenad för barn, sorteringsstafett, matmarknad, fikaförsäljning, utställare, två work shops med kretskort och lappa/laga kläder och möjlighet för besökare att lämna miljölofte. Det var ett stort intresse för den vegetariska maten.
- Vid Skillingaryds marknad i maj invigdes laddstolpen vid Hemköp.
- Den 11 maj anordnades Solfika där bl a Energicentrum, Länsstyrelsen och Elbyrån deltog. Besökare fick möjlighet att gå upp på Skillingehus tak för att kolla på solcellerna.
- Under Klimatveckan deltog många kommunanställda på olika föreläsningar och seminarium. Vaggeryds kommuns ÅVC anordnade bl a en bakluckeloppis och utställare från Röda korset, Remida, Makerspace och Human Bridge deltog. Temat var Återbruk.
- Under året har miljöhörnan haft 5 teman. Det första temat var Branden vid ÅVC (JRAB:s anläggning) i Vaggeryd. I samband med detta tema utlystes en tävling som gällde att skicka in foton från branden. Ganska många bilder kom in och tre priser delades ut. David Högberg från Räddningstjänsten höll två föreläsningar den 20 feb. kring branden och dess förlopp; en för elever på Fenix och en för allmänheten på kvällen. Kvällsföreläsningen livesändes också på kommunens webb. Nästa tema var Låga grundvattennivåer. Det tredje temat var FN-konferens om miljöhotet mot haven där en klass från Fenix medverkade genom att göra en powerpoint, en broschyr samt en skärm med artiklar i ämnet. Det fanns även ett akvarium med exempel på plastartiklar som lockade många barn att komma fram och titta. Första temat för hösten var Återbruk och återvinning, kopplat till Klimatveckan. Rubriken vi använde var Bli en Miljönär. Miljöhörnan uppmärksammades då av P4 Radio Jönköping. Det sista temat för året var Släng inte maten!
- Miljövårdspriset delades ut till Mats Aldérus för sitt arbete med att inventera fåglar, främst i det sk CIS-projektet.

Det interna miljöarbetet har bl a resulterat i:

- Det interna miljöpriset ”Bra miljöinsats 2017” delades ut till Upphandlingsenheten.
- Flertalet anställda deltog på de aktiviteter och seminarium som anordnades under Klimatveckan 2017.

- Länsstyrelsen besökt kommunen vid två tillfällen för att informera om det nya åtgärdsprogrammet Grön handlingsplan

Åtgärder

Miljöprogrammets åtgärder följs upp två gånger per år, vid delårs- och årsredovisningen. Genomförandegraden för åtgärden har bedömts och delats in i någon av fyra klasser.

Genomfört = G

Mer än till hälften genomfört = H

Påbörjad = P

Ej påbörjad = E

Åtgärdsöversikt

Åtgärder	Ansvar	Sida	Startår	Genomförande
1. Begränsad klimatpåverkan				P
1. Utbilda för att miljöanpassa transporterna	Elverket, Ks, Kfn, Mbn, Sn, Tu, VEAB, VSBo	59	2014	G
2. Utbilda i sparsam körning	Bun, Elverket, Ks, Kfn, Mbn, Sn, Tu, VEAB, VSBo	59	2014	G
3. Mötas utan att resa	Bun, Elverket, Ks, Kfn, Mbn, Sn, Tu, VEAB, VSBo	59	2014	P
4. Öka andelen miljöanpassade fordon	Bun, Elverket, Ks, Kfn, Mbn, Sn, Tu, VEAB, VSBo	60	Löpande	P
5. Minska miljöpåverkan från varudistribution	Bun, Elverket, Ks, Kfn, Mbn, Sn, Tu, VEAB, VSBo	60	Löpande	G
6. Miljöanpassa de privata transporterna till och från fritidsaktiviteter	Ks, Kfn, Tu	60	2016	P
7. Använda ursprungsmärkt förnybar el	Ks, Sn, Tu	60	2014 och succesivt	H
8. Verka för att biogasmack etableras i kommunen	Ks	61	2014	P

Åtgärder	Ansvar	Sida	Startår	Genomförande
9. Utredda möjligheten för anslutning till Värnamo kommuns varudistributionscentral	Ks	61	2016	E
10. Utredda utökningen av den kommunala bilpoolen	Ks	61	2015	G
11. Verka för ökad andel vindkraft med lokalt ägande	Ks	61	Löpande	E
12. Ersätta olja med jordvärme på Båramogård	Ks	61	2014	G
13. Effektivisera hemtjänstresorna	Sn	61	2014	P

2. Frisk luft				H
14. Kontrollera luftkvaliteten	Mbn	62	2014 och sedan löpande	G
15. Tvåtaksmotorer ersätts med fyrtaktare	VSBo	62	Löpande	P

3. Bara naturlig försurning				G
16. Fortsatt ytvattenkalkning	Mbn	62	Löpande	G
17. Kalkeffektsuppföljning	Mbn	62	Löpande	G

Åtgärder	Ansvar	Sida	Startår	Genomförande
4. Giftfri miljö				H
18. Minska exponering av skadliga kemiska ämnen i förskola och skola	Bun, Ks	63	2014 och sedan löpande	H
19. Ekologiska livsmedel i kostorganisationen	Bun	63	Löpande	G
20. Minska användningen av kreosotstolpar inom eldistribution	Elverket	64	Löpande	H
21. Filtrering av vatten i transformatorgröpar	Elverket	64	2014	G
22. Inventera och åtgärda PCB i byggnader	Ks	64	2016	P
23. Utredda kemikalieanvändning, nya metoder och tekniska lösningar	Kfn	64	2014	H
24. Inventering och riskklassning av förorenade områden vid pågående verksamheter	Mbn	64	2016	P
25. Undersökningar av förorenade områden i riskklass 1 eller 2	Mbn	65	Tidplanen löper objektvis	P
26. Efterbehandling och åtgärder vid förorenade områden	Mbn	65	Tidsplanen löper objektvis	P
27. Kommungemensamt dokument "Anslutning till kommunalt avlopp i Jönköpings län"	Tu	65	2014	G
28. Öka kunskapen hos invånarna om farligt avfall	Tu	65	Löpande	G
29. Översyn av kemikalieanvändningen	VEAB	65	2014	G
30. Förnya säkerhetsdatablad, öka kunskapen om bladen och upprätta en kemikalieförteckning	VSBo	66	2014	G

5. Skyddande ozonskikt				G
31. Byta ut ozonpåverkande köldmedier	Ks	66	2014	G
32. Insamling av gamla kylar och frysar	Tu	66	Löpande	G

6. Säker strålmiljö				H
33. Öka tillgängligheten till skugga i offentliga miljöer för att minska riskerna för solskador	Bun, Ks, Kfn, Mbn, Tu, VSBo	66	2014	E
34. Mäta radonhalt i skolor och förskolor	Ks	66	2014	G
35. Informera om att sola säkert	Kfn	66	2014	G

7. Ingen övergödning				P
36. Tillsyn och provning för att minska mängden inläckage och utläckage	Mbn	67	Löpande	G
37. Fortsatt inventering och åtgärder för att minska utsläppen från enskilda avlopp	Mbn	67	Löpande	P
38. Förbättringar av det kommunala ledningsnätet	Tu	67	Löpande	P
39. Framarbetande av dagvattenstrategi	Tu	67	2014	P

8. Levande sjöar och vattendrag				H
40. Genomföra åtgärderna i vattenförvaltningens åtgärdsprogram	Ks, Mbn, Tu	67	Löpande	H
41. Restaurering av vattendrag enligt framtagen plan	Mbn	68	2015	G
42. Utbildning av entreprenörer i miljöhänsyn vid grävarbeten som påverkar vattenmiljöer	Tu	68	2014	E
43. Slamtransporter till sjöar och vattendrag ska minimeras	Tu	68	2014 och sedan löpande	G
44. Körskadors effekt på vattenmiljöer ska minimeras	Tu	68	Löpande	G
45. Utveckla livsmiljön för den stationära öringen i Båramobäcken	Tu	69	2014	G

9. Grundvatten av god kvalitet				P
46. Lokala miljö- och hälsoskyddsföreskrifter för större enskilda vattentäkter upprättas	Mbn	69	Löpande	E
47. Informationskampanj till fastighetsägare med enskilt vatten och avlopp	Mbn	69	När info finns	G
48. Vattenskyddsområden för samtliga allmänna vattentäkter	Tu	69	Löpande	H
49. Upprätta kommunal vattenförsörjningsplan	Tu	69	2016	P

10. Hav i balans samt levande kust och skärgård – ej aktuellt	Utsläpp i Vaggeryds kommun kan påverka havsmiljön. Se miljömålen Giftfri miljö och Ingen övergödning.			
--	---	--	--	--

11. Myllrande våtmarker				G
50. Information till markägare om samrådsplikt vid anläggande av väg i skogslandskap och nyttan med våtmarker – rutiner upprättas	Mbn	70	När infomaterial finns	G
51. Guidningar på våtmarker	Mbn	70	Årligen	G

12. Levande skogar				G
52. Friluftsgårdsområdet i Vaggeryd och Grönelund i Skillingaryd – tätortsnära mark där naturvärden utvecklas	Tu	70	Löpande	G

13. Ett rikt odlingslandskap				G
53. Vågar för biologisk mångfald och bevarande av kulturarv	Tu	70	2014	G

14. Storslagen fjällmiljö – ej aktuellt				

15. God bebyggd miljö				H
54. Förbättra avfallshantering och källsortering	Bun, Ks, Kfn, Sn	70	2014	G
55. Revidera grönstrukturplanerna	Ks, Mbn, Tu	71	2015	P
56. Genomföra IT-åtgärder som minskar energi- och resursförbrukningen	Ks, VEAB, VSBo	71	Löpande	G
57. Reglera temperaturen i bassängerna i Vaggeryds simhall var för sig	Ks, Kfn	72	2014	P
58. Planering av bebyggelsestruktur så att transportbehovet minimeras och så att resandet med kollektivtrafik, gång och cykel främjas	Ks, Mbn	72	Löpande	H

59. Verka för att Trafikverket elektrifierar bansträckan Värnamo-Jönköping och Vaggeryd-Nässjö, det s k Y:et	Ks	73	Löpande	H
60. Verka för en utveckling av kollektivtrafiken	Ks	74	Löpande	P
61. Utveckla miljöperspektiven i arbetet med fysisk planering och exploatering	Ks	74	2014 och sedan löpande	G
62. Verka för att Energikontor Norra Småland blir en aktiv part för kommunala projekt inom energi- och klimatområdet	Ks	74	2014 och sedan löpande	G
63. Utreda möjligheten att producera förnyelsebar energi	Ks	74	2014	G
64. Byta fjärrvärmecentralen i Fågelforsskolan	Ks	75	2013	H
65. Byta ventilationssystem/-aggregat i Sörgårdens och Furugårdens äldreboende	Ks	75	2014	G
66. Byta ventilationsaggregat/-system på Hjortsjöskolan	Ks	75	2014	H
67. Energikartlägga och åtgärda ventilationssystem	Ks	75	2014 och sedan löpande	P
68. Inventera belysningsbeståndet	Ks	75	2014	G
69. Energikartläggningen fortsätter och driftoptimeringen utvecklas	Ks	76	Löpande	G
70. Ställa miljökrav vid kommunal nybyggnation och i boendeutvecklingsprojekt	Ks	76	2015	E
71. Utveckla och införa energibidrag till föreningsägda anläggningar	Kfn	77	2015	G
72. Ny belysning till elljusspåret i Vaggeryd	Kfn	77	2016	E
73. Upprätta en energieffektiviseringsplan för Movalla och Vaggeryds IP	Kfn	77	2014	P

74. Utveckla behovsbedömningen i den fysiska planeringen	Mbn	77	2015	G
75. Energieffektivisering av gatubelysning	Tu	78	2016 och sedan löpande	P
76. Energieffektivisering inom tekniska kontorets verksamhet	Tu	78	Löpande	G
77. Genomföra åtgärder enligt gång- och cykelvägplanen	Tu	78	2014	G
78. Insamling av organiskt matavfall och fastighetsnära insamling	Tu	78	Löpande	P
79. Anslutning av industri till fjärrvärmenätet, främst genom förtätning inom befintliga områden	VEAB	78	Löpande	G
80. Utveckla sortering och återvinning av material	VEAB	79	2014	G
81. Driftoptimering genomförs i kvarteret Staren, Rönnbäret och Saturnus	VSBo	79	2014	H
82. Energieffektivisera tvättstugornas torkrum	VSBo	79	2014	G
83. Fortsatta fönsterbyten	VSBo	79	Löpande	G
84. Energieffektivisera och miljöanpassa belysningen	VSBo	80	2014	H
85. Energiförbrukning och miljökrav vid nybyggnation och större renoveringar	VSBo	80	2014	E

16. Ett rikt växt- och djurliv				G
86. Skötsel av det kommunala naturreservatet Östermoskogen	Tu	80	Löpande	G
87. Inventering av träd i tätorter	Tu	80	2014 och sedan löpande	G

17. Verksamhetsutveckling				H
88. Utveckla upphandlingen	Bun, Elverket, Ks, Kfn, Mbn, Sn, Tu, VSBO, VEAB	80	2014	G
89. Utveckla e-samhället	Bun, Elverket, Ks, Kfn, Mbn, Sn, Tu, VSBO, VEAB	81	Löpande	P
90. Utveckla och använda beställningssystemet för upphandlade varor och tjänster	Bun, Elverket, Ks, Kfn, Mbn, Sn, Tu	82	2014 och sedan löpande	G
91. Utveckla perspektivet Hållbar utveckling i undervisningen i enlighet med läroplanerna och kursplanerna för respektive verksamhet	Bun	82	Löpande	G
92. Revidera ägardirektiven	Ks	83	2015	G
93. Miljödiplomering av företag och organisationer, miljönätverk och information	Näringslivsrådet	83	Löpande	P
94. Utveckla miljöarbetet i vård- och omsorgsförvaltningens verksamheter	Sn	83	2014	P

18. Kommunikation och beteendeförändring				H
95. Öka kunskapen om miljö och i synnerhet energi och klimat	Bun, Elverket, Ks, Kfn, Mbn, Sn, Tu, VSBo, VEAB	83	2014 och sedan löpande	H
96. Fenix genomför en årlig utställning om miljöfrågor	Bun	83	2014	H
97. Kommunera kommunens miljöprogram inkl. riktlinjer samt mål och resultat till alla anställda	Ks	84	Löpande	H
98. Informera invånarna om miljö- och hållbarhetsfrågor	Ks	84	Löpande	H
99. Utveckla samarbetet med Energicentrum A6:s verksamhet	Ks	84	Löpande	H
100. Utveckla och marknadsföra bibliotekens Miljöhörnor	Kfn	84	Löpande	G
101. Informera kommuninvånarna om miljö- energi-, klimat- och naturfrågor	Mbn	85	Löpande	H
102. Sprida information om externa medel	Mbn	85	Årligen	G
103. Energikontor Norra Småland blir en resurs för kommunens företag inom energi- och klimatområdet	Näringslivsrådet	85	2014 och sedan löpande	P
104. Lyfta miljö- och hållbarhetsperspektivet i affärsutvecklingsarbetet med handel, service och besöksnäring	Näringslivsrådet	86	Löpande	P
105. Informera hyresgästerna om vardagliga och konkreta miljö- och energispartips	VSBo	86	2014 och sedan löpande	G

Tabell 6. Åtgärdernas genomförandegrad 2017 där åtgärderna delats upp i den vänstra kolumnen efter när de startade.

Startår för åtgärden enligt miljöprogrammet	Åtgärden är genomförd	Åtgärden är mer än till hälften genomförd	Åtgärden är påbörjad	Åtgärden är ej påbörjad	Summa
Start 2013		2			2
Start 2014	27	7	9	4	47
Start 2015	5	0	1	1	7
Start 2016	0	0	5	1	6
Löpande, succesiv, objektsvis och årlig rapportering	21	9	11	2	43
Summa	53	18	26	8	105

Åtgärder

Miljömålet Begränsad klimatpåverkan

1. Utbilda för att miljöanpassa transportererna

Flera utbildningstillfällen (8 st) genomfördes 2014 och 160 personer deltog (steg 1). Steg 2 handlade om att arbetsplats-specifika handlingsplaner skulle tas fram för att genomföra förbättringsförslagen som identifierats i steg 1. Vid årsskiftet 2014/2015 hade 15 handlingsplaner färdigställts i förvaltningar och kommunala bolag bl a i gata- och parkavdelningen, va- och renhållningsavdelningen, VSBo, funktionshinderomsorgen. I januari 2016 har miljöstrategen påmint ansvariga förvaltningschefer/vd:ar att de bör följa upp vad som hittills genomförts och att de bör uppdatera planerna.

G= Åtgärden är genomförd.

Ansvar: Kommunstyrelsen ansvarar för de gemensamma utbildningstillfällena – steg 1. Steg 2 ansvarar Elverket, Kommunstyrelsen, Kultur- och fritidsnämnden, Miljö- och byggnämnden, Socialnämnden, Tekniska utskottet, VEAB och VSBo för.

2. Utbilda i sparsam körning

G= Åtgärden är genomförd 2014.

Ansvar: Barn- och utbildningsnämnden, Elverket, Kommunstyrelsen, Kultur- och fritidsnämnden, Miljö- och byggnämnden, Socialnämnden, Tekniska utskottet, VEAB, VSBo.

3. Mötas utan att resa

Åtgärden handlar om att nyttja ny teknik och på så sätt minska transporter och utsläpp. Att mötas utan att resa sparar också arbetstid. Skype för företag är nu i drift för att möjliggöra enklare kommunikation och möten inom kommunen och med andra organisationer. Information om tjänsten finns på intranätets hemsida. Tjänsten används inte i så stor utsträckning inom kommunen. Det som behöver göras för att komma vidare är att öka användningen av Skype företag samt att fortsatt diskussion sker med andra kommuner m.fl. i länet i syfte att driva frågan framåt och att hitta gemensamma bra lösningar. Ett förslag är att utreda om det skulle behövas ett videokonferensrum så att det blir lättare för fler att delta på digitala möten.

Vaggeryds kommun har under 2017 gått med i projektet Hela RESAN som syftar till ett mer hållbart resande i regionen. Där ingår även att se över om digitala möten kan ersätta vissa fysiska möten samt resor.

P= Åtgärden är påbörjad.

Ansvar: Barn- och utbildningsnämnden, Elverket, Kommunstyrelsen, Kultur- och fritidsnämnden, Miljö- och byggnämnden, Socialnämnden, Tekniska utskottet, VEAB, VSBo

4. Öka andelen miljöanpassade fordon

Under 2017 har varje förvaltning och bolag tagit fram utbytesplaner för sina egna fordon. Under senare delen av 2017 har en projektresurs anställts för att stötta förvaltningarna i att förverkliga sina utbytesplaner.

Ambitionsnivån och engagemanget ser mycket olika ut i de olika förvaltningarna/bolagen, några tar uppgiften på största allvar och några arbetar i princip inte alls med frågan.

Av de 101 fordon som använts under 2017 var 35 % miljöbilar. Trenden är stigande och mellan 2010 och 2017 har det skett en ökning från 18 % till 35 %. Kommunen har 2 år kvar tills målet 75 % miljöbilar ska vara uppfyllt, vilket innebär att målet kräver ett tydligt fokus de närmaste tre åren. Av miljöbilarna är 7 st elbilar, vilka är de enda bilarna som räknas som fossilfria under 2017. Det finns också ett antal etanolbilar, men eftersom dessa tankas med mycket liten andelen etanol så räknas de inte som fossilfria bilar i statistiken. Målet är 50 % år 2020 vilket kommer vara mycket svårt att nå.

P = Åtgärden är påbörjad.

Ansvar: Barn- och utbildningsnämnden, Elverket, Kommunstyrelsen, Kultur- och fritidsnämnden, Miljö- och byggnämnden, Socialnämnden, Tekniska utskottet, VEAB, VSBo

5. Minska miljöpåverkan från varudistribution

Upphandlingsenheten uppmanar beställarna att minska miljöpåverkan genom att samordna beställningar och undvika små beställningar, vilket är ett ständigt pågående arbete. Någon återrapportering till verksamheterna kommer inte att göras eftersom det inte finns något mätverktyg till att göra dessa mätningar. Trenden visar på ökat antal beställningar genom bland annat e-handel, och det skulle ge en missvisande bild av att verksamheterna inte samordnar sina beställningar.

G = Åtgärden är genomförd.

Ansvar: Barn- och utbildningsnämnden, Elverket, Kommunstyrelsen, Kultur- och fritidsnämnden, Miljö- och byggnämnden, Socialnämnden, Tekniska utskottet, VEAB, VSBo

6. Miljöanpassa de privata transporterna till och från fritidsaktiviteter

Kulturskolan genomför regelbundna föräldrasamlingar för att informera om verksamheten. Vid dessa tillfällen uppmanas föräldrar som kör barnen till kulturskolan att tänka på att nyttja samåkning för att spara tid, få minskade bilkostnad och en minskad miljöpåverkan. Vidare ingår i planen att göra en kartläggning av hur föreningarna arbetar med transporter och samåkning till och från olika föreningsaktiviteter. Utifrån denna kartläggning kan vi arbeta vidare med stöd till föreningarna.

P= Åtgärden är inte påbörjad.

Ansvar: Kommunstyrelsen, Kultur- och fritidsnämnden, Tekniska utskottet

7. Använda ursprungsmärkt förnybar el

Till tekniska utskottets verksamheter och fastighetsenhetens lokalbestånd köps fr. o. m hösten 2015 ursprungsmärkt förnybar el inom elhandelsavtalet med Vaggeryds Energi AB. VEAB började köpa ursprungsmärkt förnybar el 2012 och fr o m 2014 köper VSBo Bra Miljöval el (ursprungsmärkt förnybar el).

De elhandelsavtal som återstår är de för objekt inom tekniska kontorets och fastighetsenhetens verksamheter som man har med andra än Vaggeryds Energi AB samt de avtal som socialnämnden har med privata fastighetsägare. Dessa elmängder är i förhållande till det som nu gått över till ursprungsmärkt förnybart mycket små/marginella.

H= Åtgärden är mer än till hälften genomförd.

Ansvar: Kommunstyrelsen, tekniska utskottet och socialnämnden.

8. Verka för att biogasmack etableras i kommunen

Energikontor Norra Småland beviljades externa medel i juni 2015 till det regionala projektet Kraftsamling Biogas II. Projektet ska pågå t o m oktober 2018. Länsprojektet ökar möjligheterna för en etablering av biogas-/fordonsgasmack även i Vaggeryds kommun. Tänkbar plats är vid Götaström (Preem) eller vid den södra infarten till Skillingaryd (Statoil).

Vare sig Vaggeryds kommun eller Energikontoret har varit så aktiva eller drivande i frågan om en biogasmack i Vaggeryds kommun. Förhoppningar finns att det kan stärka Vaggeryds chanser till en biogasmack i och med att SÅM bildats och att matavfall kommer att samlas in fr o m 2021.

P= Åtgärden är påbörjad.

Ansvar: Kommunstyrelsen

9. Utreda möjligheten för anslutning till Värnamo kommuns varudistributionscentral

Enligt tidigare kommundirektör Bengt-Olof Magnusson har det inte varit aktuellt för kommunen att ansluta sig till Värnamos distributionscentral. Något ytterligare arbete har inte gjort under 2017 för att lyfta frågan.

E= Åtgärden är inte påbörjad.

Ansvar: Kommunstyrelsen

10. Utredda utökning av den kommunala bilpoolen

Kommunens bilpool består under 2017 av tre bilar. En elbil och två laddhybrider. Under hösten 2016 tog miljösamordnargruppen att ta fram en redogörelse för hur vi ska kunna uppnå miljömålet Begränsad klimatpåverkan och vårt mål om att kommunkoncernens fordon ska bestå av 75 % miljöbilar tom 2020 och 50 % av bilarna ska drivas med fossilfritt bränsle. Redogörelsen innehöll ett antal förslag på hur vi ska nå målet, bl. a att varje förvaltning och bolag ska ta fram en utbytesplan för sina fordon och transporter. Denna utbytesplan har förvaltningar och bolag arbetat vidare med under 2017.

Frågan om det går att ha en bilpool som är stationerad i Vaggeryd är en fråga som har lyfts i utredningen. I dagsläget utgår det personal från olika verksamheter från Vaggeryd men det är oklart om dessa verksamheter har önskemål om en bilpool eller ej. Vissa resor kan lösas med cykel/elcykel. Förutsättningarna för att ha en cykel i "bilpoolen" behöver utredas vidare. Under 2017 har ett cykelgarage anordnats vid Skillingehus vilket möjliggör en säkrare förvaring av cyklar, både för anställdas egna cyklar och för ev tjänstecyklar. Vissa förvaltningar har även resekort för kollektivtrafik som behöver kommuniceras bättre och uppmuntras att användas av personalen.

Utredningen för en utökad bilpool är genomförd men nu måste åtgärder vidtas för att komma framåt i arbetet. Detta bör formuleras som nya åtgärder i kommande revidering av miljöprogrammet.

G= Åtgärden är genomförd.

Ansvar: Kommunstyrelsen

11. Verka för ökad andel vindkraft med lokalt ägande

Inga diskussioner om lokalt ägande har förts med projektägare till planerade vindkraftsanläggningar under året.

E= Åtgärden är inte påbörjad.

Ansvar: Kommunstyrelsen

12. Ersätta olja med jordvärme på Båramo gård

G=Åtgärden är genomförd 2014.

Ansvar: Kommunstyrelsen

13. Effektivisera hemtjänstresorna

Det har varit svårt att veta hur mycket hemtjänstens körsträckor har uppgått till under 2017 eftersom statistik för körsträcka har redovisats för hela socialförvaltningen. Organisationsförändring har fram till delåret genomförts och 2 områdeschefer finns nu (tidigare 1) på plats. Chefer har tillsammans med medarbetare kommit fram till att pröva ett nytt arbetssätt vilket ska leda till en mer optimerad planering samt mindre stress. Nytt arbetssätt implementeras i september. Socialförvaltningen har i årets budgetarbete inför 2018 begärt och tilldelats medel för mobil teknik som ska underlätta dokumentationen och minimera behovet att återgå till kontoret mellan insatser.

P= Åtgärden är påbörjad.

Ansvar: Socialnämnden

Miljömålet Frisk luft

14. Kontrollera luftkvaliteten

IVL Svenska miljöinstitutet har på uppdrag av Jönköpings läns luftvård tagit fram en rapport (nr U 5841) för att följa upp miljö kvalitetsnormer och miljö kvalitetsmål för luftkvalitet i Jönköpings län för kalenderår 2016. Någon rapport för 2017 finns inte ännu.

Mätningarna under 2016 visade på att Vaggeryds kommun hamnade under miljömålets precisering för både PM₁₀ och NO₂. För bensen tangerades miljömålets precisering.

G=Åtgärden är för 2015 bedömd som genomförd och fortsätter som ett löpande arbete.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

15. Tvåtaksmotorer ersätts med fyrtaktare

Under 2017 byttes två häcksaxar med tvåtaksmotorer ut mot batteridrivna häcksaxar. Vid utbyte av tvåtaksmotorer tittar man alltid på mer effektiva alternativ.

P= Åtgärden är påbörjad.

Ansvar: VSBo

Miljömålet Bara naturlig försurning

16. Fortsatt ytvattenkalkning

Kommunen arbetar kontinuerligt med att minska försurningen och under 2017 har kalkning av cirka 57 sjöar och 122 våtmarker kalkats. Åtgärden ingår i det regionala arbetet med ytvattenkalkning där länsstyrelsen också har ansvarar. Mängden kalk som sprids har minskat sedan mätningstarten år 2005 och antalet sjöar som behöver kalkats har också minskats.

En ny kalkningsplan för åren 2015-2018 antogs av kommunfullmäktige hösten 2014. Kalkspridningsentreprenör har upphandlats för tiden 2015-2018 och avtal slutits för de kommande åren. Vaggeryd har samordnat upphandlingen för totalt tio kommuner. En ny upphandling kommer att göras för perioden 2019-2022.

G= Åtgärden är genomförd och fortsätter som ett löpande arbete

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

17. Kalkeffektuppföljning

G= Åtgärden är för 2014 bedömd som genomförd och fortsätter som ett löpande arbete.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

Miljömålet Giftfri miljö

18. Minska exponering av skadliga kemiska ämnen i förskola och skola

Miljön i förskolor och skolor måste så långt möjligt vara fri från skadliga kemiska ämnen. Skadliga ämnen kan förekomma i produkter som leksaker, inredning, elektroniska produkter, i textilier m m. Det är ett komplext och svåröverskådligt ämnesområde och kunskapen behöver öka.

De delområden som nämns i åtgärden och som särskilt bör uppmärksammas (a-d) bedöms vara genomförda och sker därefter löpande.

- a) Upphandling och inköp: Verksamheterna köper in leksaker efter de ramavtal för lekmaterial som upphandlingsenheten har upphandlat. Här finns t ex produkter märkta med som ”giftfri”.
- b) Barnmiljö- och elevmiljöer
- c) Städning
- d) Renovering och nybyggnation

Arbetet med giftfri förskola är påbörjat tillsammans med alla förskolecheferna. En inventering av miljöfarliga ämnen i de flesta kommunala förskolor har utförts under hösten 2016 och fortsatt under 2017. Uppföljning av inventeringen pågår där leksaker byts ut. Under 2018 kommer arbetet med att ta fram en handlingsplan att påbörjas som fokuserar på att minska de farliga ämnena i förskolorna. Som ett led i arbetet med Giftfri förskola kommer all personal inom förskolan gått på en föreläsning om giftfri förskola. På denna föreläsning var även icke kommunala förskolor inbjudna.

H= Åtgärden är till hälften genomförd.

Ansvar: Barn- och utbildningsnämnden och Kommunstyrelsen

19. Ekologiska livsmedel i kostorganisationen

Delåtgärd a) Målsättningen i Miljöprogrammet är att minst 34 % av livsmedelsbudgeten för kostorganisationen skall utgöras av inköp av ekologiska livsmedel. 2017 års resultat visar att livsmedelsbudgeten utgjordes av 42 % ekologiska livsmedel.

Tabell 7: Andel ekologiska livsmedel av livsmedelsbudgeten mellan år 2010-2017.

År	Ekologiska livsmedel av livsmedelsbudgeten (%)
2010	20
2011	24
2012	27
2013	34
2014	36
2015	41
2016	43
2017	42

Delåtgärd c) syftar till att vidareutveckla livsmedelsupphandlingarna.

Livsmedel upphandlades 2015 och ett nytt avtal trädde i kraft 1 september 2015. Hela upphandlingen delades upp i 35 varugrupper. Kommunen har fått in 4 leverantörer – 1 huvudgrossist samt 3 grossister.

Grossisterna kommer från Värnamo, Nässjö och Skillingaryd. I upphandlingen ställdes miljökrav framtagna av Konkurrensverket, på basnivå p.g.a. väldigt få framtagna krav på avancerad nivå. För att öka andel inköpta ekologiska varor valde man att byta ut konventionella ägg mot ekologiska och även standard- och mellanmjölk byts ut mot ekologisk mjölk.

G= Åtgärden är genomförd och sker nu som ett löpande arbete.

Ansvar: Barn- och utbildningsnämnden och Kommunstyrelsen

20. Minska användningen av kreosotstolpar inom eldistributionen

Användandet av kreosotimpregnerade stolpar kommer att minska i samband med att luftledning ersätts med markförlagd kabel. I vissa fall kommer stolpar att behöva användas även framöver och då kommer de att vara av komposit. Under 2017 har 232 kreosotstolpar tagit bort.

H= Åtgärden är mer än till hälften genomförd.

Ansvar: Vaggeryds Elverk

21. Filtrering av vatten i transformatorgröpar

G= Åtgärden är genomförd 2014 och sker nu löpande.

Ansvar: Vaggeryds Elverk

22. Inventera och åtgärda PCB i byggnader

Inventeringen och rapport är klar. PCB har påträffats i Hjortsjöskolan (mindre mängd) och i Fågelforskskolan (vissa mjukfogar). PCB ska enligt lag saneras och planeringen för detta har påbörjats. Det har diskuterats att byta ut ventilationssystemet och belysning på Fågelforskskolan och det skulle kunna vara lämpligt att göra en sanering av PCB samtidigt som detta. Ingen närmare tidsplan för arbetet har redovisats.

P= Åtgärden är påbörjad.

Ansvar: Kommunstyrelsen

23. Utredda kemikalieanvändning, nya metoder och tekniska lösningar

Inventering av kemikalier och kemiska produkter i Sim- och Sporthallarna har genomförts sommaren 2015. Under 2016 har utfasning av kemiska produkter fortsatt. Utfasning har skett av de kemiska produkter som bedöms som farliga och som inte används frekvent. De kemikalier som används frekvent kan bytas ut, men de kräver en längre provtid för att hitta likvärdiga produkter som är mer miljövänliga.

Kontakt ska tas med ÅVC under i början av 2018 för att ta hand om vissa kemikalier som inte används längre. Fortsatt arbete med att använda miljömärkta kem- och städmedel i så stor utsträckning som möjligt. Nya ångtvättmaskiner har köpts in vilket blir ett komplement till användningen av kemikalier i städarbetet.

H= Åtgärden är mer än till hälften genomförd.

Ansvar: Kultur- och fritidsnämnden

24. Inventering och riskklassning av förorenade områden vid pågående verksamheter

Under 2017 har 3 MIFO fas 1 inventeringar redovisats i samband med förestående detaljplaneändringar.

P= Åtgärden är påbörjad

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

25. Undersökningar av förorenade områden i riskklass 1 eller 2

Två förslag till undersökning enligt MIFO 2 har granskats och nämnden har därefter förelagt om undersökning. Dessa två objekt har inte slutrapporterats.

P= Åtgärden är påbörjad.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

26. Efterbehandling och åtgärder vid förorenade områden

Ett riskklassat objekt har efterbehandlats under 2017.

P= Åtgärden är påbörjad.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

27. Kommungemensamt dokument ”Anslutning till kommunalt avlopp i Jönköpings län”

G= Åtgärden är genomförd 2014.

Ansvar: Tekniska utskottet

28. Öka kunskapen hos invånarna om farligt avfall

G= Åtgärden är för 2014 bedömd som genomförd och sker sedan som ett löpande arbete.

Ansvar: Tekniska utskottet

29. Översyn av kemikalieanvändningen

Mindre miljövänliga produkter har sållats ut och säkerhetsdatablad finns för de resterande. Upprättande av kemikalieförteckning och rutiner är upprättande och åtgärden är genomförd.

G= Åtgärden är genomförd.

Ansvar: Vaggeryds Energi

30. Förnya säkerhetsdatabladen, öka kunskapen om bladen och upprätta en kemikalieförteckning

Säkerhetsdatabladen uppdateras på så sätt att varje gång en produkt beställs skickas ett säkerhetsdatablad med produkten. Man plockar då bort det gamla säkerhetsdatabladet och lägger till det nya, på så sätt har man alltid ett aktuellt säkerhetsdatablad. Man ser sedan till att säkerhetsdatabladen finns i det utrymme där produkterna förvaras. Eftersom personalen själva byter ut säkerhetsdatabladen har de vetskapen om att de finns och var de finns.

Samtliga utrymmen där det förvaras kemikalier och kemiska produkter är inventerade sommaren 2015 och kemikalierna har förts in i en kemikalieförteckning. Förteckningen innehåller produktnamn på kemikalierna och vilka kemiska ämnen som ingår i produkterna. Syftet med kemikalieförteckningen är att man ska ha en överblick över vilka kemikalier som används, hur mycket som används per år samt andra uppgifter som enligt lagkrav ska ingå i kemikalieförteckningen. I samband med inventeringen sommaren 2015 rensades också kemiska produkter bort från verksamheten och lämnades till återvinningscentralen för destruktion.

För att i fortsättningen hantera kemikalieförteckning, utfasning av kemikalier och inte minst för att se till att inte nya olämpliga kemiska produkter tas in i verksamheten kan det krävas ett digitalt kemikaliehanteringsprogram. Ett kemikaliehanteringsprogram kan vara gemensamt och användas av alla enheter i kommunkoncernen.

G= Åtgärden är genomförd. Arbetet med att införskaffa digitalt kemikaliehanteringsprogram fortsätter för hela kommunkoncernen.

Ansvar: VSBo

Miljömålet Skyddande ozonskikt

31. Byta ut ozonpåverkande köldmedier

Kylanläggningen i Skillingaryds vårdcentral (medicinkyl med 600 gram HCHC) är konverterad under 2015. Ingen kylanläggning med HCFC-köldmedier finns därmed kvar i vårt fastighetsbestånd.

G= Åtgärden är genomförd

Ansvar: Kommunstyrelsen

32. Insamling av gamla kylar och frysar

G= Åtgärden är för 2014 bedömd som genomförd och sker sedan som ett löpande arbete

Ansvar: Tekniska utskottet

Miljömålet Säker strålmiljö

33. Öka tillgängligheten till skugga i offentliga miljöer för att minska riskerna för solskador

Två uppstartsmöte initierades under 2015 med representanter från fysisk planering, barn- och utbildningsförvaltningen och kultur- och fritidsförvaltningen samt miljöstrategen. Därefter har frågan inte arbetats med.

E= Åtgärden är ej påbörjad.

Ansvar: Barn- och utbildningsnämnden, Kultur- och fritidsnämnden, Kommunstyrelsen, Miljö- och byggnämnden, Tekniska utskottet, VSBo. Kommunstyrelsen initierar samverkan.

34. Mäta radonhalt i skolor och förskolor

Radoninventeringen är gjord 2015 och rapporten är klar. Inga halter av radon över riktvärdet har kunnat påvisas i någon av våra skolor och förskolor. Resultaten redovisas till miljö- och byggnämnden.

G= Åtgärden är genomförd.

Ansvar: Kommunstyrelsen

35. Informera om att sola säkert

I våra solarier i Vaggeryds och Skillingaryds simhallar finns det information från Strålskyddsmyndigheten om vilka risker m.m. det finns med att sola.

Sommarkul är ett projekt som vänder sig till ungdomar mellan 11 och 20 år och drivs av Kultur- och fritidsförvaltningen på Vaggeryds kommun. Projektet går ut på att ungdomar får utbilda sig om att sola säkert och sedan informera allmänheten om detta. Under förra sommaren hölls informationskampanjer på badplatser då information sattes upp och ett informationstålt monterades. Det informerades om vikten av skuggplatser samt att solskyddskräm erbjuds. Informatörer gick även runt på badplatsen och delar ut information bland de badande gästerna. Kultur- och fritidsförvaltningen avser att fortsätta med projektet även under 2017. Under 2017 planeras det även att sätta upp permanent information i form av inplastade informationsblad eller skyltar vid badplatserna.

G= Åtgärden är genomförd.

Ansvar: Kultur- och fritidsnämnden

Miljömålet Ingen övergödning

36. Tillsyn och prövning för att minska mängden inläckage och utläckage

I tillsynsprojektet som miljö- och byggförvaltningen deltog i 2015 framkom vad som behöver förbättras och vad som behöver utredas. Tekniska kontoret redovisade 2016 genomförda inventeringar av bräddavlopp i kommunen samt riskinventering gällande bräddning, översvämning och ledningsstatus. Under 2017 har en åtgärdsplan redovisats där bl a en kartläggning av spillvattennätet ska göras. Enligt åtgärdsplanen planeras åtgärder under 2017-2019.

G= Åtgärden är genomförd och arbetet sker löpande.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

37. Fortsatt inventering och åtgärder för att minska utsläppen från enskilda avlopp

Under 2017 har 9 nya avloppsanläggningar inventerats.

P= Åtgärden är påbörjad.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

38. Förbättringar av det kommunala ledningsnätet

Det kommunala ledningsnätet har under året åtgärdats på följande sträckor:

- På del av Brunnsgatan och Morarpsvägen i Hok har ca 200 meter avloppsledning bytts ut under 2016-2017.
- På Ekgatan har 30 meter ledning bytts ut och på Torsgatan har 33 meter ledning bytts ut

Behovet av att förnya det kommunala spillvattennätet är stort, allt ifrån åtgärder i avloppsvattennätet som måste ske nu, till de åtgärder som behöver ske under de kommande 50 åren. Det behövs saneringsplaner kopplade till investeringsplaner för att komma vidare i arbetet.

P= Åtgärden är påbörjad.

Ansvar: Tekniska utskottet

39. Framarbetande av dagvattenstrategi

Länsstyrelsen har tillsammans med kommunerna tagit fram en dagvattenguide som var klar i oktober 2015. Första delen i åtgärden är därmed klar. Kommunens dagvattenstrategi kommer att utgå från länsstyrelsens guide och tas fram i samband med, och inom VA-planarbetet. Detta är ett förvaltningsövergripande arbete där uppstarten planeras i början av 2018.

P=Åtgärden är påbörjad.

Ansvar: Tekniska utskottet

Miljömålet Levande sjöar och vattendrag

40. Genomföra åtgärderna i vattenförvaltningens åtgärdsprogram

Vattenförvaltningens åtgärder är obligatoriska för kommunerna (för alla ansvariga aktörer) så de måste verkställas. Åtgärderna är till för att uppnå god status och nå miljö kvalitetsnormerna för vatten som ska uppfyllas enligt lagkrav. Det är angeläget att de politiska och tjänstemannedningarna i berörda verksamheter avsätter resurser så att kommunåtgärderna i vattenförvaltningen genomförs och miljö kvalitetsnormerna kan nås.

I det tidigare åtgärdsprogrammet fanns 6 kommunåtgärder vars resultat årligen rapporterades till vattenmyndigheten. Vattenförvaltningen har nu tagit fram ett nytt åtgärdsprogram för perioden 2016-2021. Jönköpings län är uppdelat i två vattendistrikt och berörs därmed av två åtgärdsprogram - för Södra Östersjön och Västerhavet. Det betyder att åtgärd 40 i miljöprogrammet nu omfattar de nyligen antagna åtgärderna enligt vattenförvaltningens nya program. I de nya programmen innebär 8 kommunåtgärder, varav 4 är reviderade åtgärder från det tidigare programmet och 4 åtgärder är nya.

Miljö- och byggnämnden ansvarar för åtgärder som berör tillsyn och prövning. Ett exempel på åtgärd är om kommunen har hög skydds nivå i områden som riskerar att inte uppnå god status. Ett annat är frågan om tillsynsmyndigheten tar hänsyn till miljö kvalitetsnormerna för vatten. Tekniska kontoret ansvarar för att genomföra och rapportera kring vattenskyddsområden och vatten- och avloppsplanering.

H= Åtgärden är mer än till hälften genomförd.

Ansvar: Kommunstyrelsen, miljö- och byggnämnden, tekniska utskottet

41. Restaurering av vattendrag enligt framtagen plan

Provfiske har skett i 9 sjöar i kommunen under 2013 och 2014, se tabellen nedan.

Tabell 8: Den ekologiska statusen för fisk har fastställts i 9 sjöar under 2013-2014.

Sjö	Ekologisk status - fisk
Brandsjön	Måttlig
Juddesjö	Måttlig
Långvattnet	Otillfredsställande
Voxtorpasjön	Måttlig
Östersjön	Måttlig
Hällesjö	God
Långserumssjön	Måttlig
Ryasjön	God
Öregöl	Måttlig

Återintroduktion av mört och flodkräfta skedde 2008, 2009 och 2010 i sammanlagt 10 sjöar i Vaggeryds kommun. Under 2012-2014 genomfördes nätprovfiske. Kvar att provfiska är Västersjön, dock har inget svar erhållits från Länsstyrelsen. För Vaggeryds kommuns del innebär åtgärden framförallt att länsstyrelsen, i samverkan med kommunen återintroducerar mört och provfiskar för att följa upp resultaten. Andra fysiska åtgärder som anläggande av lekbottnar och skapande av faunapassager är ett kommunalt ansvar, där samverkan sker med länsstyrelsen. Mer information om resultaten finns att hämta i rapporterna "Nätprovfiske i Jönköpings län 2013" (meddelande nr 2015:42) och "Nätprovfiske i Jönköpings län 2014" (meddelande nr 2015:43).

Vaggeryds kommun har fullgjort sina åtaganden i åtgärden och den bedöms därmed vara genomförd.

G= Åtgärden är genomförd.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

42. Utbildning av entreprenörer i miljöhänsyn vid grävarbeten som påverkar vattenmiljöer

Kunskap behövs om naturhänsyn vid grävarbeten som påverkar vattenmiljön och länsstyrelsen kommer att bjuda in entreprenörer och kommunen till kurs. Under 2016 har man inte bjudit in till någon kurs.

Dialog har inletts med Länsstyrelsen om behov av utbildning. Länsstyrelsen kommer inte att inte skicka ut någon fråga om vad som efterfrågas hos kommunerna när det gäller utbildning av entreprenörer. Anledningen är att det finns en åtgärd i Länsstyrelsens åtgärdsprogram för Vattnets miljömål som började gälla vid årsskiftet 2016/2017 som liknar denna åtgärd. Den heter "Vattenhänsyn för entreprenörer" och riktar sig bland annat till entreprenörer inom kommunalt arbete. Det kommer att hända saker inom området framöver i och med det nya programmet från Länsstyrelsen, men det är osäkert när det kommer att ske.

E= Åtgärden är inte påbörjad.

Ansvar: Tekniska utskottet

43. Slamtransport till sjöar och vattendrag ska minimeras

Sedimentationsfällor anläggs när arbete sker vid vattendrag. Ett förslag till rutin finns framtagen.

G= Åtgärden är påbörjad.

Ansvar: Tekniska utskottet

44. Körskadors effekt på vattenmiljöer ska minimeras

G= Åtgärden är för 2014 bedömd som genomförd och sker löpande.

Ansvar: Tekniska utskottet

45. Utveckla livsmiljön för den stationära öringen i Båramobäcken

Elfiskeuppföljning genomfördes 2013. Under 2014 har grenar placerats ut i bäckfåran och nya stenar har lagts på plats. Växtplantering av vedartade växter har genomförts under hösten 2015. Kontroll av trummor sker regelbundet. Vidtagna åtgärder har medfört positiva effekter och ett ökat bestånd av öring som resultat, vilket innebär att åtgärdens syfte är uppnått.

G= Åtgärden är genomförd.

Ansvar: Tekniska utskottet

Miljömålet Grundvatten av gos kvalitet

46. Lokala miljö- och hälsoskyddsföreskrifter för större enskilda vattentäkter upprättas

Syftet med åtgärden är att skydda större enskilda vattentäkter som har ett uttag på mer än 10 kubikmeter per dygn eller som försörjer fler än 50 personer. Tre anläggningar finns i denna grupp: Hooks Herrgård, Hapimag och Stiftsgården Tallnäs. Bedömning ska ske huruvida de lokala föreskrifterna ska ändras för att vara i linje med gällande lagstiftning.

E= Åtgärden är inte påbörjad.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

47. Informationskampanj till fastighetsägare med enskilt vatten och avlopp

Eget informationsmaterial har tagits fram och skickats per brev (ca 1390) till alla hushåll i Vaggeryds kommun som har tömning av slamavskiljare (enskilt avlopp). I samband med informationen hade de två större laboratorierna kampanjpris på analyser av dricksvatten efter önskemål från miljö- och byggförvaltningen.

G= Åtgärden är genomförd.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

48. Vattenskyddsområden för samtliga allmänna vattentäkter

Vattenskyddsföreskrifter för Vaggeryds respektive Skillingaryds vattentäkt är tidigare fastställda 2007. Utkast till vattenskyddsområden för Bondstorps och Åkers vattentäkter är framtagna. Det råder dock osäkerhet kring huruvida Länsstyrelsen är villig att fastställa dessa. Länsstyrelsen rekommenderar kommunerna att själva fastställa sina vattenskyddsområden så länge de helt och hållet ligger inom den egna kommunens gränser. Idag finns inte resurser att färdigställa åtgärden.

H= Åtgärden är mer än till hälften genomförd.

Ansvar: Tekniska utskottet

49. Upprätta kommunal vattenförsörjningsplan

Arbetet med en långsiktig strategi för vattenförsörjningen, en vattenförsörjningsplan, har inte påbörjats ännu. Det sker inom VA-planarbetets tre delar: VA-översikt, VA-policy och VA-plan, samt under arbetet med att anlägga nytt vattenverk i Vaggeryd. VA-översikten fastställdes hösten 2015 och VA-policyn antogs av kommunfullmäktige 2016-04-25. En VA-plan för de kommunala verksamhetsområdena fastställdes i september 2017. En fristående plan för vattenförsörjning påbörjas efter att VA-planen har färdigställts.

P= Åtgärden är påbörjad.

Ansvar: Tekniska utskottet

Miljömålet Myllrande våtmarker

50. Information till markägaren om samrådspåikt vid anläggande av väg i skogslandskapet och nyttan med våtmarker – rutin upprättas

Informationen om samrådspåikten har förtydligats och finns på Skogsstyrelsens hemsida <http://www.skogsstyrelsen.se/Aga-och-bruka/Skogsbruk/Skota-skog-/Skogsbilvagar/>.

Det finns en rutin framtagen. Om det är en väg som har skogsbrukssyften ska sökanden bara samråda med Skogsstyrelsen. För alla andra vägar har kommunen och Länsstyrelsen ansvaret t ex vid täkter och vindkraftverk (vem av dem beror på storlek och omfattning på ingreppet).

G= Åtgärden är genomförd.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

51. Guidningar på våtmarker

En vårvandring genomfördes under 2017.

G= Åtgärden är för 2014 bedömd som genomförd och fortsätter nu löpande som en årlig aktivitet.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

Miljömålet Levande skogar

52. Friluftsgårdsområdet i Vaggeryd och Grönelund i Skillingaryd – tätortsnära mark där naturvärden utvecklas

Avtal om slåtter med mera, under fem år, har tecknats för området. Ängslåtter sker årligen och det är en positiv utveckling av floran. Informationsskylt om området är uppsatt vid Friluftsgården i Vaggeryd. Inga fler åtgärder planeras.

En dialog med förening har förts angående skidspåret. Tekniska kontoret har haft dialog med Skogsstyrelsen under året. Skogsstyrelsen har avverkningsplaner kring friluftsgården och Grönelund. Tekniska tar hänsyn till friluftslivet vid avverkning genom sina skogsbruksplaner.

G= Åtgärden är genomförd

Ansvar: Tekniska utskottet

Miljömålet Ett rikt odlingslandskap

53. Vägar för biologisk mångfald och bevarande av kulturarv

Tekniska kontoret har inte fått något underlagsmaterial från länsstyrelsen eller någon inbjudan till träff. Länsstyrelsen har meddelat att de jobbar med frågan men inte enligt ursprungsplanen. Tekniska kontoret beaktar natur- och kulturvärden vid anläggande av vägar (gång, cykel, fordon). I samband med midsommarslåttarna har ytor lämnats där vi vet nattviolen blommar. Under 2017 har nya ytor för beaktande av natur- och kulturvärden ritats in i GIS-system för hänsynstagande i framtidens driftsarbete. Kommunen har gjort sin del i åtgärden och åtgärden bedöms som genomförd.

G= Åtgärden är genomförd.

Ansvar: Tekniska utskottet

Miljömålet God bebyggd miljö

54. Förbättra avfallshanteringen och källsorteringen

Kommunstyrelsens ansvarsområde:

Fastighetsenheten har inte infört några nya avfallsfraktioner under 2016. JRAB är fortsatt entreprenör under återstående tid av avtalsperioden. Arbetet med att sätta JRABs dekalering på alla kärl samt att sprida ett infoblad om sorteringen med JRABs dekalering och logga är klart. Information till personalen har delats ut samt att uppföljning av volym, hämtningsintervall m m sker. Fastighetsenheten bedömer att åtgärden är genomförd.

Socialnämndens ansvarsområde:

Inför 2015 bestämdes att följande skulle genomföras på vård- och omsorgsboenden:

1. Källsorteringen flyttas till en gemensam och tydlig sorterplats. All tidigare källsortering i eventuella soprum förflyttas till den gemensamma sorterplatsen.
2. Soprummen används endast för att husera hushållsavfallet.
3. Kärlens volym, antal och hämtningsintervall anpassas utefter verksamhetens behov.
4. Tillgång till informationsmaterial (bl.a. ett källsorteringsblad samt en källsorteringshandbok) framarbetat av källsorteringsentreprenören.
5. Möjlighet för verksamheterna att sortera wellpapp, kontorspapper/tidningar, pappers-, plast-, metall- och glasförpackningar i kärl med abonnemang för tömning.

Detta genomfördes under 2015 och källsorteringen fungerar bra. Vid kontroller kan ses att Sörgården har utvecklats bäst. Alla personal är där medvetna om ansvar, sortering och tömning och det finns engagerade miljöombud. Furugården har under 2017 förberett för avfallshandling enligt Sörgårdens modell och redskap i form av vagnar är beställda.

Kultur- och fritidsnämndens ansvarsområde:

Ungdomsverksamheten har under 2016 infört fullskalig källsortering. Biblioteket i Vaggeryd har beställt och betalt uppsamlingskärl. Att förbättra källsorteringen i flertalet verksamheter ingår i förvaltningens miljöhandlingsplan. Inom exempelvis kulturskolan och sim- och sporthallar sorterar personalen, men något system för besökare/ elever finns inte. En idé kan vara mindre miljöstationer som brukar finnas i exempelvis gallerior där pant, brännbart och plast kan sorteras ut, ett sådant har införskaffats i biblioteket i Vaggeryd.

G= Åtgärden är genomförd.

Ansvar: Kommunstyrelsen ansvarar för fastighetsenhetens del. Barn- och utbildningsnämnden, Kultur- och fritidsnämnden och Socialnämnden för respektive verksamhet.

55. Revidera grönstrukturplanerna

Under 2017 beslutades att de två befintliga grönplanerna (för Vaggeryds och Skillingaryds tätort) ska finnas kvar och inte revideras. Istället ska en ny kommunövergripande grönstrukturplan för hela kommunen tas fram under 2018-2019.

P= Åtgärden är påbörjad.

Ansvar: Kommunstyrelsen, miljö- och byggnämnden, tekniska utskottet

56. Genomföra IT-åtgärder som minskar energi- och resursförbrukningen

”Tunn klient”-konceptet är snart helt borta och it-enheten tillhandahåller numera enbart stationärt och bärbart. VEAB har inga tunna klienter. Bytet till nytt ”follow me”-printing system genomfördes under 2016 och är nu klart. Sekretesshanteringen via platta har även testats under 2016 men det var inte till belåtenhet. Beslut är fattat att införa en ny funktionalitet för hantering av dokument till politiken, Meetings plus, som ska införas under 2018. En ny reservserverhall har driftsatts. Så som åtgärden är skriven handlar den mest om tunna klienter, vilket helt har fasats ut. Övriga IT-åtgärder som minskar energi- och resursförbrukningen genomförs löpande.

G = Åtgärden är genomförd och sker löpande.

Ansvar: Kommunstyrelsen resp. VSBo och VEAB. Övriga nämnder/utskott deltar.

57. Reglera temperaturen i bassängerna i Vaggeryds simhall var för sig

Syftet med detta är att få en övergripande syn på hur statusen är och vilka åtgärder som behöver genomföras.

Under augusti 2015 gjordes en statusbedömning av Vaggeryds simhall. Statusbedömningen genomfördes av ett specialiserat av ett konsultföretag. Statusbedömningen och inventeringen gjordes genom okulär kontroll, vissa förstörande provningsmetoder, granskning av ritningar och dokumentation. Det har även gjorts betongprover som kontrollerar karbonatisering, täcksikt och analys av kloridhalt i betongen. Resultatet har redovisats och rangordnats från akuta åtgärder som har potentiell risk till godkända delar. I rapporten har man också uppskattat kostnader för alla åtgärder utifrån erfarenhet och inhämtning av priser från leverantörer/entreprenörer.

Några politiska beslut om vad som ska göras har ej fattats.

P= Åtgärden är påbörjad.

Ansvar: Kommunstyrelsen och kultur- och fritidsnämnden

58. Planering av bebyggelsestrukturen så att transportbehovet minimeras och så att resandet med kollektivtrafik, gång och cykel främjas

Åtgärden innebär att bebyggelsen planeras så att transportbehovet minimeras och så att resande med kollektivtrafik, gång och cykling främjas. Det kan till exempel göras genom förtätning eller byggnation i stationsnära lägen och i lägen med goda förutsättningar för kollektivtrafik eller där det finns möjligheter att skapa service och arbetsplatser. Åtgärden omfattar både översiktlig planering och detaljplanering.

Under 2017 färdigställdes fyra detaljplaner, alla med bostadsändamål. Under året har det även byggts 600 meter cykelväg och fler invånare åker kollektivtrafik.

Laga kraftvunna planer 2017: Illern 1, Gästgivaren, Jonstorp och Tor

Pågående detaljplaner: Stödorp 2:1 – Slättergatan, Karlborg 2:1, Södra park 2:1 – Götarps hage, Råven, Stödorp – Bratteborg (industriområde norr om travbanan), Byarum – Skyttabygget, Svensbygget, Götafors 1:1 (ny skola Vaggeryd, vi västra strand), Vindbruksplan, Grönstrukturplan

I det kommande arbetet inom det strategiska boendeutvecklingsprogrammet (handlingsplanen) är det centralt att säkerställa en sammanhållen bebyggelse, i de större tätorterna, till nytta för invånare, service och verksamheter.

H= Åtgärden är mer än till hälften genomförd.

Ansvar: Kommunstyrelsen och miljö- och byggnämnden

59. Verka för att Trafikverket elektrifierar bansträckan Värnamo-Jönköping och Vaggeryd- Nässjö, det s k Y:et

Elektrifiering och höjd hastighet av järnvägssträckan Värnamo-Jönköping/Nässjö ingår som namngiven investering i Trafikverkets förslag till Nationell plan för perioden 2018-2029. Byggstarten är i förslagsversionen satt till efter 2023.

I Trafikverkets förslag till nationell plan finns elektrifiering av Värnamo–Vaggeryd–Nässjö/Jönköping med för genomförande under senare delen av planperioden. Region Jönköpings län ser dock att åtgärden bör genomföras tidigare och att den tidsmässigt bör samordnas med Länstrafikens inköp av

nya fordon. En snabb elektrifiering av banan möjliggör en ny och enhetlig flotta av eldrivna tåg, men om dessa investeringar inte samordnas uteblir nyttorna. En god och kontinuerlig dialog mellan Region Jönköpings län, Trafikverk och berörda kommuner är därför av stor vikt för att säkerställa att åtgärden genomförs effektivt och snabbt så att investeringarnas nyttor inte uteblir.

Region Jönköpings län är tillsammans med Jönköping, Värnamo och Vaggeryds kommun överens om sam- och medfinansiering. Regeringens beslut om nationell plan förväntas tas i mars-april.

I den regionala transportplanen avsätts omkring 520 miljoner kronor eller 38 procent för samfinansiering av järnvägsinvesteringar i nationell plan.

H= Åtgärden är påbörjad.

Ansvar: Kommunstyrelsen

60. Verka för en utveckling av kollektivtrafiken

Arbetet inom entreprenörsregionen kommer att trappas ned.

Arbetet med att avveckla entrévärdar på nattbussarna utan att påverka antalet bussturer avslutades under hösten, fortfarande kvarstår problem med bråk och fylla varpå kommunen fortsätter föra samtal med JLT, Värnamo kommun, bussoperatören och polisen kring hur situationen ska hanteras.

Planerna på timmestrafik för stråket Värnamo-Jönköping gick inte att realisera.

För att få bättre samtal och planeringsförutsättningar kommer träffarna i den länsgemensamma gruppen TTA att varvas med möten i mindre grupper för GGVV, Södra Vätterbygden och Högländet. Vaggeryd kommer att delta i planeringsmötena för både GGVV och Södra Vätterbygden.

Vaggeryd har framfört en vilja att tillsammans med JLT koppla medborgardialog för boendeutveckling även till kollektivtrafiken.

P= Åtgärden är påbörjad.

Ansvar: Kommunstyrelsen

61. Utveckla miljöperspektiven i arbetet med fysisk planering och exploatering

Boendeutvecklingsprogrammet med mål och strategier för kommunens boendeutveckling fram till 2018 har antagits av fullmäktige 2016-05-30 §052. Kapitlet Hållbar boendeutveckling sätter fokus på miljöperspektivet i såväl planprocess som byggprocess. I boendeutvecklingsprogrammets handlingsplan finns en bra och tydlig formulerad åtgärd (nummer 21) som är kopplat till miljöprogrammets åtgärd 61.

Behovet av att följa upp arbetet med att få in miljöperspektivet i tidiga skeden i planprocess är stort. Detta forum är av yttersta vikt för en hållbar samhällsutveckling där samtliga perspektiv – ekonomiska, sociala och ekologiska beaktas i plan- och exploateringsprocessen.

G = Åtgärden är genomförd.

Ansvar: Kommunstyrelsen

62. Verka för att Energikontor Norra Småland blir en aktiv part för kommunala projekt inom energi- och klimatområdet

Projektet ”Kraftsamling Biogas II” har beviljats medel i juni 2015 och projektet pågår t o m hösten 2018. Vaggeryds kommun är även med i projektet ”Hela RESAN-Regionalt stöd för hållbart resande i ett expansivt Jönköpings län” som pågår mellan 2017-2020. Energikontoret Norra Småland är en aktiv samarbetspartner för Vaggeryds kommun.

G= Åtgärden är genomförd.

Ansvar: Kommunstyrelsen

63. Utredda möjligheten att producera förnyelsebar energi

Fastighetsenheten har koncentrat sitt arbete till att lokalisera bra platser för solceller, söka bidrag och sätta upp solcellspaneler. Någon vidare utredning av småskalig vindkraft har inte utförts under programperioden.

Hela det södra taket på den nya Familjecentralen (Vita längan) i Vaggeryd har försetts med solceller för produktion av förnyelsebar elenergi. Solcellerna är integrerade med takbeläggningen (bandtäckt plåttak). Solceller har även satts upp på Skillingaryds Arena, Sim- och sporthallen i Vaggeryd och Hjortsjöskolan. Fastighetsenheten undersöker regelbunden vilka tak som är lämpliga för att sätta solceller på.

G = Åtgärden är genomförd

Ansvar: Kommunstyrelsen

64. Byta fjärrvärmecentralen i Fågelforsskolan

Arbetet med fjärrvärmesystemet på Fågelforsskolans skolområde fortsätter och omfattar förutom två nya fjärrvärmecentraler (i A-huset och centralköket) bl. a ett VVC-system (varmvattencirkulation) där varmvattnet värms via fjärrvärmeväxlare. Under 2016 har nya fjärrvärmeledningar grävts ned och dragits in till Centralköket samt att nya fjärrvärmeväxlare har installerats i Centralkökets källare och i A-Husets källare. Fastighetsenheten har inte rapporterat vad som har hänt under 2017.

H= Åtgärden är mer än till hälften genomförd.

Ansvar: Kommunstyrelsen

65. Byta ventilationsaggregat/-system i Sörgårdens och Furugårdens äldreboende

G= Åtgärden är genomförd 2014.

Ansvar: Kommunstyrelsen

66. Byta ventilationsaggregat/-system på Hjortsjöskolan

Hjortsjöskolans matsal och kök klarades av 2014. Installationen av nytt ventilationssystem för Gymnastikhuset är klar. Systemet har även kopplats till befintligt kanalsystem för omklädningsrum i källare. Projektering av ombyggnad/renovering av duschar & omklädningsrum i källare har påbörjats. Projektering av nya ventilationssystem i Hjortsjöskolans högstadiesbyggnads äldsta delar pågår.

H= Åtgärden är mer än till hälften genomförd.

Ansvar: Kommunstyrelsen

67. Energikartlägga och åtgärda ventilationssystem

Under 2017 har det tidigare ventilationssystemet i Bondstorp ersatts med ett helt nytt system i samband med ombyggnation. El-eftervärmningsbatterier ersätts med värmevattenbatterier och pelletspanna ersätts med bergvärmepump.

P= Åtgärden är påbörjad.

Ansvar: Kommunstyrelsen

68. Inventera belysningsbeståndet

Belysningsinventeringen för angivna objekt är färdigställd. Inventering har gjorts på Skillingehus, Fågelfors skolan, Hjortsjöskolan, Götafors skola, Hoks skola, Svenarums skola, Sörgårdens äldreboende, Jupiters serviceboende. Inventeringen omfattar även förslag på rekommenderade åtgärder och vissa åtgärder har redan påbörjats t.ex. har belysningar i de äldsta, ej ombyggda, kontoren på Skillingehus bytts ut.

G= Åtgärden är genomförd.

Ansvar: Kommunstyrelsen

69. Energikartläggningen fortsätter och driftoptimeringen utvecklas

Rapporten från energikartläggningen blev klar sommaren 2015 och åtgärdsförslag har presenterats för kommunstyrelsen. Separata elenergi- samt värmeenergimätare för samtliga huskroppar ska installeras. Det blir då lättare att följa energiförbrukningen i fastigheter med flera huskroppar.

G= Åtgärden är genomförd.

Ansvar: Kommunstyrelsen

70. Ställa miljökrav vid kommunal nybyggnation och i boendeutvecklingsprojekt

Någon fördjupning och sammanställning över miljökrav (utifrån Miljöbyggnad som inkluderar energi, inomhusmiljö och materialval) som kan ställas vid anbudsfrågningar har inte gjorts. Fastighetsenheten redovisar endast att man följer lagkrav vad gäller energiförbrukning, inneklimat och ljudkrav. Krav finns specificerade i upphandlingsunderlaget, någon annan lista är inte upprättad.

Syftet med åtgärden är att i förväg arbeta igenom de kriterier som ställs idag och analysera hur de kan förbättras. Det är alltid bråttom när anbudsfrågningarna ska ut så ett sådant här projekt måste göras i förväg, förmodligen också med hjälp av konsult. Något kommunalt spjutspetsprojekt är inte genomfört eller på gång.

Gällande denna åtgärd, finns en motsvarande åtgärd formulerad i boendeutvecklingsprogrammets handlingsplan – åtgärd 17. Ansvariga enheter/bolag är Fastighetsenheten och VSBo.

E= Åtgärden är inte påbörjad med avseende på kommunen som byggherre/fastighetsägare.

Ansvar: Kommunstyrelsen

71. Utveckla och införa energibidrag till föreningsägda anläggningar

Föreningar som äger och driver sina egna lokaler och anläggningar har möjligheten att söka bidrag till energibesparande åtgärder inom ramen för det sk särskilda bidraget. Bidragsdelen uppgår till maximalt 30 % av totalkostnaden. Under 2016 har två föreningar beviljats bidrag till luftvärmepumpar, för uppvärmning av lokaler.

G= Åtgärden är genomförd.

Ansvar: Kultur- och fritidsnämnden

72. Ny belysning till elljusspåret i Vaggeryd

Arbetet med att förse elljusspåret i Vaggeryd med ny belysning är inte påbörjad. Någon uppgörelse med berörd markägare för den del av spåret som går på privat mark ännu inte är nådd. Förhoppningen är att en uppgörelse skall kunna nås mellan berörd fastighetsägare och Vaggeryds SOK.

E= Åtgärden är ej påbörjad.

Ansvar: Kultur- och fritidsnämnden

73. Upprätta en energieffektiviseringsplan för Movalla och Vaggeryds IP

En energikartläggning gjordes på Movalla och Vaggeryds IP under 2005. Energisparåtgärder genomfördes sedan under 2006 och 2007 till en sammanlagd kostnad av drygt 2,6 miljoner kr. Boverket beviljade ett bidrag på 30 % av kostnaden. De åtgärder som genomfördes avsåg bl. a byte av belysning i ishallen, övergång från direktverkande el till fjärrvärme, ny ventilation.

Någon ny energikartläggning/uppföljning av genomförda åtgärder eller plan för det fortsatta arbetet är inte upprättad och kommer inte att genomföras. Detta betyder inte att det saknas åtgärder för att minska energiförbrukningen.

Under 2017 har det genomförts service och renovering av kylsystem till bandybanan liksom byte av brinelösning i Movalla ishall från saltlösning till ammoniak/vatten, vilket är energisparande åtgärder.

P= Åtgärden är påbörjad.

Ansvar: Kultur- och fritidsnämnden

74. Utveckla behovsbedömningen i den fysiska planeringen

Behovsbedömningens checklista har uppdaterats under 2017. Behovsbedömningar har gjorts i alla nya detaljplaner under 2017 och är nu ett löpande arbete. Nya aspekter brukar läggas till genom information från Länsstyrelsen när nya lagar och riktlinjer tillkommit. Två möten per år hålls med Länsstyrelsen där de bland annat informerar om nya aspekter. I samband med utbildningar eller kurser kan också nya aspekter läggas till.

G= Åtgärden är genomförd.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

75. Energieffektivisering av gatubelysningen

Ljusbontage i Jämtland AB har bytt ut belysningsarmaturer till LED i Bondstorp, Byarum, Hok, Hagafors och Klevshult. Totalt ca 750 armaturer. Arbetet färdigställdes under november.

Förberedande arbete som är i en uppstartsfas för att ta fram förfrågningsunderlag för upphandling av en andra etapp för utbyte av gatubelysning i Skillingaryd.

P= Åtgärden är påbörjad.

Ansvar: Tekniska utskottet

76. Energieffektivisering inom tekniska kontorets verksamhet

Energieffektiviseringsåtgärder som genomförts under 2017 är:

- Energikartläggning på Skillingaryds reningsverk.
- Installation av solceller på Skillingaryds reningsverk.
- Utbyte av en minst 10 år gammal hjullastare till en ny med motor L 13 s/n 3596 Miljöklass steg 4.
- Utbyte av 1 pump (avloppsvatten) till två pumpar i Almesäng med en minskad förbrukning från 63 A till 35 A.
- Utbyte av en större pump på Vaggeryds stora pumpstation 30 som resulterar i en energieffektivisering.

G= Åtgärden är genomförd och sker löpande.

Ansvar: Tekniska utskottet

77. Genomföra åtgärder enligt gång- och cykelvägplanen

Inköp av en mätare pågår för att få ett mått på antal passerande cyklister.

På Åvikstigen har en utbyggnad av en ca 400 m gång- och cykelväg slutförts.

På Odengatan och Ödestuguvägen har en utbyggnad av en ca 200 m gång- och cykelväg slutförts.

G= Åtgärden är genomförd och sker löpande.

Ansvar: Tekniska utskottet

78. Insamling av organiskt matavfall och fastighetsnära insamling

Förbundet SÅM (samverkan återvinning och miljö) har bildats mellan GGVV-kommunerna. Matavfallssortering i SÅM:s regi planeras till 2021 i Vaggeryds kommun. Tekniska utskottet har tagit fram ett utkast till avfallsplan och renhållningsföreskrifter som nu är i samrådsprocessen. SÅM startar sitt arbete 1 januari 2018 och kommer att ha kontoret i Skillingaryd.

P= Åtgärden är påbörjad.

Ansvar: Tekniska utskottet

79. Anslutning av industri till fjärrvärmenätet, främst genom förtätning inom befintliga områden

Även under 2017 har oljepriset varit lågt. Skattekostnaden har dock ökat under 2017, men totalkostnaden för oljeanvändningen är fortfarande kontrollerbar för de industrier som ännu har kvar sin uppvärmning med olja. Det som förutspåddes, att de ekonomiska incitamenten för industrin att gå från oljeanvändning till fossilfri uppvärmning, har hittills uteblivit. Dialog med industrier och byggbolag för löpande i de områden där fjärrvärme kan erbjudas.

2017 har 10 villakunder, 1 flerfamiljshus och 2 företagslokaler anslutits. Sammanlagd anslutningseffekt för dessa kunder är 370 kW med en uppskattad årsförbrukning på 800 MWh.

2 kunder har valt att säga upp avtalet och koppla bort fjärrvärmeanslutningen (avslutat sin verksamhet). Sammanlagd bortkopplad effekt är 100 kW med en årsförbrukning på ca 150 MWh.

Under 2017 har ett samarbetsavtal ingåtts mellan Vaggeryds energi och Jönköpings energi om att kunna erbjuda fjärrvärme på det nya industriområdet på Stigamo. Inget intresse har visats hittills. Andelen fossilt bränsle för fjärrvärmeproduktion 2017 i Vaggeryds kommun var 1,48 %.

Åtgärden innebär ett kontinuerligt arbete. Vaggeryds energi har genom att årligen rapportera efterfrågade parametrar till åtgärden samt till flertalet nationella instanser, visat på att de rutinmässigt följer upp arbetet och trenderna inom fjärrvärmebranschen och därefter försöker utveckla den. Nya anslutningar till nätet sker årligen. Åtgärden ses därför som mer än till hälften genomförd och rapportering kommer att ske årligen för att fortsättningsvis följa upp arbetet.

G= Åtgärden är genomförd och sker löpande.

Ansvar: Vaggeryds Energi

80. Utveckla sortering och återvinning av material

Avtal har ingåtts med Stena Recycling att ta totalansvar för vår avfallshantering. Avfallsfraktioner som sorteras är: wellpapp, kontorspapper, brännbart avfall, blandskrot, blandkabel, kopparlina, aluminiumlina, aerosoler, spillolja, kreosotstolpar, blybatterier, glödlampor och lysrör. Vi har också tillgång till en kundportal med elektronisk statistikredovisning månadsvis.

G= Åtgärden är genomförd.

Ansvar: Vaggeryds Energi

81. Driftoptimering genomförs i kvarteret Staren, Rönnbäret och Saturnus

Driftoptimering av Kvarteret Rönnbäret är genomfört. Driftoptimeringen i kvarteret Saturnus utfördes under hösten 2017 då en injustering gjordes för att få rätt flöde i systemet. Efter det byttes samtliga termostater till värmebestämda termostatar. Staren är ej påbörjad.

H= Åtgärden är påbörjad.

Ansvar: VSBo

82. Energieffektivisera tvättstugornas torkrum

En av de åtgärder som framkom vid energikartläggningen var att effektivisera tvättstugornas torkrum. I nedan nämnda kvarter fanns det förut värmebläktar av äldre modell i torkrummen. Under 2014 har värmebläktarna i samtliga kvarter, utom Hackan, bytts ut mot luftavfuktare. I kvarteret Hackan valde man istället att plocka bort den gamla värmebläkten och installera ett energieffektivt torkskåp. Byte från värmebläktar till luftavfuktare har gjorts i följande kvarter:

- Slätten 4, Mercurius 4, Prylen, Hackan, Jupiter 1, 5-8 och 12,
- Klevshult 1:86-87 och 1:117, Fridensborg 1+8 och Staren 2, 4, och 6.

G= Åtgärden är genomförd.

Ansvar: VSBo

83. Fortsatta fönsterbyten

VSBo har i sitt fastighetsbestånd ett behov av att byta ut gamla luftade fönster mot energiglas som har bättre U-värde. Detta minskar energiförbrukningen och ger också hyresgästerna ett bättre inomhusklimat. Under juni och september 2017 utfördes fönsterbyten i kvarteret Jupiter 1 (32 lägenheter + 4 lokaler), kvarteret Eken (28 lägenheter och 3 lokaler) och kvarteret Utsikten (2 lägenheter). Under 2018 planeras det för fönsterbyte i kvarteret Hackan (20 lägenheter).

G= Åtgärden är genomförd och sker löpande.

Ansvar: VSBo

84. Energieffektivisera och miljöanpassa belysningen

Under 2016 har den yttre belysningen inventerats klart. Resultatet av denna inventering blev att man under hösten 2015 bytt ut alla stolparmaturer med kvicksilverlampor, 134 stycken, mot energieffektiva ljuskällor.

Valet av de energieffektiva ljuskällorna blev 87 stycken Ensto Opera 20 W och 47 stycken Philips Streetsaver 39W. Enligt beräkningar kommer detta att spara ca 67 000 kWh/år. Man räknar med en payback-tid på 5,8 år.

Arbetet med inventeringen av belysningen i de gemensamma utrymmena är påbörjad men har inte slutförts under 2017.

H= Mer än till hälften genomförd

Ansvar: VSBo

85. Energiprestanda och miljökriterier vid nybyggnation och större renoveringar

I upphandling av nyproduktion och större renoveringar ska VSBo ställa krav på energiprestanda och andra miljökriterier. För att ställa dessa krav i en anbudsförfrågan behöver kraven listas i förväg och på så sätt finnas lättillgängliga när det är dags för anbudsförfrågan. En förteckning med kravnivåer behöver således sammanställas där kraven på energi, materialval och inomhusmiljö framgår. Åtgärden påbörjades inte under 2017 och det verkar inte finnas några planer på att arbeta med detta.

E= Åtgärden är inte påbörjad.

Ansvar: VSBo

Miljömålet Ett rikt växt- och djurliv

86. Skötsel av det kommunala naturreservatet Östermoskogen

G= Åtgärden är 2014 bedömd som genomförd och sker därefter löpande.

Ansvar: Tekniska utskottet

87. Inventering av träd i tätorter

Inventeringen gjordes 2012-2013 där mer än hälften av träden är inventerade i tätorten och arbetet pågår kontinuerligt. Skogsstyrelsen ansvarar för införande i databasen och inventeringsresultatet finns inlagt som ett skikt i kommunens GIS-databas. Åtgärden är genomförd och ett fortsatt arbete blir att ta hänsyn till de inventerade träden vid kommande exploateringar.

G= Åtgärden är genomförd.

Ansvar: Tekniska utskottet

Verksamhetsutveckling

88. Utveckla upphandlingen

Åtgärden innehåller fyra delåtgärder.

Delåtgärd 1 och 2 handlar bl.a. om att den avancerade kravnivån ska användas inom energi- och transportområdet och eftersträvas inom övriga områden. Dessa två delåtgärder bedöms vara ett löpande arbete vid varje upphandlingsprojekt.

Delåtgärd 3 tar upp miljökriterier. Ställda miljökriterier ingår i förfrågningsunderlag/avtalet och dokumenteras i Platina. Upphandlingar med miljökriterier under 2017:

- **Färdiglagad mat i portionsförpackning och distribution:** Utsläppskrav på fordon enligt Euro V samt krav på PVC fria förpackningar. Ställdes även krav på miljöledningssystem, miljöpolicy
- **Hyrbilar:** Krav på miljöbilar enligt Miljöbilspolicy. Upphandlades elhybrid bilar samt elbil med längre körsträcka. Ställdes även krav på miljöledningssystem, miljöpolicy
- **Kontors- och skolmaterial:** Krav på tredjepartsmiljömärkning på kategori Papper, samt att minst 40% av alla offererade produkter ska ha miljömärkning eller andra miljömässiga fördelar. Utsläppskrav på fordon. Ställdes även krav på miljöledningssystem, miljöpolicy
- **Städentreprenader:** Krav på att produkter som används och inte tillhandahålls av kommunen ska vara miljövänliga – miljömärkta. Ställdes även krav på miljöledningssystem, miljöpolicy och miljöplan.
- **Solcellsanläggningar- tre upphandlingar av solceller**

- **Vitvaror:** Krav på energiklass från A+ till A+++ beroende på vad som finns på marknaden.
- **Skolskjutsar:** Krav på att fordon ska vara enligt Miljöklass Euro 6 samt att däckena ska vara fria från HA-oljor. Krav på att leverantören ska inneha ett miljöpolicy samt arbeta miljömedvetet och bidra till en bättre miljö. Skolskjutsarna ska även köra på 90 % fossilfritt bränsle och 10 % fossilfritt.
- **Gatubelysning:** Utbyte av gatubelysning till nya, miljövänliga LED- armaturer. Utbyte gjort i Bondstorp, Byarum, Hok, Hagafors och Klevshult

Delåtgärd 4 syftar till att stärka köptroheten till gällande avtal. Rapport (avtalsuppföljning) är framtagen och skickas ut till respektive förvaltningschefer kvartalsvis.

VEAB

VEAB redovisar att man utnyttjar upphandlingar genom Vaggeryds kommun, SKL och VärmeK. Om miljökriterier är en väsentlig aspekt framgår inte och det har inte tillkommit åtgärder vid upphandling under 2017.

VSBo

De flesta produkter som används i det dagliga arbetet avropar VSBo från HBV. HBV är allmännyttans inköpscentral. I övrigt har de inte påbörjat åtgärden med att efterfråga miljökriterier.

G= Åtgärden är genomförd för upphandlingsenheten och sker nu löpande. För VEAB och VSBo är det oklart hur mycket miljökriterier som ställs.

89. Utveckla e-samhället

Åtgärden omfattar tre delar:

- Elektroniskt tjänsteutbud
- Fiberutbyggnad
- Intern pappersanvändning

Del 1. Elektroniska blanketter rullar på, nu har även KoF levererat blanketter till funktionen. Vi kommer att titta på att använda mer logik i befintliga blanketter för att underlätta för användarna, tydlighet och enkelhet.

Del 2. Östra fiberföreningen har kommit så långt att man har satt spaden i marken och börjat gräva. Västra fiberföreningen ligger lite efter i sitt arbete men håller på med upphandling av utförare. Vaggeryds energi bygger vidare i sin takt i tätorterna. Nätet kommer att byggas för funktionen ”Välfärdsnät”

Del 3. Synpunkter på ”enkelheten” i nuvarande koncept har inkommit och ska tas i beaktande för fortsatt hantering. Arbetsgrupp kommer att skapas för att säkerställa att funktionen inför nya mandatperioden blir så att den passar alla. Beslut fattat att inför Meetings Plus för hantering av politikens dokument. Uppstart av detta under 2018 med en förvaltning i taget. Viktigt att hela processen hanteras.

P= Åtgärden är påbörjad.

Ansvar: Barn- och utbildningsnämnden, Elverket, Kommunstyrelsen, Kultur- och fritidsnämnden, Miljö- och byggnämnden, Socialnämnden, Tekniska utskottet, VEAB, VSBo. Ansvar varierar mellan delåtgärderna.

90. Utveckla och använda beställningssystemet för upphandlade varor och tjänster

Åtgärden innehåller en arbetsgång med fyra steg:

1. Det första steget omfattar att leverantörer tillförs det digitala beställningssystemet. Detta är ett kontinuerligt arbete. I dagsläge har vi 16 leverantörer anslutna till beställningssystemet och en ny har tillkommit under 2017.
2. Nya beställare utbildas kontinuerligt. Nya utbildningar till beställarna har skett under våren 2017 och ska ske i samband med uppgradering av beställningssystemet Agresso. UE ger stöd och hjälp till beställarna dagligen genom att ge instruktioner och svar på deras frågor kring t.ex. produkter, beställningar, beställningssystem, rutiner m.m.
3. Verksamheterna ska konsekvent använda systemet och avropa miljömärkta/ekologiska produkter. Miljömärkta produkter väljs vid avrop av livsmedel, lysrör, städmaterial (mjukpapper, rengöringsmedel) och kontors- och förbrukningsmaterial (kopieringspapper, block och häften). Miljömärkningar har blivit bättre från leverantörs sida men det kvarstår fortfarande lite problem kring detta.
4. Årligen rapporteras antalet beställningar i årsredovisningen.

G = Åtgärden är genomförd och ser löpande.

Ansvar: Utveckling och utbildning ansvarar kommunstyrelsen för. Alla nämnder ska använda systemet.

Uppföljningen ansvarar kommunstyrelsen för.

91. Utveckla perspektivet Hållbar utveckling i undervisningen i enlighet med läroplanerna och kursplanerna för respektive verksamhet

G= Åtgärden är för 2014 bedömd som genomförd och sker löpande.

Ansvar: Barn- och utbildningsnämnden

92. Revidera ägardirektiven

Ägardirektiven för VSBo och Vaggeryds Energi AB har reviderats och antagits av kommunstyrelsen den 6 maj 2015 (§§ 105 och 106).

Utdrag från ägardirektiven:

VSBo: Bolaget ska driva ett proaktivt miljöarbete i drift, vid underhåll och vid nyproduktion. Miljöhänsyn ska vara en integrerad del av all verksamhet, även gällande att göra det lätt för bolagets hyresgäster att miljömässigt göra rätt. VSBo ska aktivt bidra till och delta i kommunens miljöprogramarbete med syfte att miljömålen nås.

VEAB: "Bolaget ska ha ett proaktivt miljöarbete som bidrar till en ekologiskt hållbar samhällsutveckling och till att miljöprogrammets mål uppfylls. Miljöhänsyn ska vara en integrerad del av all verksamhet. Bolaget ska aktivt delta i kommunkoncernens miljöprogramarbete. Bolaget bör överväga en övergång till att endast handla med grön el för att bättre uppfylla kommunens mål i miljöprogrammet."

G= Åtgärden är genomförd.

Ansvar: Kommunstyrelsen

93. Miljödiplomering av företag och organisationer, miljönätverk och information

Åtgärden omfattar tre delar bestående av

- miljödiplomering av företag,
- miljönätverket och
- Informationsspridningen till företag.

Tre arbetsställen är miljödiplomerade enligt Svensk miljöbas, Elbyrån i Vaggeryd AB, Thomas Kimmehed AB och Skillingaryds församling. Miljöstrategen i Jönköping är samordnande aktör för miljödiplomeringen. Under 2016 har personer bytts både som affärsutvecklare och miljöstrateg, mycket av arbetet i denna åtgärd har därför pausats. Under 2017 har det tillkommit en ny näringslivschef. Något arbete med miljödiplomering från Näringslivsrådets sida har inte skett under de senaste två åren, åtgärden ändras därför från genomförd till påbörjad.

P = Åtgärden är påbörjad.

Ansvar: Näringslivsrådet

94. Utveckla miljöarbetet i vård- och omsorgsförvaltningens verksamheter

I programbudgeten ingår nämndens mål för miljöarbetet så som transporter, avfallshantering, upphandling och inköp. I och med det är det tydliggjort för områdescheferna och verksamheterna vad fokus är under kommande år. Utifrån programbudgeten preciseras sedan aktiviteter i verksamhetsplanerna som finns för varje verksamhetsområde.

Förbättringscoacher finns numera i varje arbetsgrupp för att uppmärksamma och stödja i förbättringsarbetet. Målsättningen är att även miljöfrågorna ska bli en naturlig del i förbättringsarbetet.

Arbetet med att utveckla miljöperspektiven och integrera dem i verksamheterna fortsätter under 2017. Utifrån miljöprogrammets riktlinjer eftersträvar socialnämnden att genom utbyte öka andelen miljöanpassade fordon samt redovisa en minskning av fossila bränslen jämfört med året innan. Även att genom god planering effektivisera resandet, välja miljömärkta produkter vid inköp samt att öka och vidmakthålla kunskap om miljö, energi och klimat så det blir en naturlig del i verksamheterna.

P= Åtgärden är påbörjad.

Ansvar: Socialnämnden

Kommunikation och beteendeförändring

95. Öka kunskapen om miljö och i synnerhet energi och klimat

Miljöperspektivet har förankrats i introduktion till nyanställda, som startats upp under våren. Det var både en fysisk träff samt introduktion på intranätet där miljö var med som perspektiv. På den fysiska träffen cyklade vik miljöstrategen in och pratade sedan kort om vad vi som anställda kan göra i vardagen t.ex. släcka efter sig, källsortera, använda bilpoolen/samåka/ använda skype, inte slösa på resurser t.ex. papper.

Miljöfilmerna har tagits fram under 2017, och nu är alla filmer samt diskussionsunderlag färdigt. Dessa ska sedan användas som arbetsunderlag/ diskussions- mtrl på APT under 2018.

Länsstyrelsen var här och informerade om Vattnets åtgärdsprogram i våras där Värnamo deltog samt berörda förvaltningar. Under hösten informerade de åtgärdsprogrammet för Grön handlingsplan.

Under senare delen av 2017 påbörjades arbetet med att ta fram en digital miljöutbildning som ska rikta sig till alla anställda samt förtroendevalda. Utbildningen sker i samarbete med 6 andra kommuner samt Länsstyrelsen och beräknas klar i juni 2018.

H= Åtgärden är påbörjad.

Ansvar: Barn- och utbildningsnämnden, Elverket, Kommunstyrelsen, Kultur- och fritidsnämnden, Miljö- och byggnämnden, Socialnämnden, Tekniska utskottet, VSBo, VEAB

96. Fenix genomför en årlig utställning om miljöfrågor

Årets utställning handlade om FN:s havsmiljökonferens och genomfördes tidsmässigt i samband med den nationella konferensen där Fihi och Sverige agerade värdar. Det var elever på Fenix som ansvarade för utställningen och de gjorde en powerpoint och ett utställningsakvarium. Förhoppningsvis är detta början på en långsiktig samverkan, men mycket hänger på en engagerad lärare på Fenix samt på miljöhornegruppens engagemang. Det hade underlättat om ansvarig rektor samt skolchef visade mer intresse i frågan och tycker att det är viktigt att eleverna engagerar sig i miljöfrågor.

H= Mer än till hälften genomförd.

Ansvar: Barn- och utbildningsnämnden

97. Kommunera kommunens miljöprogram inkl. riktlinjer samt mål och resultat till alla anställda

Det finns flera kanaler för att kommunicera miljöarbetet, mål och åtgärder, via miljösamordnargruppen till verksamheterna, via chefslinjen och koncernens ledningsgrupp till verksamheterna, via det gemensamma intranätet.

Miljöarbetet har hittills under 2017 uppmärksammats i samband med utdelningen av det interna miljöpriset ”Bra miljöinsats”. Arbetet med bättre information på intranätet som är pedagogisk och lättillgänglig har delvis påbörjats. Bland annat har 4 filmer om miljöprogrammets riktlinjer färdigställts och ett diskussionsunderlag har tagits fram. Förhoppningen är att alla anställda ska se och diskutera våra miljöriktlinjer under 2018.

En vårvandring genomfördes den 28 mars med Dan Damberg och Hans Boberg. Ca 40 personer deltog.

Earth Hour- dagen blev mycket lyckad med uppskattningsvis 250 besökare. Aktiviteter som hölls var besök av kockar från Sveriges Mästerkock som lagade vegetariska fajitas, tipspromenad om miljömålen och frågor om kommunen, tipspromenad för barn, sorteringsstafett, matmarknad, fikaförsäljning, utställare, två work shops med kretskort och lappa/laga kläder och miljölofte. Stort intresse för den vegetariska maten.

Vid Skillingaryds marknad invigdes laddstolpen vid Hemköp. Den 11 maj anordnades Solfika där bl a Energicentrum, Länsstyrelsen och Elbyrån deltog.

Under Klimatveckan deltog många kommunanställda på olika föreläsningar och seminarium. Vaggeryds kommuns ÅVC anordnade bl a en bakluckeloppis och utställare från Röda korset, Remida, Makerspace och Human Bridge deltog. Temat var Återbruk.

Åtgärden bedöms genomförd i de sammanhang där miljöstrategen ansvarar. När det gäller att förtroendevalda ska genomgå en 1-2 halvdagars kompetensutveckling har detta inte skett och övriga förvaltningar och bolag har inte rapporterat att de initierar och samordnar relevanta utbildningar inom t ex energieffektivisering, miljöanpassade transporter eller liknande.

H = Åtgärden är genomförd och sker löpande.

Ansvar: Kommunstyrelsen

98. Informera invånarna om miljö- och hållbarhetsfrågor

Earth Hour uppmärksammades stort 2017 där bl a tre kockar från TV-programmet Mästerkockarna bjöd på vegetarisk mat. Miljöstrategen deltog vid Skillingarydskalet i maj. Miljöhörnan har varit aktiv under året med flera teman som bland annat branden i Vaggeryd, låga grundvattennivåer, FN-konferens om miljöhotet mot haven, återvinning och återbruk och matsvinn.

H= Mer än till hälften genomförd.

Ansvar: Kommunstyrelsen

99. Utveckla samarbetet med Energicentrum A6:s verksamhet

Energicentrum deltog på Solfikat som arrangerades 11 maj. Miljöstrategen deltoar på de två samarbetsmöten som Energicentrum bjuder in till årligen.

H= Mer än till hälften genomförd.

Ansvar: Kommunstyrelsen

100. Utveckla och marknadsföra bibliotekens miljöhörnor

Under året har miljöhörnan haft 5 teman. Det första temat var Branden vid ÅVC (JRAB:s anläggning) i Vaggeryd. I samband med detta tema utlystes en tävling som gällde att skicka in foton från branden. Ganska många bilder kom in och tre priser delades ut. David Högberg från Räddningstjänsten höll två föreläsningar den 20 feb. kring branden och dess förlopp; en för elever på Fenix och en för allmänheten på kvällen. Kvällsföreläsningen livesändes också på kommunens webb.

Nästa tema var Låga grundvattennivåer. Det tredje temat var FN-konferens om miljöhotet mot haven där en klass från Fenix medverkade genom att göra en powerpoint, en broschyr samt en skärm med artiklar i ämnet. Det fanns även ett akvarium med exempel på plastartiklar som lockade många barn att komma fram och titta. Första temat för hösten var Återbruk och återvinning, kopplat till Klimatveckan. Rubriken vi använde var Bli en

Miljönär. Miljöhörnan uppmärksammades då av P4 Radio Jönköping. Det sista temat för året var Släng inte maten!

Vaggeryds biblioteks miljöhörna har fått internationell uppmärksamhet. Lo Claesson deltog i augusti i en bibliotekskonferens i Polen med en presentation av miljöhörnearbetet. Även kommunens miljöstrategi som grund presenterades. Presentationen fick mycket positiv respons och biblioteket har fått erbjudande om att vara med i internationellt nätverk för miljöarbete på bibliotek och presentationen har t.ex. skickats till biblioteket i Toronto, Canada.

G= Åtgärden är genomförd och sker nu löpande.

Ansvar: Kultur- och fritidsnämnden

101. Informera kommuninvånarna om miljö-, energi-, klimat- och naturfrågor

Miljö- och byggnämnden har för år 2017 tillhandahållit information i kommunens almanacka angående miljötips, energicentrum, återvinning, producentansvar och vedeldning. Löpande under året har information på kommunens hemsida uppdaterats. Miljö- och byggnämnden tillhandahåller också information via telefon, e-post och myndighetsutövning. Även nämnden informerar vid kontakt med företag och privatpersoner.

H= Åtgärden är till hälften genomförd.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

102. Sprida information om externa medel

Den uppdaterade broschyren om externa medel, från april 2017, finns på hemsidan och i kommunens reception.

G= Åtgärden är genomförd och sker nu löpande.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

103. Energikontor Norra Småland blir en resurs för kommunens företag inom energi- och klimatrådet

På grund av omorganisation hos Energikontoret Norra Småland, som numer tillhör Region Jönköping samt nya personer på miljöstrategitjänsten och affärsutvecklaren i kommunen har detta arbetet inte påbörjats under 2017. Näringslivsrådet har dock samarbete med Region Jönköping i andra frågor.

P= Åtgärden är påbörjad.

Ansvar: Näringslivsrådet

104. Lyfta miljö- och hållbarhetsperspektivet i affärsutvecklingsarbete med handel, service och besöksnäring

Det har varit stor omsättning på både miljöstrategi (inkl vikarierande) och näringslivsrådet (2 olika) under 2016-2017 vilket gör att det i dagsläget finns osäkerheter kring hur vi ska samarbete och vilka frågor som ska prioriteras. Denna åtgärd har vi inte arbetat med under 2016-2017 och framtiden får utvisa vilket typ av samarbete vi ska ha.

P= Åtgärden är påbörjad.

Ansvar: Näringslivsrådet

105. Informera hyresgästerna om vardagliga och konkreta miljö- och energipartips

Hyresgästerna informeras genom informationsbladet och hemsidan. Informationsbladet kommer att utvecklas till ett häfte för att nå ut med mer miljöinformation till hyresgästerna. VSBo brukar delta Earth Hour-dagen och avser vara med på Vaggerydsdagen och Skillingaryds marknad framöver.

G= Åtgärden är genomförd och utvecklas löpande.

Ansvar: VSBo

Tillägg till miljöprogrammet

Under 2015 och 2016 har Klimatrådet, genom Länsstyrelsen i Jönköpings län, tagit fram särskilda åtgärdsprogram för några av miljömålen.

- Åtgärdsprogrammet Minskad klimatpåverkan behandlar miljökvalitetsmålen Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft och God bebyggd miljö.
- Åtgärdsprogrammet Hälsans miljömål behandlar miljökvalitetsmålen Frisk luft, Giftfri miljö, Skyddande ozonskikt, Säker strålmiljö och God bebyggd miljö.
- Åtgärdsprogrammet Vattnets miljömål behandlar miljökvalitetsmålen Bara naturlig försurning, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag och Grundvatten av god kvalité.

Vaggeryds kommun har åtagit sig att genomföra vissa av åtgärderna i åtgärdsprogrammen. För att lättare kunna arbeta med och följa upp åtgärderna upprättas ett tillägg till miljöprogrammet där åtgärderna tydliggörs och vem som ansvarar för rapporteringen av åtgärden. I tillägget i miljöprogrammet har åtgärderna följt den numrering som finns i respektive åtgärdsprogram. Alla åtgärdsprogram finns att läsa i sin helhet på Länsstyrelsen i Jönköpings läns hemsida.

De tre åtgärdsprogrammen Minskad klimatpåverkan, Hälsans miljömål och Vattnets miljömål presenteras separat under tre olika rubriker. Under varje avsnitt presenteras de åtgärder som Vaggeryds kommun har åtagit oss. Åtgärdens nummer följer det nummer som anges i Länsstyrelsens åtgärdsprogram. Förutom ett nummer har varje åtgärd en rubrik.

Åtgärdsprogrammet Minskad klimatpåverkan 2015-2019

Åtgärdsprogrammet för Minskad klimatpåverkan gäller från 2015-2019 och ska bidra till att uppnå miljökvalitetsmålen Begränsad miljöpåverkan, Frisk luft och God bebyggd miljö. Kommunstyrelsens arbetsutskott lämnade ett remissyttrande 2014-06-11 § 112 dnr 2014/108 gällande vilka åtgärder som Vaggeryds kommun ställer sig bakom att genomföra under programperioden.

Vaggeryds kommun har ställt sig bakom att genomföra 8 av totalt 20 beslutade åtgärder. Av de 20 beslutade åtgärderna riktar sig 8 stycken till kommunen som genomförande aktör.

Vissa av åtgärderna i åtgärdsprogrammet stämmer helt eller till mycket stor del överens med åtgärderna i miljöprogrammet och finns därför inte upptagna i tillägget till miljöprogrammet. De åtgärder som redan återfinns i miljöprogrammet är:

- Åtgärd 4 i åtgärdsprogrammet för Minskad klimatpåverkan stämmer överens med åtgärd 93 i miljöprogrammet.
- Åtgärd 9 i åtgärdsprogrammet Minskad klimatpåverkan stämmer överens med åtgärd 63 i miljöprogrammet.
- Åtgärd 17 i åtgärdsprogrammet Minskad klimatpåverkan är redan genomförd via Green Charge

Åtgärd 3: Klimatrådets klimatskola

Kommunen ska starta minst en studiecirkel om klimatfrågan för sina anställda under programperioden med fokus på vad man som enskild privatperson kan göra för att minska klimatpåverkan. Denna åtgärd är inte påbörjad. Miljöstrategen har tagit en kontakt med Länsstyrelsen om de vet något studieförbund som har en sådan studiecirkel att erbjuda men inget svar har erhållits. Det är tveksamt om denna åtgärd kommer att genomföras innan 2019, istället bör vi satsa på den digitala miljöutbildningen som är under framtagande och som ska erbjudas alla anställda.

E=Åtgärden är ej påbörjad.

Ansvar: Kommunstyrelsen initierar genomförande av studiecirkeln. Deltagare i studiecirkeln kommer från Barn- och utbildningsnämnden, Elverket, Kommunstyrelsen, Kultur- och fritidsnämnden, Miljö- och byggnämnden, Socialnämnden, Tekniska utskottet, VEAB och VSBö.

Åtgärd 5: Årligt upphandlingsseminarium

Syftet med åtgärden är att öka kunskapen om miljöanpassad upphandling hos länets organisationer. Andelen upphandlingar och inköp med miljökrav hos Klimatrådets aktörer ska öka. Länsstyrelsen har huvudansvaret för att tillsammans med kommunerna arrangera årliga upphandlingsseminarium.

Upphandlingsenheten, miljöstrategen och kostchefen deltog i seminariet ”Miljösmart, god och lokalt odlad mat i offentliga kök – nu och i framtiden”. Upphandlingsenheten fortsätter att ställa höga krav på alla upphandlingar och detta är ett kontinuerligt arbete.

G=Åtgärden är genomförd och sker löpande.

Ansvar: Kommunstyrelsen

Åtgärd 7: Främjande av biogasutveckling och ökad utsortering av matavfall

Syftet är att stimulera utvecklingen av biogas och minskade avfallsmängder genom att samla kunskap och erfarenhet från länets aktörer med intresse och kunskap av biogas och avfallshantering i både produktions-, distributions- och konsumtionsled. Energikontoret Norra Småland ansvarar för att samordna arbetet tillsammans med kommuner, länsstyrelsen, regionförbund och länstrafiken. Inga aktiviteter eller samverkan har initierats under 2017. I början av 2018 finns dock kommunen ett förslag till överenskommelse kring biogas i länet för påseende och ev underskrift. Samverkan är den enda vägen framåt i denna fråga för att vi ska möjliggöra etableringen av en biogasmack i kommunen. Utsorteringen av matavfall kommer att ske inom ramen för SÅM fr o m 2021.

P= Åtgärden är påbörjad

Ansvar: Kommunstyrelsen, Tekniska utskottet

Åtgärd 8: Utveckling av fjärrvärme och närvärme

Syftet med åtgärden är att via samverkan och kunskapsutbyte ta fram koncept och beräkningsmodeller för fortsatt utbyggnad av fjärrvärme och närvärme i hela länet för att minska andelen fossilbränslebaserad uppvärmning genom att skapa en plattform för kunskapsutbyte av framgångsrika projekt och arbetsformer samt hitta effektiva koncept för fortsatt utveckling både på mindre och större orter.

Åtgärden samordnas av Energikontoret Småland. Hittills har ingen inbjudan kommit från dem för vårt deltagande. På kommunnivå är det åtgärd 79 som berör denna åtgärd och som Vaggeryds Energi främst arbetar med.

E= Åtgärden är ej påbörjad
 Ansvar: VEAB

Åtgärd 18: Klimatrådets organisationer ska endast använda fordon avsedda för förnyelsebara bränslen eller el för resor i bil senast 2020

Vaggeryds kommun har i miljöprogrammet satt som mål att 50 % av kommunkoncernens fordonsflotta ska drivas med fossilfritt bränsle år 2020 och 75 % av bilarna ska utgöras av miljöbilar (sidan 39 i miljöprogrammet samt miljöprogrammets åtgärd 4). Detta är fortsatt det mål som Vaggeryds kommun arbetar mot.

Kommunstyrelsen beslutade 2016-06-08 att en handlingsplan för hur kommunen ska nå de uppsatta målen för miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan skulle tas fram. Planen beskriver hur kommunkoncernen ska konvertera fordonsflottan till fossilbränsle fria fordon för att nå målsättningarna. Arbetet med att ta fram redogörelsen för ovan nämnda uppdrag tilldelades miljösamordnargruppen under ledning av miljöstrategen. Arbetet påbörjades i slutet av augusti och redogörelsen presenterades för ledningsgruppen 2016-11-07 och för den parlamentariska gruppen för revidering av miljöprogrammet den 2016-12-01.

Redogörelsen redovisar exempelvis nuläge och statistik över kommunkoncernens fordonsflotta, identifierade problem, förslag på lösningar och idéer samt en plan för det fortsatta arbetet. Under 2017 har varje förvaltning och bolag tagit fram en utbytesplan för verksamheternas fordon. Under hösten 2017 har det dessutom tillsatts en projektresurs (50 %) som ska stötta förvaltningarna i utbytet.

P= Åtgärden är påbörjad
 Ansvar: Kommunstyrelsen, Barn- och utbildningsnämnden, Elverket, Kommunstyrelsen, Kultur- och fritidsnämnden, Miljö- och byggnämnden, Socialnämnden, Tekniska utskottet, VEAB och VSBo

Åtgärdsprogrammet Hälsans miljömål 2016-2020

Åtgärdsprogrammet för Hälsans miljömål gäller från 2016-2020 och ska bidra till att uppnå miljö kvalitetsmålen Frisk luft, Gifrfri miljö, Skyddande ozonskikt, Säker strålmiljö och God bebyggd miljö. Kommunstyrelsens arbetsutskott lämnade remissyttranden 2015-06-02 samt 2015-06-10 § 116 (dnr 2015/070) gällande vilka åtgärder som Vaggeryds kommun ställer sig bakom att genomföra under programperioden.

Vaggeryds kommun har ställt sig bakom att genomföra 19 av totalt 24 beslutade åtgärder. Av de 24 beslutade åtgärderna riktar sig 23 stycken till kommunen som genomförande aktör.

Vissa av åtgärderna i åtgärdsprogrammet stämmer helt eller till mycket stor del överens med åtgärderna i miljöprogrammet, se nedan, och finns därför inte upptagna i tillägget till miljöprogrammet.

- *Åtgärd 7 i åtgärdsprogrammet för Hälsans miljömål stämmer överens med åtgärd 24 i miljöprogrammet.*
- *Åtgärd 8 i åtgärdsprogrammet Hälsans miljömål stämmer överens med åtgärd 25 i miljöprogrammet.*
- *Åtgärd 9 och 10 i åtgärdsprogrammet Hälsans miljömål stämmer överens med åtgärd 26 i miljöprogrammet.*

Miljömålet Frisk luft

Åtgärd 1: Informationskampanj om dubbdäcksanvändning

Syftet med åtgärden är att åstadkomma beteendeförändringar hos medborgarna som kan bidra till bättre luftkvalité i tätortsmiljöer, genom minskad användning av dubbdäck. I genomförandet ingår att sprida en film som tas fram av Länsstyrelsen från och med 2017.

I genomförandet ingår även att genomföra en dubbdäcksinventering på minst en parkering eller insamlande av försäljningsstatistik av vinterdäckgenomförs årligen av kommunerna.

Vaggeryds kommun kommer inte att genomföra delåtgärd b så som den är formulerad. Åtgärden är ännu ej påbörjad då filmen från Länsstyrelsen inte publicerats.

E= Åtgärden är ej påbörjad

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

Åtgärd 2: Fortsatt luftvårdssamverkan i länet

Syftet med åtgärden är att samverkansområdet för Luftvårdsförbundet fortsätter sin verksamhet även efter 2017. Avtalet med Jönköpings läns luftvårdsförbund har förnyats och gäller 2016- 2017.

Ett avtal för perioden 2018-2020 är upprättat.

G= Åtgärden är genomförd

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

Miljömålet Giftfri miljö

Åtgärd 1: Kontroll av informationskravet i REACH

Syftet är att sprida kunskap om konsumenternas rättigheter att ta del av information och att få allmänheten mer medveten om kemikaliefrågan och därigenom minska exponeringen och spridningen av farliga ämnen. Syftet är också att få fler företag och deras leverantörer medvetna om att de har en skyldighet att informera om innehållet i varorna de säljer. Enkäten är framtagen och utdelat till förvaltningens medarbetare och nämndledamöter.

P= Åtgärden är påbörjad

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

Åtgärd 2: Kemikalier i förskolan

- a) Åtgärden med att erbjuda förskolelärare att gå på en föreläsning om giftfri förskola har inte påbörjats. Ett syfte är att utbildningen ska öka förståelsen för vikten av att upphandla och avropa rätt. Vid utgången av programperioden ska alla tillsvidareanställda förskolelärare i kommunerna ha genomgått någon utbildning med detta tema. Vid nyanställning ska förskolelärarna få en introduktionskurs i kemikaliefrågan.
- b) Inventering av miljöfarliga ämnen är genomförd på samtliga förskolor och uppföljning och utbyte av produkter med miljöfarliga ämnen kommer att göras kontinuerligt.
- c) Framtagande av handlingsplan för att minska mängden farliga kemikalier i förskolan har påbörjats och kommer att fortsätta under 2017.

Under januari 2018 har alla anställda inom förskolan varit på föreläsning av Therese Birath som pratade om kemikalieklock förskola. Kommunerna har genomfört en inventering av miljöfarliga ämnen på i princip alla förskolor. Under 2018 påbörjas arbetet med att ta fram en handlingsplan för det fortsatta arbetet.

H= Åtgärden är mer än till hälften genomförd

Ansvar: Barn- och utbildningsnämnden

Åtgärd 4: Utfasning av farliga ämnen i byggbranschen

Syftet med åtgärden är att minska användningen och spridningen av farliga ämnen vid byggnationer.

- a) Inga åtgärder har vidtagits kring att ska offentliga verksamheter ställa krav på ”giftfria” byggvaror för de mest prioriterade varugrupperna hos byggleverantörer vid ny- och ombyggnation, motsvarande t ex BASTA-kraven.
- b) Vaggeryds kommun informerar om att produkten kan innehålla farliga ämnen vid tekniskt samråd om oprövade byggnadsmaterial ska användas. Vid rivning krävs redovisning/inventering av miljöfarliga material.
  - i) Tillsynsmyndigheten går ut med information om målet till verksamhetsutövarna och i samband med det görs en efterfrågan om hur stor volym av farliga ämnen som totalt hanteras inom verksamheten.
  - ii) Tillsynsmyndigheten arbetar aktivt i tillsynen med att lyfta frågan och arbetar för att verksamhetsutövaren har en uppdaterad förteckning enligt a ovan. Ett informationsblad som lyfter kopplingen mellan miljömålen, miljöbalken och utfasning av farliga ämnen tas fram.
  - iii) År 2020 efterfrågar tillsynsmyndigheten hur väl minskningen fallit ut för de deltagande verksamhetsutövarna.

För att åtgärden ska anses vara påbörjad krävs det att arbetet med identifiering av prioriterade varugrupper är påbörjat, vilket inte redovisats för åtgärden.

Miljö- och byggförvaltningen anger att de p g a resursbrist inte har arbetat med åtgärden.

E= Åtgärden är ej påbörjad

Ansvar: Miljö- och byggnämnden (i-iii), VSBo styrelse (a-b), Kommunstyrelsen (a-b)

Åtgärd 5: Fasa ut farliga kemikalier

Syftet med åtgärden är att minska användningen och spridningen av farliga kemikalier i länet. År 2020 ska användningen av farliga kemikalier ha minskat med minst 20 % jämfört med år 2015.

Inom kommunens organisation ska

- a) En förteckning över vilka farliga kemiska ämnen som används i verksamheten upprättas, det vill säga en sammanställning över de som kan ha allvarliga hälso- och/eller miljöeffekter. Förteckningen ska även ange mängderna som används samt vilka av ämnena som förekommer på kandidatlistan, är prioriterade ämnen enligt vattendirektivet eller utfasningsämnen. Förteckningen ska kontinuerligt uppdateras och vara på ämnesnivå.
- b) Användningen av de ämnen som pekats ut under åtgärdens del a ska minska varje år. Till år 2020 ska användningen (i volym) av farliga ämnen ha minskat med 20 % jämfört med 2015.

Arbetet är delvis påbörjat ute i vissa förvaltningar med att inventera och byta ut kemikalier. Förteckningar finns inte upprättade för alla verksamheter. Ett digitalt kemikaliehanteringssystem hade underlättat kontinuerlig uppdatering och en översikt för att kunna mäta minskning av farliga ämnen.

Inom ramen för tillsyn

- i. Tillsynsmyndigheten går ut med information om målet till verksamhetsutövarna och i samband med det görs en efterfrågan om hur stor volym av farliga ämnen som totalt hanteras inom verksamheten.
- ii. Tillsynsmyndigheten arbetar aktivt i tillsynen med att lyfta frågan och arbetar för att verksamhetsutövaren har en uppdaterad förteckning enligt a ovan. Ett informationsblad som lyfter kopplingen mellan miljömålen, miljöbalken och utfasning av farliga ämnen tas fram.
- iii. År 2020 efterfrågar tillsynsmyndigheten hur väl minskningen fallit ut för de deltagande verksamhetsutövarna.

Tillsynsarbetet är inte påbörjat för punkt i. och ii.

P= Åtgärden är påbörjad.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden, Kommunstyrelsen, Kultur- och fritidsnämnden, Tekniska utskottet, VSBo:s styrelse

Åtgärd 6: Undersökning av kvicksilver i fisk

Målet är att ta fram ytterligare information om vilka kvicksilver ”hot spots” som finns i länet. Syftet är att långsiktigt minska exponeringen av kvicksilver för människor. Under 2017 har Fängen/sandsjön provfiskats och skickats in för analys.

P=Åtgärden är påbörjad

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

Åtgärd 11: Samverkan för ökad tillämpning av annan teknik än schaktning och deponering vid sanering

Målet är att tillämpningen av annan teknik vid sanering av förorenade områden än schaktning och deponering vid sanering, utan föregående behandling av massorna, ökar under programperioden. Länsstyrelsen ansvarar för att initiera och driva på samverkan i länet mellan olika aktörer inom branschen för att tillämpningen av annan teknik än schaktning med efterföljande deponering ökar under programperioden. Detta kommer bl. a. genomföras i form av seminarium, workshops eller utbildningstillfällen. Kommunen kommer att delta i de samverkansaktiviteter som Länsstyrelsen initierar. Under 2017 har representanter från miljö- och bygg deltagit på Länsstyrelsens seminarium "Alternativ åtgärdsteknik" som är ett första samverkans initiativ.

P=Åtgärden är påbörjad

Ansvar: Tekniska utskottet

Miljömålet Skyddande ozonskikt**Åtgärd 1: Utbildning av bygginspektörer, bygglovshandläggare och miljöinspektörer om rivningsavfall**

Syftet med åtgärden är att öka kunskapen om rivningsavfall hos bygginspektörer, bygglovshandläggare och miljöinspektörer. Utbildningen ska särskilt ta upp byggavfall innehållande ozonnedbrytande ämnen. En utbildningsdag har inte genomförts under 2017.

E=Åtgärden är ej påbörjad

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

Miljömålet Säker strålmiljö**Åtgärd 1: Solskydd på skolgårdar, förskolegårdar och fritidshem**

Syftet med åtgärden är att de lekintensiva områdena på skolgårdar (årskurs 1-3), förskolegårdar och fritidshems utemiljöer ska vara beskuggade så att merparten av de attraktiva lekmiljöerna är minst i 50 % skugga kl 11-15 och sandlådor för barn på en småbarnsavdelning är till minst 50 % i skugga kl 11-15.

Solskydd på förskolegårdar har satts upp på 11 förskolegårdar under 2017 och ytterligare två är på gång. Det ska även sättas upp solskydd för barnvagnar på 3 förskolor. Arbete med att se över fritidshemmens utemiljöer kvarstår. I samband med att en åtgärdsplan tidsatta åtgärder tas fram så utformas en rutin för att regelbundet kolla av att 50 % av lekintensiva ytor är skuggade.

P=Åtgärden är

Ansvar: Barn- och utbildningsnämnden

Miljömålet God bebyggd miljö

Åtgärd 1: Åtgärda buller i utomhusmiljön vid förskola/skola/fritidshem

Syftet med åtgärden är att få en bild av bullersituationen vid förskolor, skolor för barn upp till 12 år samt fritidshem i kommunen samt att vid behov vidta en konkret åtgärd som leder till bullerminskning.

Första steget för att påbörja åtgärden är att göra en inledande bedömning av vilka förskolor/skolor/fritidshem som det bör beräknas eller mätas buller för samt att det görs en redovisning över vilka förskolor/skolor/fritidshem som valts bort och på vilka grunder. En inledande bedömning beräknas bli klar under våren 2017 och beräkning och mätningar av buller görs därefter. Därefter tas ställning till åtgärder utifrån mätningarnas resultat.

E=Åtgärden är ej påbörjad
 Ansvar: Barn- och utbildningsnämnden

Åtgärd 2: Kommunala kulturmiljöunderlag och kulturmiljöprogram

Syftet med åtgärden är att kommunerna ska ha ett uppdaterat underlag för kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsemiljöer men också att underlaget används i planeringsprocesserna. Något kulturmiljöprogram som uttrycker den politiska visionen avseende kulturmiljöarbetet i Vaggeryds kommun finns inte framtaget. Något beslut för om och när ett eventuellt program skall tas fram finns inte.

Däremot har ett urval av de inventerade miljöerna lagts in i GIS-systemet. Nästa steg i arbete är att låta sakkunnig personal från läsmuseet bedöma vilka byggnader och miljöer som skall finnas i ett kulturmiljöprogram. Detta arbete var planerat att göras under hösten men har inte påbörjats i brist på personella resurser i kommunen som kan ta sig an ärendet.

P=Åtgärden är ej påbörjad
 Ansvar: Kultur- och fritidsnämnden

Åtgärd 5: Grönstrukturplaner/program

Syftet är att ge grönstrukturer skydd mot exploatering och att lyfta fram deras värden. Med ett bra kunskapsunderlag i form av en grönstrukturplan får dessa frågor större utrymme i planprocessen. Under hösten 2017 beslutades det att kommunen ska arbeta fram en grönstrukturplan. Arbetet planeras till 2018-2019.

P= Åtgärden är påbörjad.
 Ansvar: Kommunstyrelsen

Åtgärd 6: Insatser för grönstrukturen

Åtgärden går ut på att kommunerna under programperioden ska genomföra minst en insats som gynnar den gröna tätortsmiljön per 5 000 invånare i kommunen. Ett projekt vattennära mötesplatser vid Lagan har påbörjats under året. Bl a har en lekplats i Klevshult färdigställts. Ett programförslag för Vattennära mötesplatser Lagan har varit ute på remiss under 2017 och är nu i den politiska beslutsprocessen. Det pågående arbetet med grönstrukturplanen kommer att ge ett bra underlag på vad och vilka åtgärder som bör genomföras i framtiden för att gynna grönstrukturen.

P= Åtgärden är påbörjad.

Ansvar: Tekniska utskottet

Åtgärd 7: Rutin för arbetet med planbesked

Kommunerna och Länsstyrelsen ska i samverkan ta fram en rutin för arbetet med planbesked. Rutinen ska visa på vilka underlag som bör tas fram inför beslut om planbesked samt hur en avstämning mot miljömålen bör göras. Resultatet ska spridas vilket exempelvis kan ske inom länets plan- och mark/exploateringsnätverk eller motsvarande. Rutinen ska tas fram senast år 2017 så att uppföljning av användningen kan göras under programperioden. Länsstyrelsen håller på att arbeta fram en checklista och har bett kommunerna om inspel. Vaggeryds kommun planerar att under 2018 ta fram en egen checklista för våra egna planbesked.

P= Åtgärden är påbörjad.

Ansvar: Kommunstyrelsen

Åtgärd 9: Ökad återvinning av avfall

Minst 60 % av avfallet från hushåll förbereds för återvinning eller materialåtervinns. Åtgärden har tre delar:

- a) Nödvändiga åtgärder genomförs för att målet om att 50 % av hushållsavfallet återanvänds eller återvinns. Ansvarig för detta mål kommer att vara SÅM.
- b) Plockanalyser på hushållsavfall utförs vartannat år, delåtgärden är genomförd.
- c) Kommunen erbjuder plastinsamling på sina sortergårdar, delåtgärden är genomförd.

H= Åtgärden är mer än till hälften genomförd

Ansvar: Tekniska utskottet

Åtgärdsprogrammet Vattnets miljömål 2017-2021

Åtgärdsprogrammet för Vattnets miljömål gäller från 2017-2021 och ska bidra till att uppnå miljö kvalitetsmålen Bara naturlig försurning, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag samt grundvatten av god kvalitet. Kommunstyrelsens arbetsutskott lämnade remissyttranden 2016-04-20 § 068 (dnr 2016/055) gällande vilka åtgärder som Vaggeryds kommun ställer sig bakom att genomföra under programperioden. Åtgärdsprogrammet för Vattnets miljömål beslutas i slutet av 2016.

Länsstyrelsen har beslutat om totalt 34 åtgärder. Av de 34 beslutade åtgärderna riktar sig 17 stycken till kommunen som genomförande aktör. Vaggeryds kommun har ställt sig bakom att genomföra 6 av dessa. Utöver de 6 åtgärder som Vaggeryds kommun åtagit sig att genomföra har kommunen svarat att de ser positivt på genomförandet av ytterligare 6 åtgärder. Anledningen till att kommunen inte avser att genomföra detta är att resurser och/eller politiska beslut saknas.

Vissa av åtgärderna i åtgärdsprogrammet stämmer till mycket stor del överens med åtgärderna i miljöprogrammet. Det finns dock vissa skillnader vilket gör att åtgärderna från Åtgärdsprogrammet Vattnets miljömål får stå med som tillägg till miljöprogrammet.

Åtgärd 49 i miljöprogrammet innebär att en kommunal vattenförsörjningsplan ska upprättas. Arbetet är med vattenförsörjningsplanen har inte påbörjats men det har tagits fram en VA-översikt, en VA-policy och arbetet med en VA-plan pågår. Åtgärd 9 i Åtgärdsprogrammet för Vattnets miljömål är mer specifikt skriven vilket gör att åtgärden kompletterar åtgärd 49 i miljöprogrammet och står därför med i tillägget till miljöprogrammet.

Åtgärd 3 i åtgärdsprogrammet Vattnets miljömål är mycket lik åtgärd 47 i miljöprogrammet. Enligt åtgärd 47 i miljöprogrammet ska boende med enskilt vatten eller avlopp informeras om vikten med regelbundet vattenprovtagning m m vilket Vaggeryds kommun har utfört under 2015. I och med att Vaggeryds kommun har åtagit sig att genomföra åtgärd 3 i Åtgärdsprogrammet för Vattnets miljömål ska ytterligare 2 kampanjer utföras under programperioden och åtgärden står därför med i tillägget till miljöprogrammet.

Miljömålet Ingen övergödning

Åtgärd 7: Skyddsnivå enskilda avlopp

Kommunen har tagit fram prioriterade områden i sin kommun. Hög skyddsnivå 50 m från sjöar och vattendrag enligt Miljösamverkan F:s riktlinjer.

G= Åtgärden är genomförd

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

Åtgärd 9: Framtagande av en VA-plan

Syftet med åtgärden är att kommunen får en helhetsbild av situationen för VA-försörjning i kommunen och att resurser används till de mest prioriterade insatserna. Kommunen ska ta fram en VA-plan som hålls aktuell under hela programperioden. I VA-planen bör bland annat följande delar ingå:

- policy som är politiskt beslutad (*Vaggeryds kommun har en beslutad VA-policy*)
- utbyggnadsplan (*ingår i beslutad VA-plan*)
- dagvattenstrategi (*ingår ej i det nuvarande arbetet med Vaggeryds kommuns VA-plan*)
- ledningsförnyelse/underhåll (*ingår i beslutad VA-plan*)
- investeringsplaner/förnyelseplaner/saneringsplan eller motsvarande (*ingår i beslutad VA-plan*)
- vattenförsörjningsplan (*ingår ej i det nuvarande arbetet med Vaggeryds kommuns VA-plan*)

En VA-plan för de kommunala VA-verksamhetsområdena har beslutats av Tekniska utskottet och innehåller de delar som Vaggeryds kommun åtagit sig (kommunen åtog sig inte att en dagvattenstrategi eller vattenförsörjningsplan ska ingå i VA-planen, utan dessa finns med som åtgärder). Åtgärden bedöms som genomförd när det gäller framtagandet av en VA-plan men för färdigställande av åtgärder behövs samverkan mellan berörda förvaltningar. Detta förslås bli en ny åtgärd i det reviderade miljöprogrammet.

G=Åtgärden är påbörjad

Ansvar: Tekniska utskottet

Åtgärd 10: Tillsyn av ledningsnät

Syftet med åtgärden är att minska riskerna för bräddning vid avloppsreningsverk, läckage av näringsämnen med mer. Arbetet med tillsyn genomförs löpande och åtgärden är genomförd.

G=Åtgärden är genomförd

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

Miljömålet Levande sjöar och vattendrag

Åtgärd 6: Tillsynsinsats på miljöfarliga verksamheter som påverkar vattenförekomster

Syftet är att identifiera miljöfarliga verksamheter som har en påverkan på vattenförekomster där miljö kvalitetsnormer för vatten inte uppnås/riskerar att inte uppnås, att förbättra och utveckla dessa verksamheters egenkontroll samt minska deras påverkan på vattenförekomsten. Projektet riktar sig till pågående verksamheter. Den första delen av arbetet med åtgärden innebär att miljöfarliga verksamheter som har en påverkan på vattenförekomster identifieras. Arbetet med identifieringen är genomförd under 2017 och det kan konstateras att det inte finns några miljöfarliga verksamheter som har en påverkan på vattenförekomsterna.

G=Åtgärden är genomförd

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

Miljömålet Grundvatten av god kvalitet

Åtgärd 1: Tillgängliggörande av analysresultat

Syftet med åtgärden är att tillgängliggöra analysresultat för att få bättre kunskap om grundvattenförekomsternas status. Länsstyrelsen ansvarar för att göra en översyn av vilken typ av analysdata, i vilken format data ska samlas in och på vilket sätt som kommunen ska samla in data. Därefter görs ett informationsmaterial om vikten att rapportera in analysresultat samt i vilket format data ska rapporteras.

Kommunen har inte fått något material från Länsstyrelsen och har därmed ej påbörjat åtgärden.

E=Åtgärden är ej påbörjad

Ansvar: Miljö- och byggnämnden, Tekniska utskottet

Åtgärd 3: Information till fastighetsägare med enskilt dricksvatten

Syftet med åtgärden är att informera fastighetsägare med enskilt vatten om vikten av att provta sitt vatten för att öka provtagningsfrekvensen på enskilda vattentäkter samt öka medvetenheten hos fastighetsägare. Målet är att samtliga med enskilt vatten ska få information minst vart tredje år, d v s minst 2 gånger under programperioden. Åtgärden är uppdelad i del a) och del b).

Arbetet med att ta fram ett informationsmaterial kommer inte att göras inom Miljösamverkan F. Miljö- och byggförvaltningen tog år 2015 fram egen information och skickade ut till fastighetsägare med egen vattentäkt. Miljö- och byggnämnden planerar att göra nästa utskick under 2019.

Kommunerna ska också erbjuda möjlighet att använda kommunalt ramavtal vid provtagning av enskilda vattentäkter vilket medför att kommunen kan följa upp hur många prover som tas. Del b har Vaggeryds kommun sagt nej till att genomföra.

P=Åtgärden är ej påbörjad

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

Övrigt miljöarbete

Miljö- och byggnämnden

Miljövårdspriset

Miljövårdspriset delades som vanligt ut vid kommunfullmäktiges årsavslutning i december.

Mats Aldéus tilldelades 2017 års pris för att han under 21 års tid ringmärkt över 14500 fåglar i det nationella CES-projektet som drivs av Naturhistoriska riksmuseet.

Tekniska utskottet

Tekniska kontoret har i det löpande arbetet, skypemöte ca. 1 gång/vecka med externa konsulter och övriga samarbetspartners. Det resulterar i en minskad klimatpåverkan.

VSBo

På Heimdal 1 i Vaggeryd fanns inkommande fjärrvärme i hus 1 och via kulvert skickades hetvatten till hus 2. Nu är det ombyggt och en egen fjärrvärmeledning har dragits till hus 2.

I två stycken tvättstugor, Saturnus och Jupiter, har gamla torkfläktar bytts ut mot mer energieffektiva avfuktare. På Smedjan, Jupiter och Heimdal har nya tvättmaskiner installerats.

VSBo har under året tecknat ett nytt 4-årigt elavtal märkt Bra miljöval. Avtalet innebär en minskning av på ca 1777 ton CO₂, vilket kan jämföras med att en bensinbil som kör 2000 mil per år släpper ut ca 3,8 ton CO₂.

VSBo har införskaffat sin första elbil.

På Eken 4 finns fyra stycken varmgarage i källaren, där har portarna bytts ut.